

Iachint Monahul

**CREȘTINII CRED ȘI MĂRTURISESC
ÎNTRU ADEVĂRUL LUI DUMNEZEU**

Vol.II

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IACHINT, MONAHUL
Creștinii cred și mărturisesc
întru adevărul lui Dumnezeu/ Monahul Iachint
- Râmnicu-Sărat : Rafet, 2013
ISBN General 978-973-146-290-5
ISBN vol.II 978-973-146-292-9

821.135.1.-4

Iachint Monahul

CREȘTINII CRED ȘI MĂRTURISESC
ÎNTRU ADEVĂRUL LUI DUMNEZEU
Vol.II

Editura RAFET

ISBN General 978-973-146-290-5
ISBN vol. II 978-973-146-292-9
Copyright: Editura RAFET
Editor : Constantin Marafet

S.C. Editura RAFET S.R.L
Director editură: Constantin Marafet
Str. Gradiştea nr. 5, Rm. Sărat
Tel/Fax: 0238568085
Mobil : 0727311412
E-mail: editurarafet@yahoo.com

*Creștinii cred și mărturisesc întru Adevărul lui Dumnezeu
că: Mântuirea este pentru toată lumea numai în Sfânta Treime,
„întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică” -
„Trupul lui Hristos” - singura prin care și în care putem
ajunge la unirea cu Dumnezeu, „la unitatea credinței (εις την
ένότητα της πίστεως - is tin enotita tis pisteos) și a cunoștinței
Fiului lui Dumnezeu, întru bărbat desăvârșit, la măsura
vârstei plinirii lui Hristos”*

Dorind să mă lămuresc cu privire la mântuirea mea și înțelegând că toată lumea are nevoie să-L cunoască pe Dumnezeu în Sfântă Biserică Sa, să se izbăvească de toată robia și înșelăciunea diavolească și să se unească cu El, pentru a se putea mântui, m-am străduit să adun acest „material”. Mai mult de atât nefiind în stare, ba și aceasta făcând-o cu greșeli, îi rog pe toți să mă ierte și să caute să facă ei ceva mai bun.

Această lucrare am început-o cu îndemnul și binecuvântarea Părinților mei duhovnici: Cleopa Ilie, Iulian Lazăr și Partenie starețul mănăstirii Sfântul Pavel din Sfântul Munte Athos și se dorește a fi cunoscută, corectată și completată de mulți.

Mărturisindu-mi neputința de a face această lucrare mi s-a spus să fac cât pot și să dau și altora să corecteze și să completeze. De altfel, se înțelege că acestea sunt lucruri pe care acum, fiecare dintre noi, se cade să ni le lămurim, sunt cunoștințe generale pe care noi toți trebuie să le avem, mai cu seamă în vremea de acum, când se lucrează lepădarea de credință.

Cine va avea dragoste să corecteze și să completeze această lucrare, sau să facă ceva mai bun și să-mi trimită, îi mulțumesc și mă rog ca Bunul Dumnezeu pentru rugăciunile Preasfintei, Preacuratei, Preabinecuvântatei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și pururea Fecioarei Maria să-l ducă la Rai.

Aștept cu drag ceva mai bun de la voi, eu neputinciosul,

Iachint Monahul.

CUPRINS

Creștinii cred și mărturisesc.....	p. 5
Cuprins.....	p. 6
<i>Biserica este lucrarea Preasfintei Treimi în care suntem mântuiți toi cei ce credem în ea ca fiind „una”- Trupul lui Hristos Dumnezeu și omenesc și în ea ne unim cu Dumnezeu.....</i>	<i>p. 7</i>
„Tot așa cum există o lucrare a voinței lui Dumnezeu, și aceasta se cheamă lume, la fel și mântuirea oamenilor este voia Lui, și se cheamă Biserică”.....	p. 14
<i>A. Pentru a ne mântui avem nevoie de conștiință trează – conștiința Bisericii.....</i>	<i>p. 14</i>
1. Ne trebuie luare aminte, nu putem asculta de oricine.....	p.16
2.Suntem chemați să umblăm cu și în Duhul lui Dumnezeu.....	p. 18
3. Numai unindu-ne în credință cu Hristos, Adevărul lui Dumnezeu, în Biserică – Trupul Său putem fi ortodocși, ne putem bucura de mântuire.....	p. 28
4. Datori suntem a mărturisi că numai prin Credința și Botezul Bisericii Ortodoxe vine mântuirea.....	p. 46
5. Mântuirea înseamnă a mărturisi întru Hristos.....	p. 56
6. Având conștiința Bisericii conștientizăm că suntem cei mai păcătoși oameni de pe pământ și înțelegem datoria noastră de a mărturisi, prin unirea noastră cu Hristos, că mântuirea a toată lumea poate fi numai în unitatea credinței, în Biserică – Trupul lui Hristos.....	p. 102
<i>B. Nimeni nu poate vătăma pe cel ce mai înainte nu se vatăma el însuși.....</i>	<i>p. 118</i>
1. Izbăvirea din cursele duhului lui antihrist o putem avea, după cum ne învață Părintele Cleopa într-un Duh cu Sfinții Părinți, numai în Biserica - Trupul lui Hristos, lepădându-ne de sine și îngrădindu-ne cu Sfânta Cruce.....	p. 128
2. Cei care refuză să primească pecetea antihristică și suferă pentru credința lui Hristos, pentru Biserica Apostolească, sunt cei ale căror credință în Biserică nu a fost zdruncinată.....	p. 137

*Biserica este lucrarea Preasfintei Treimi în care
suntem mântuiți toți cei ce credem în ea ca fiind „una” -
Trupul lui Hristos Dumnezeu și omenesc
și în ea ne unim cu Dumnezeu*

După Domnul nostru Iisus Hristos, Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți ca mădulare ale Bisericii - Trupul lui Hristos, în Duhul ei, „Duhul Sfânt, Domnul de viață făcătorul, Care din Tatăl purcede”¹, ne-au descoperit adevărul, taina și slava cea de nezdruncinat a Bisericii, arătând-o ca fiind „singura” în care Dumnezeu cel „Unul” ne mântuiește. Și noi toți, cei ce vrem să ne mântuim, credem și mărturisim în *Simbolul credinței* ceea ce Sfinții Părinții au dogmatizat la primele două Sinoade Ecumenice, și anume că, credem în Sfânta Treime și „Întru

¹Ioan 15, 26; *Simbolul credinței*, art. 8

una, Sfântă, sobornicească și apostolească Biserică”.

Acum, dacă suntem în Duhul Bisericii, credem și mărturisim întru Adevărul lui Dumnezeu, avem conștiința Bisericii, cunoștința Ei și despre Ea și suntem chemați a da răspuns, oricând este nevoie, despre această credință a noastră. Sfântul Apostol Petru zice: *„Să fiți gata pururea spre răspuns la tot cel ce vă întreabă cuvânt pentru nădejdea cea întru voi” (1Petru 3, 15).* Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Hierotheos Vlachos, fiind într-un Duh și o înțelegere cu Sfinții Părinți, în cartea sa *Cugetul Bisericii Ortodoxe*, scriind despre „Obârșia și descoperirea Bisericii”, în concluzie, ne arată că:

a) „Numai în Hristos este mântuire. Întrucât sfinții Vechiului Legământ au văzut pe Cuvântul neîntrupat, iar Sfinții Noului Legământ au văzut și văd pe Cuvântul întrupat, fiind în deplină părtășie cu El, înseamnă că mântuirea omului are loc numai prin Hristos. Și întrucât Hristos este a doua persoană a Sfintei Treimi, iar mântuirea este împreună-lucrarea Dumnezeului Treimic înseamnă că suntem mântuiți atunci când avem părtășie cu Sfânta Treime, când harul Dumnezeului Treimic pătrunde în ființa noastră, când *„harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu și Tatăl, și împărtășirea Sfântului Duh”* sunt cu noi.

b) Biserica nu este un așezământ omenesc, ci dumnezeiesc și omenesc. Nu este o asociație omenească, ci Trupul dumnezeiesc și omenesc al lui Hristos. Obârșia Bisericii este Dumnezeu Însuși iar mântuirea omului are loc înăuntrul ei. Nu este o născocire a omului, nu este roadă și urmarea unei nevoi sociale a omului, ci singurul loc al mântuirii sale... Sfântul Clement al Alexandriei observă: *„căci tot așa cum există o lucrare a voinței Sale, și aceasta se cheamă lume, la fel și mântuirea oamenilor este voia Lui, și se cheamă Biserică”.* Înseamnă că Biserica nu va înceta vreodată să existe, în ciuda oricăror greutăți și împrejurări potrivnice.

c) În Biserică toate problemele își află dezlegare. Nu vorbim despre un creștinism abstract, legat de o ideologie, ci despre o

Biserică care este părtășie între Dumnezeu și om, îngeri și oameni, cele pământești și cele cerești, om și lume. Biserica este „întâlnirea cerului și pământului”. Pacea, dreptatea și celelalte nu sunt doar convenții sociale, ci daruri ce se dau în Biserică. Atât pacea cât și dreptatea, ca și toate virtuțile, precum dragostea etc. sunt experiențe ale Bisericii. În Biserică experimentăm adevărata pace, dreptate și dragoste, care sunt energii ființiale ale lui Dumnezeu.

d) Biserica este Trupul lui Hristos, avându-L pe Hristos drept Cap, iar membrii Bisericii sunt mădulele Trupului lui Hristos. Mădulele Bisericii există în toate vremurile și vor exista până la sfârșitul vremii. Iar când mădulele Bisericii încetează să mai existe, va veni sfârșitul lumii. Căci noi trăim laolaltă cu mulți oameni; poporul lui Dumnezeu însă înfățișează adevărata părtășie... Pe Sfântul disc la Liturghie se află mai multe persoane: Maica Domnului, îngerii, prorocii, Sfinții Părinți, marii mucenici și, îndeobște, mărturisitorii credinței, Sfinții și nevoitorii, viii și morții care au parte de curățitoare, luminătoare și îndumnezeitoare energie necreată a lui Dumnezeu. Nu suntem singuri. Nu suntem „străini și nemernici, ci împreună cetățeni cu Sfinții și deaproape ai lui Dumnezeu” (Efes. 2, 19).

A aparține Bisericii este cel mai mare dar al harului pe care îl avem. A ne afla în marea Familie este cel mai mare dar. Trebuie să prețuim acest dar, trebuie să ne simțim adânc mișcați și să ne silim a rămâne în Biserică, experimentând harul ei cel sfințitor și arătând prin viețile noastre că ne aflăm în locul său de izbăvire și sfințire. Astfel vom dobândi și marele dar al unui „sfârșit binecuvântat”, când ne va fi dat să zăcem adormiți „în mijlocul Bisericii”².

„În *Vechiul Legământ*, mai spune Înalt Prea Sfinția Sa, erau oameni dreți, precum judecătorii, prorocii și sfinții, ce

²Mitropolitul Hierotheos Vlachos, Cugetul Bisericii Ortodoxe, *Obârșia și descoperirea Bisericii*, pp. 32-33.

fuseseră blagosloviți cu descoperirea și vederea dumnezeiască. Ei L-au văzut pe Dumnezeu. Și întrucât vederea lui Dumnezeu, după învățătura Părinților Bisericii, este totuna cu îndumnezeirea și părtășia omului cu Dumnezeu, spunem că în *Vechiul Legământ* Biserica exista, rămasita ei s-a păstrat... Știm din învățătura sfinților că toate manifestările lui Dumnezeu în *Vechiul Legământ* sunt manifestări ale *Cuvântului*, a doua persoană a Sfintei Treimi. Deosebirea între manifestările din *Vechiul* și *Noul Legământ* este aceea că în primul avem manifestări ale *Cuvântului* neîntrupat, pe când în *Noul Legământ* avem manifestările *Cuvântului* întrupat.

Sfântul Ioan Gură de Aur, vorbind despre dreptii *Vechiului Legământ*, spune că și ei aparțin Trupului lui Hristos, căci „și ei au cunoscut pe Hristos”. De altfel, prin întruparea Sa, cum spune iarăși Sfântul Ioan Gură de Aur, Hristos „a luat carnea Bisericii”. Trupul lui Hristos este unul singur și Biserica este una singură. Sfântul Ioan Gură de Aur întreabă: „Ce înseamnă un singur trup?” și el însuși răspunde, în chip grăitor: „Credincioșii din toată lumea, cei ce sunt, cei ce au fost și cei ce vor fi. Și încă, toți cei ce au plăcut lui Dumnezeu înainte de venirea lui Hristos sunt un singur trup”. Mai mult, atât *Vechiul* cât și *Noul Legământ* sunt insuflate de același Duh.” De aceea Sfântul Părinte spune din nou: „*Vechiul și Noul Legământ* sunt în același duh, și același Duh ce a grăit atuncea a vorbit și aici”.

Iată, după cum vedem, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Hierotheos nu face altceva decât să ne prezinte înțelegerea Sfinților Părinți despre Biserică, aceea că nimeni nu a putut și nu poate să ajungă la îndumnezeire în afara Bisericii, că nimeni nu s-a mântuit în afara Bisericii, fără împărtășire din Jertfa lui Hristos, lucru de care nu mai țin cont unii „creștini”, astăzi. Iar deși sfinții *Vechiului Legământ* au cunoscut îndumnezeirea, „îndumnezeirea prorocilor, zice, era vremelnică, căci moartea nu fusese încă nimicită, astfel că au fost duși în iad, iar contemplația lor se afla în afara Trupului

Hristosului dumnezeiesc și omenesc”.

După Patima, Învierea și Înălțarea Mântuitorului la ceruri, „la Cincizecime ni se face însă acest mare dar. Ucenicii au văzut slava lui Dumnezeu în chip lăuntric, adică prin îndumnezeire, dar și dinăuntru Trupului dumnezeiesc și omenesc al lui Hristos, căci prin venirea Duhului Sfânt se făcuseră mădulare ale Trupului lui Hristos. La Cincizecime, Trupul lui Hristos nu era în afara Apostolilor, cum fusese la Schimbarea la Față, ci lăuntric, în înțelesul că ucenicii se făcuseră mădulare ale Trupului lui Hristos și ca mădulare ale Trupului lui Hristos erau vrednici de această trăire”³.

Așadar, după cum vedem clar arătat, și Sfinții Apostoli în Biserică fiind, deci mădulare ale ei - ale Trupului lui Hristos, s-au învrednicit a-L vedea pe Dumnezeu și s-au unit cu El. Așa a fost, așa este și așa va fi voia lui Dumnezeu până la sfârșitul veacului, ca numai în Biserică care este Trupul lui Hristos, prin unirea cu El să dobândim noi oamenii mântuirea. Sfântul Apostol Pavel arată aceasta când zice:

„Că erați întru acea vreme fără de Hristos, iar acum întru Hristos Iisus voi care oarecând erați departe, v-ați făcut aproape prin sângele lui Hristos. Pentru că El este pacea noastră, care a făcut amândouă una și peretele cel din mijloc al zidului a sfărâmat; vrajba în trupul Său, legea poruncilor cu dogmele stricând ca pe amândoi să-i zidească întru Sine într-un om nou, făcând pace; și pe amândoi să-i împace într-un trup cu Dumnezeu prin Cruce omorând vrajba întru dânsa. Și venind a vestit pacea vouă celor de departe și celor de aproape. Că printr-Însul avem amândoi apropierea într-un Duh către Tatăl. Pentru aceea dar de acum nu mai sunteți străini și nemernici, ci împreună cetățeni cu sfinții, și de aproape ai lui Dumnezeu. Zidiți fiind pe temelia apostolilor și a prorocilor, fiind piatra cea din capul unghiului însuși Iisus Hristos; întru care toată zidirea alcătuindu-se crește într-un

³Ibidem, pp. 26-29.

locaș sfânt întru Domnul; întru care și voi împreună vă zidiți spre locaș al lui Dumnezeu întru Duhul” (Efes. 2, 12-22).

Părintele Porfirie, care nu avea studii, dar s-a unit cu Dumnezeu în Biserică, zice:

„Biserica este fără de început, fără de sfârșit, veșnică, precum întemeietorul ei, Dumnezeu Cel în Treime, este fără de început, fără de sfârșit, veșnic. Biserica este nezidită, precum Dumnezeu este nezidit. Ea exista mai înainte de veci, mai înainte de îngerii, mai „*înainte de întemeierea lumii*” (Efes. 1, 4), spune Apostolul Pavel. Este așezământ dumnezeiesc în care „*locuiește toată plinătatea dumnezeirii*” (Col. 2, 9). Este închipuirea înțelepciunii celei de multe feluri a lui Dumnezeu. Este taina tainelor. Ea exista în chip nevădit, și s-a făcut vădită „*în anii cei mai de pe urmă*” (1Petru 1, 20). Biserica rămâne neclintită, deoarece este înrădăcinată în iubirea și în înțeleapta pronie a lui Dumnezeu.

Cele trei Persoane ale Sfintei Treimi alcătuiesc Biserica cea veșnică. În gândirea și în iubirea Dumnezeului Celui în Treime existau de la început și îngerii și oamenii. Noi, oamenii, nu ne-am născut acum; înlăuntrul atotcunoașterii lui Dumnezeu existam mai înainte de veci.

Iubirea lui Dumnezeu ne-a plăsmuit după chipul și după asemănarea ei. Ne-a cuprins în Biserică, deși cunoștea dinainte lepădarea noastră. Ni le-a dat pe toate, ca să ne facă și pe noi dumnezei după har și în dar. Cu toate acestea, noi, folosind rău libertatea noastră, am pierdut frumusețea cea dintâi, dreptatea cea dintâi, și ne-am rupt de Biserică. În afara Bisericii, departe de Sfânta Treime, am pierdut Raiul, totul. Însă în afara Bisericii nu există mântuire, nu există viață. Pentru aceasta, milostiva inimă a lui Dumnezeu-Tatăl nostru nu ne-a lăsat afară de iubirea Lui. A deschis iarăși pentru noi ușile Raiului, în anii cei mai de pe urmă, și s-a arătat în trup.

Prin dumnezeiasca întrupare a Fiului Cel Unul-Născut al lui Dumnezeu, s-a descoperit oamenilor din nou planul cel mai înainte de veci al lui Dumnezeu pentru mântuirea omului.

Spune Apostolul Pavel către Timotei: „*Cu adevărat mare este τῆς εὐσεβείας μυστήριον taina bunei cinstiri: Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, s-a propovăduit întru neamuri, a fost crezut în lume, S-a înălțat întru slavă*” (1Tim. 3, 1-16). Cuvintele Apostolului Pavel sunt bogate în noime, cuvinte dumnezeiești, cerești!

Dumnezeu în nețărmurita Lui iubire, ne-a unit iarăși cu Biserica Sa în persoana lui Hristos. Intrând în Biserica cea nezidită, venim către Hristos, pătrundem în nezidit. Adică, suntem chemați și noi, credincioșii, să devenim nezidiți prin har, să ne facem părtași ai dumnezeieștilor lucrări ale lui Dumnezeu, să pătrundem în taina Dumnezeirii, să depășim modul nostru lumesc de gândire, să murim după „*omul cel vechi*” (Col. 3, 9; Rom. 6, 6; Efes. 4, 22) și să ne îndumnezeim. Când trăim în Biserică, Îl trăim pe Hristos. Aceasta este o temă foarte delicată, n-o putem înțelege. Numai Duhul Sfânt ne poate învăța⁴.

Și în alt loc zice Părintele: „Biserica este viață nouă în Hristos. În Biserică nu există moarte, nu există iad. În Evanghelia lui Ioan se spune: „*Dacă cineva va păzi cuvântul Meu, nu va vedea moartea în veac*” (Ioan 8, 5). Hristos desființează moartea. Cel ce intră în Biserică se mântuiește, devine veșnic. Viața este una, o curgere fără de sfârșit în care nu există moarte. Cel ce urmează poruncilor lui Hristos nu moare niciodată. Moare după trup, după patimi, dar se învrednicește a trăi încă din această viață în Rai, în Biserica noastră, iar apoi în veșnicie. Cu Hristos, moartea devine puntea pe care va trebui să o trecem cândva pentru a continua să trăim în lumina cea neînserată⁵.

Dumnezeului nostru slavă în Biserica cea întru Hristos Iisus în toate neamurile veacului veacurilor. Amin.

⁴Ne vorbește Părintele Porfirie, *Despre Biserică*, pp. 149-151.

⁵*Ibidem*, *În Biserică înaintăm către nemurire*, pp. 154-155.

*„Tot așa cum există o lucrare a voinței lui Dumnezeu, și aceasta se cheamă lume, la fel și mântuirea oamenilor este voia Lui, și se cheamă Biserică”
(Sfântul Clement al Alexandriei)*

*A. Pentru a ne mântui avem nevoie de conștiință trează –
conștiința Bisericii*

*„Aceasta să știți că în zilele cele de apoi vor veni vremuri
cumplite” (Timotei 3, 1). „Iar ochii voștri fericiți sunt că văd
și urechile voastre că aud” (Matei 13, 16)*

În această vreme când potrivnicul nostru diavolul, care „ca un leu răcnind umblă căutând pe cine să înghită” (1 Petru 5, 8), se arată a-și face lucrarea cu stăpânire prin „mai marii acestei lumi” și i-au căzut pradă nu numai unii dintre creștinii cei simpli ci și unii din cei ce se numesc „mai marii noștri” și „slujitori ai Bisericii”, noi avem sfatul cel salvator al Mântuitorului nostru: „Privegheați și vă rugați ca să nu intrați în ispită” (Matei 26, 41). De asemenea și sfatul cel dat prin gura Sfinților Săi Apostoli: „Fiți treji,

fugim de preacurvie, în care tot neamul omenesc zace, zicând: „*Cela ce voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, și să-și ia crucea sa, și să-Mi urmeze Mie. Că cine va vrea să-și mântuiască sufletul său, pierde-l-va pe el; iar cine-și va pierde sufletul său pentru Mine și pentru evanghelie, acela îl va mântui pe el. Că ce va folosi omului de ar dobândi lumea toată, și-și va pierde sufletul său? Sau ce va da omul schimb pentru sufletul său? Că cine se va rușina de Mine și de cuvintele mele, év τῆ γενεᾷ ταύτῃ τῆ μοιχαλίδι în acest neam preacurvar și păcătos, și Fiul Omului se va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui Său cu sfinții îngeri*” (Marcu 8, 34-38).

Căutând mai mult decât orice să fim în Credința lui Hristos, în *Cuvântul lui Dumnezeu*, în *Adevărul lui Dumnezeu*, primul lucru pe care îl descoperim este acesta că suntem vicleni și preacurvari și că numai prin Hristos, în Biserica – Trupul Său, prin unirea în credință cu El putem vedea mântuirea.

Acum cei mai mulți oamenii au ajuns să creadă, șoapta diavolului transformat în înger de lumină, că noi toți am putea comunica cu Dumnezeu⁷, ne-am putea uni, am putea avea comuniune cu El, ne-am putea mântui fără să ne curățim de păcate, fără Credința Ortodoxă, fără să ne botezăm, fără să primim Duhul Său cel Sfânt în Biserica – Trupul lui Hristos.

1. Ne trebuie luare aminte, nu putem asculta de oricine

Acum când până și unii dintre acești „mai mari ai noștri, părinți și slujitori ai Bisericii”, au ajuns să tăgăduiască unitatea Bisericii lui Hristos și prin aceasta Dumnezeirea lui Hristos și toată lucrarea Sfintei Treimi în lume avem nevoie de mare luare aminte. Când vedem cum trec cu

⁷ Vezi: 2 Cor. 11, 14. Neale Donald Walsch, *Conversații cu Dumnezeu ...etc.*

vederea *Adevărul lui Dumnezeu* și pledează împreună cu vrăjmașii lui Dumnezeu pentru o „unitate spirituală a lumii”, în afara Bisericii și a lui Dumnezeu; cum cad pradă lucrării antihristice, lipsindu-se și lipsind de Harul și *Adevărul lui Dumnezeu*, cel prin care suntem liberi, pe cei care îi cred și se unesc cu ei conștientizăm că ne trebuie mare atenție. Nouă tuturor, celor căroră Domnul Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, Cel ce „*a venit în trup*” (Ioan 4, 3), mântuind sufletul nostru, arătându-ne valoarea lui și responsabilitatea pe care o avem când zice: „*Că ce va folosi omului de ar dobândi lumea toată și-și va pierde sufletul său? Sau ce va da omul schimb pentru sufletul său?*” (Marcu 8, 36-37), nu ne rămâne decât să fim cu foarte mare luare aminte ca să nu fim ruși din acest Trup al Său – Biserica, în care El ne-a mântuit și ne mântuiește.

Mădularile și slujitori ai Bisericii, între care se numără și Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Hierotheos Vlachos, arată că:

„Toți creștinii, clerici și mireni, și-au dat seama adeseori că, de există cumva o problemă arzătoare și o mare necesitate a zilelor noastre, aceasta este nevoia de-a dobândi cugetul Bisericii”.

Iar „cuvântul „cuget” (gr. φρόνιμα - fronima), arată Înalt Prea Sfinția Sa, denotă felul de a gândi și de a ne comporta ca mădular al Bisericii Ortodoxe.

Cugetul nostru trebuie să fie pătruns de cugetul Bisericii. Gândirea noastră, viața, felul de trai, dorirea și voirea noastră trebuie preschimbate de buna preschimbare săvârșită de viața Bisericii.

Apostolul Pavel îndeamnă: „*Aceasta să se gândească întru voi, care și întru Hristos Iisus*” (Filip. 2, 5). Dar întrucât Biserica nu este un așezământ omenesc, ci sfântul și blagoslovitul Trup al lui Hristos, ni s-a poruncit și nouă să cugetăm cu cugetul sobornicesc al Bisericii, nefăcând nimic

care să se abată de la viața și învățătura ei”⁸.

Sunt și acum creștini, cât de cât treji, care înțeleg că de nimic mai mult nu caută diavolul să ne despartă, pe noi oamenii, decât de legătura vie cu Dumnezeu pe care o putem avea numai în Biserică, în dreapta ei credință, prin buna ei cinstire. Dar din păcate cei mai mulți dintre noi nu știm nici măcar ce este Biserica și nu înțelegem că despărțirea de ea este despărțire de Dumnezeu, este pierderea mântuirii. Noi zicem că vrem să ne mântuim. Dar cum? Nu știm Cine și cum ne mântuiește și care este lucrul care depinde neapărat de noi, pentru ca făcându-l să ne poată mântui Dumnezeu, care cu forța nu mântuiește pe nimeni. Unii uneori ne arătam a da o mai mare valoare „credinței”, alții „faptelor”, dar până la urmă se dovedește că nu dăm valoare nici credinței, nici faptelor. Se dovedește că nici credința noastră nu este credință și nici faptele noastre nu sunt fapte. *„Că noi cu Duhul din credință nădejdea dreptății așteptăm. Că întru Hristos Iisus credința care lucrează prin dragoste folosește” (Gal. 5, 5-6).*

2. Suntem chemați să umblăm cu și în Duhul lui Dumnezeu

Se face înțeles acum, din ce în ce mai mult, faptul că ne aflăm în așa de multă înșelare datorită slăbirii legăturii vii cu Dumnezeu, prin netrăirea credinței, prin netrăirea ca adevărate mădulare ale Bisericii–Trupul lui Hristos, prin neumblarea cu Duhul, după cum arată Sfântul Apostol Pavel (Gal. 5, 25). Nedând valoare credinței, neținându-ne în Duhul și Adevărul Bisericii, trăind în iubire de sine, căutând aranjarea noastră în lumea aceasta este firesc să fim foarte ușor înșelați și stăpâniți de duhul lui antihrist, despre care și

⁸ Mitropolitul Hierotheos Vlachos, *Cugetul Bisericii Ortodoxe*, Introducere, p. 13.

Apostolul dragostei ne atrăgea atenția și ne învăța, încă de atunci, în epistoliile sale sobornicești. El zice că prima noastră grijă trebuie să fie aceea de a cerceta duhurile, de a depista duhul lui antihrist și a nu-i da curs lucrării sale în viața noastră.

„Iubiților, zice, să nu credeți pe tot duhul, ci cercetați duhurile dacă sunt de la Dumnezeu, fiindcă mulți proroci mincinoși au ieșit în lume. Întru aceasta să cunoașteți Duhul lui Dumnezeu: tot duhul care mărturisește pe Iisus Hristos că a venit în trup, de la Dumnezeu este; și tot duhul, care nu mărturisește pe Iisus Hristos că a venit în trup, de la Dumnezeu nu este; și acela este al lui antihrist, de care ați auzit că va veni și acum în lume este” (1Ioan 4, 1-3).

Și în A doua Epistolă Sobornicească scrie:

„Bătrânul, aleasei doamne și fiilor ei, pe care eu îi iubesc întru adevăr, și nu numai eu, ci și toți care au cunoscut adevărul, pentru adevărul ce petrece întru noi, și cu noi va fi în veac. Fie cu voi har, milă și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Domnul Iisus Hristos, Fiul Tatălui, întru adevăr și întru dragoste.

M-am bucurat foarte căci am aflat din fiii tăi umblând întru adevăr, precum poruncă am luat de la Tatăl. Și acum te rog, Doamnă, nu ca și cum aș scrie ție poruncă nouă, ci care avem dintru început, ca să ne iubim unul pe altul. Și aceasta este dragostea, ca să umblăm după poruncile Lui. Și aceasta este porunca, precum ați auzit dintru început, ca întru dânsa să umblați. Pentru că mulți amăgitori au intrat în lume, care nu mărturisesc pe Iisus Hristos să fie venit cu trupul; acesta este amăgitor și antihrist. Păziți-vă pe voi înșivă, ca să nu pierdem cele ce am lucrat, ci să luăm plată desăvârșit. Tot cela ce calcă porunca și nu rămâne întru învățătura lui Hristos, pe Dumnezeu nu are; iar cela ce rămâne întru învățătura lui Hristos, acela și pe Tatăl și pe Fiul are.

Oricine va veni la voi și nu va aduce învățătura aceasta,

să nu-l primiți în casă și să nu-i ziceți lui: Bucură-te; că cela ce-i va zice lui: Bucură-te, se va face părtaș faptelor lui celor viclene” (2Ioan 1-11).

Bine, mai găsim pe unii zicând astăzi, dar cine nu crede acum că Hristos a venit în trup? Iată că, din păcate, în realitate sunt destui de mulți și se înmulțesc, nu numai dintre cei ce nu se numesc creștini, ci și dintre cei ce se numesc creștini, mădulare și slujitori ai Bisericii, care nu cred în adevăr că Hristos a venit în trup. Toți cei care au acceptat că Biserica - Trupul lui Hristos este dezbinată și că are nevoie de o refacere care se poate realiza prin unirea creștinilor, trecând cu vederea adevărul și dragostea ei prin care unitatea ei a fost, este și va fi, sunt dovediți de Sfântul Ioan ca tăgăduind venirea lui Hristos în trup.

După cum înțelegem, cu Duhul în Biserică, a crede în adevăr că Hristos a venit în trup înseamnă a căuta, tot timpul, a fi în unire cu El, a fi adevărat mădular în acest unic Trup al Său-Biserica (Ioan 17). După cum vedem, tot cel care nu caută să aibă credința cea una a Bisericii și nu caută să trăiască ca adevărat mădular al Bisericii celei una care este Trupul lui Hristos, cel care nu caută unirea cu Dumnezeu în credința ortodoxă a Bisericii, nu dovedește credința lui în venirea lui Hristos în trup, nu poate fi decât în înșelare, este robit de duhul lui antihrist.

Iar acum e foarte greu căci s-a ajuns până într-acolo încât nu numai unii dintre cei tineri care au fost școliți în străinătate, prin școlile ereticilor, să fie influențați, să se depărteze de credință, să piardă credința și *Duhul Adevărului*, să tăgăduiască unitatea Bisericii și să propage pan-erezia că: „Biserica este dezbinată” și într-un cuvânt că Hristos nu a venit în trup, că Hristos nu este Dumnezeu, ci și mulți dintre cei care au studiat și studiază în așa zisele „Școli de teologie” din țară, preoți de mir, preoți din mănăstiri și chiar monahi și creștini simpli. Vedem cum duhul apostaziei (lepădării de

credință) a pătruns peste tot, a pătruns chiar și printre „*cei aleși*” (Matei 24, 24), prin „hristoși mincinoși”, cei ce se dau drept re-făcătorii Bisericii lui Hristos. Acești „re-făcători ai Bisericii” au plecat de la înțelegerea înșelătoare că „Biserica este dezbinată”, că „e mântuire și în afara Bisericii”, că sunt în Biserică și cei care nu sunt în *Cuvântul Adevărului*, și acum se luptă, constrâng și folosesc toate mijloacele pentru a-i lipsi de credința mântuitoare a Bisericii pe acei puțini care au mai rămas în ea. Acum avem nevoie de mare luare aminte și nu trebuie să ne mire, sau să ne smintească în vreun fel, când vedem chiar și pe unii părinți îmbătrâniți în slujba Bisericii și în mănăstiri, deci dintre „*cei aleși*”, că au ajuns să dea crezare acestui duh și curs lucrării antihristice. Se observă că aceștia fie dintr-o frică oarecare, ori căutând o pace și liniște a lor, ori părându-li-se că au o dreaptă socoteală, alții chiar din neștiință, neînțelegând vicleșugul mascat al diavolului și alții din alte motive lumești, nedemascând erezia și necombătând-o, au ajuns să cadă în ea, afirmând și ei, precum cei din afara Bisericii, că „Biserica lui Hristos, cea una, sfântă, sobornicească și apostolească, se menține dezbinată și fărâmițată până în ziua de astăzi”, că „Mișcarea ecumenistă și-a propus refacere unității bisericești.... Unitatea Bisericii nu e posibilă fără refacerea unității de credință, aceea care a existat pe durata primului mileniu...”, că „S-a deschis un mare șantier de lucru duhovnicesc, pentru care s-au făcut și mari pregătiri și în care Biserica Ortodoxă este chemată să aducă rod ales.... De mai mulți ani se fac mari eforturi pentru refacerea unității Bisericii lui Hristos. Au început Protestanții cu Mișcarea Ecumenică; au venit Catolicii cu Dialogul teologic dintre Ortodocși și Catolici.... Îi revine acum Ortodoxiei să desăvârșească această lucrare...”.

Iată dar, că am ajuns vremurile în care suntem îndemnați, chiar de unii dintre „părinții noștri”, să dăm mâna cu ereticii

pentru a reface Biserica lui Hristos, am ajuns vremuri în care „părinții noștri” nu-și mai recunosc Mama, și desigur aceasta se întâmplă pentru că nu au apreciat, nu au ținut la darul cel mare, credința dăruită nouă de Dumnezeu. În ochii lor Biserica, mama noastră, care ne-a născut din apă și din Duh la Sfântul Botez este dezbinată. Biserica, zic ei, „sunt două surori” sau zic că: „sunt mai multe Bisericii despărțite și nouă fiilor ne revine datoria să o unim”.

Acum când s-a ajuns să fie băută ca apa erezia și mai cu seamă aceasta eclesiologică, de către creștini simpli, chiar și din cărțile și convorbirile acestor „părinți ai noștri”, unii cu nume de vază, nu putem rămâne indiferenți, sau legați cu o dragoste înșelătoare față de aceștia, ci avem mare nevoie să știm care sunt cu adevărat părinții noștri și să ascultăm de ei. Iar ca să aflăm acum care sunt adevărații noștri părinți nu este ușor dacă mai căutăm și altceva pe lângă mântuire. Numai cine caută sincer mântuirea și numai mântuirea este luminat de harul lui Dumnezeu și izbăvit de rătăcire.

E dureros că aceasta a ajuns să fie „credința” unora dintre părinții apreciați din Biserica noastră, chiar și a unora care afirmă că nu sunt și că nu vor să fie ecumeniști și faptul că sunt ascultați fără discernământ, fără a se verifica legătura credinței lor cu Sfinții Părinți, cu Biserica. Aceștia tocmai pentru că se arată că nu sunt și nu vor să fie ecumeniști dar aleg să meargă pe o cale în „duh pervertit”, sau să tacă, când este hulit Dumnezeu, părându-li-se a fi aceasta „dreaptă socoteală”, se dovedesc a fi mai periculoși decât ecumeniștii declarați. Tacit, uneori chiar fără să-și dea ei seama, se fac părtași ereziei și o propagă în sufletele cele mai greu de înșelat.

Găsim și la unii Părinți ai Bisericii exprimări de genul: „au sfâșiat, au rupt, au dezbinat, au despărțit Biserica”, dar în sensul că s-au rupt și au rupt ereticii de Biserică pe cei ce i-au crezut și s-au unit cu ei și nicidecum că Biserica - Trupul lui

Hristos s-ar menține dezbinată și că ar avea nevoie de o refacere. Nici un Sfânt Părinte nu a acceptat născocirea diavolului că Biserica lui Hristos este dezbinată și că are nevoie de refacere. Sfântul Iustin Popovici arată clar că:

„Împărțire a Bisericii nu a fost niciodată, nici nu poate să fie, ci au fost și vor fi căderi din Biserică, așa cum vițele care de bună voie rămân sterpe cad, uscate, din Via Dumnezeu-omenească cea veșnic vie (v. Ioan 15, 1-6)”⁹.

Acum deși se vorbește mult despre ecumenism, deși s-a arătat ce înseamnă acesta, sunt încă destui de mulți care nu cunosc cât de pierzător de suflete este și mai așteaptă încă roade bune de la el. Sau poți întâlni mulți care dacă numai ce ai apucat să pronunți cuvântul ecumenism se și grăbesc a se arăta că sunt lămuriiți cu acesta, că nu sunt de acord cu el, dar dacă rămâi mai mult timp lângă ei se dovedesc a fi în înțelegerea și duhul duplicitar al acestuia. După cum am văzut, unii deși zic că cred în Biserica - Trupul lui Hristos, Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească, îndrăznesc să afirme că prin „Mișcarea ecumenică” se lucrează refacerea unității Bisericii lui Hristos și că ecumeniștii sunt cei cu deschidere, cu dragoste către cei din afara Bisericii, cum le place de altfel și ecumeniștilor să se recomande, dar din păcate nu este și nu poate fi așa. Ecumeniștii declarați și nu numai ei, după cum am văzut și mulți alții care declară că nu sunt ecumeniști și nu vor să fie, tăgăduind unicitatea și unitatea Bisericii - Trupul lui Hristos și prin aceasta tăgăduind dumnezeirea lui Hristos și lucrarea Sfintei Treimi în lume, sunt în afara Bisericii, s-au pervertit și pervertesc, s-au lipsit și lipsesc de credința cea adevărată și de harul Duhului Sfânt, s-au pierdut și îi duc la pierzare pe cei ce îi ascultă și într-un cuvânt fac lucrare antihristică.

Sfinții Părinți au vădit „duhul lui antihrist” care lucrează

⁹ Sfântul Iustin Popovici, *Biserica și ecumenismul*, Însușirile Bisericii, p. 38.

în ecumenism și ne-au arătat că de la el și de la cei ce l-au acceptat nu ne putem aștepta la ceva bun; el a fost inventat de diavolul prin slugile lui, cei ruși de Biserică și lucrează lepădarea de credință. Părintele Arhimandrit Haralambie D. Vasilopoulos arată foarte clar în cartea sa *Ecumenismul fără mască*, pe care este bine să o citim, că:

„Ecumenismul, în puține cuvinte, este o infernală mișcare globală, politică și religioasă, ce are ca obiectiv supunerea umanității sub un conducător universal... și unirea tuturor religiilor într-o panreligie, astfel încât să dispară Creștinismul, să dispară mântuitoarea Credință Ortodoxă și la sfârșit, în locul adevăratului Dumnezeu, să fie închinat satana”¹⁰.

În începutul acestei cărți, Părintele Haralambie, înainte de a arăta „istoria din trecut până în prezent (1972) a ecumenismului”, ține, foarte bine, să ne arate „care este misiunea ecumenică”¹¹ a Bisericii, planul lui Dumnezeu pentru mântuirea întregii lumi.

Unitatea pentru care, chipurile, se luptă ecumenismul actual, scrie Sfinția sa, o vedem nemijlocit dintru început. Dumnezeu a făurit unitară și armonioasă această lume mare și preafrumoasă, guvernând-o ca pe un tot. Unită este și lumea îngerilor cea fără de număr, care slujește Creatorului.

Observăm de asemenea o unitate și armonie uimitoare și în universul material, unde Creatorul Atotputernic și-a pus pecetea atotînțelepciunii Sale. Corpurile cerești, foarte numeroase și uriașe își urmează calea în spațiu, într-o ordine și armonie uimitoare.

Omul trăia la început în cadrul acestei unități superioare și

¹⁰ Arhimandrit Haralambie D. Vasilopoulos, *Ecumenismul fără mască*, Introducere, p. 16.

¹¹ *Ecumenic* se referă la toată lumea. Sfintele Sinoade Ecumenice sunt Sfintele Soboare ale Ortodoxiei din întreaga lume. Pentru a crea confuzie, dușmanii Ortodoxiei au născocit termenul *ecumenism*, ascunzând sub această denumire sincretismul religios (n. ed).

armonii minunate sub acoperământul lui Dumnezeu și unit cu El. Era atotfericit. Trăia lângă Dumnezeu și unit cu El. Trăia într-o bucurie ecumenică desăvârșită, în armonia universală a lumii cerești și pământești.

Însă, dintr-o dată, ca un cutremur înspăimântător, s-a produs ruperea acestei unități. Căderea omului a sfâșiat-o. Atunci a avut loc o ruptură între om și Dumnezeu. S-a ridicat o barieră de netrecut. Astfel s-a produs un rău cutremurător. Cel mai mare rău din lume: ruperea omului de Ziditorul său. Omul a căzut în continuare și a ajuns nefericit departe de Dumnezeu, a sfârșit prin a fi un sălbatic.

Parcurgerea istoriei popoarelor divizate ce s-au mâncat unele pe altele relevă din plin acest lucru. Lumea întregă plină de sciziuni plânge, se zvârcolește și suspină sub tirani cumpliți.

Dumnezeu însă n-o uită. Are în plan să restaureze unitatea zdruncinată dintre El și om. „L-a trimis pe Fiul Său” ca să creeze o punte peste această prăpastie. Iar Cuvântul Întrupat al Lui Dumnezeu, Hristos, „Dumnezeu desăvârșit fiind, om desăvârșit se face. Și le face pe toate noi și foarte noi, singurul lucru nou sub soare”, precum spune sfântul Ioan Damaschin. Dumnezeu se unește iarăși cu umanitatea într-un mod mai desăvârșit prin întruparea lui Hristos.

Iar Jertfa de pe cruce a Dumnezeului-Om întinde o punte peste hăul abisal pe care l-a deschis căderea omului, și comuniunea dintre om și Dumnezeu începe din nou. Hristos „și-a întins palmele și le-a unit pe cele despărțite”. De acum omul poate, de voiește, să se apropie iarăși de Ziditorul său, să trăiască din nou unit cu acesta și fericit.

Hristos îi unește pe oameni nu numai cu Dumnezeu, ci și între ei. Unirea aceasta a oamenilor se realizează doar în Biserica pe care Dumnezeu-Omul a întemeiat-o în acest scop. O unire nemincinoasă a oamenilor poate avea loc numai în Biserică prin Iisus Hristos. Trupul tainic al lui Hristos, adică

Biserica luptătoare de pe pământ, este calea ce duce la unire, mântuire și îndumnezeire.

Dumnezeu-Omul S-a lăsat pe Sine în lume ca Biserică, ca Trup al Său, pentru ca omul să poată astfel să devină una cu trupul Său teandric, făcându-se și el părtaș dumnezeieștii firi.

Ca atare, numai prin Dumnezeu-Omul și doar în Biserica lui Hristos pot oamenii să se desăvârșească și să se unească atât cu Dumnezeu cât și între ei. În afara Bisericii nu există nici o unire reală, nefiind posibilă nici o înfrățire a lumii.

Iată marele plan al lui Dumnezeu! Iată misiunea ecumenică adevărată a Bisericii, adică mântuirea tuturor oamenilor prin Biserica lui Hristos. Aceasta este ecumenicitatea creștin-ortodoxă. Drept aceea, cu puțin înainte de Înălțarea Sa, Domnul a dat această poruncă apostolilor: „*Mergând învățați toate neamurile...*”

Și după Învierea Sa le spune: „*Luați putere, venind Duhul Sfânt peste voi, și fiți Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și Samaria și până la marginile pământului*” și iarăși le-a dat poruncă: „*propovăduiți pocăința și iertarea păcatelor la toate neamurile*”. De asemenea, aceasta a fost ultima Sa chemare: „*Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată zidirea*” (Marcu 16,15).

Îi trimite la toate neamurile. Vrea mântuirea întregii lumi. Vrea unirea tuturor oamenilor de pe tot pământul (câți doresc, firește) prin credința în El, prin Biserică.

Biserica lui Hristos este pentru toți. Credem „Întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică”. Biserica este ecumenică, fiind întinsă în toată lumea. Avem și o Patriarhie ecumenică.

Biserica este Împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Este un organism duhovnicesc prezent în toată lumea. Ea se găsește desigur în lume dar nu este din lumea aceasta. Biserica nu este o organizație lumească după cum vrea papalitatea eretică și nici nu este destinată pentru un regim lumesc după cum

voia iudaismul. Este de la sine înțeles că după schisma papalității, o singură Biserică adevărată există în lume – Biserica Ortodoxă. Papismul și protestantismul nu sunt Biserici ci comunități și adunări eretice.

Biserica lui Hristos, Biserica Ortodoxă „*vrea ca tot omul să se mântuiască*”, îi vrea uniți pe toți cu Trupul Celui ce o conduce. Vrea să-i călăuzească pe toți, din toate neamurile, din toată lumea, la adevărata pace și la fericirea cea veșnică ce se găsește numai aproape de Dumnezeu.

Vrea să-i unească pe oameni nu în întunecatele și sataniceștile plăsmuiri mincinoase ale ecumenismului, ci în unitatea veșnică și neclintită cu Dumnezeu. Să-i conducă pe cei credincioși din Biserica luptătoare la cea triumfătoare.

Aceasta este adevărata ecumenicitate, cea creștin-ortodoxă. Aceasta este misiunea ecumenică a Bisericii”¹².

Iată cum vede un adevărat mădular al Bisericii și cum în puține și simple cuvinte dezvăluie totul cu privire la mântuirea lui și a aproapelui lui. Din cele spuse, el dovedește unirea sa cu Hristos, cuvântul său este cuvântul Adevărului, prin care este liber și cu el face liberi de toată înșelăciunea pe cei care îl ascultă. Cu el s-a împlinit cuvântul spus de Domnul: „*Cela ce crede întru Mine, precum a zis scriptura, râuri de apă vie vor curge din pânțele lui*” (Ioan 7, 38). Acest scurt și simplu cuvânt al Părintelui Haralambie îl înțelege tot omul credincios, se lămurește cu privire la mântuire și la cursele care i se întind, aceasta este și înțelegerea lui de altfel, în același Har al credinței, atât numai că nu se poate exprima la fel. Cuvântul acesta împrăștie întunericul înșelăciunii care caută să pună stăpânire pe noi în veacul de acum și mai că ar fi de ajuns, dar este de datoria noastră, a fiecăruia dintre noi, ca să ne lămurim și mai bine cele cu privire la mântuire și să mergem mai departe.

¹² Arhimandrit Haralambie D. Vasilopoulos, Ecumenismul fără mască, Partea întâi, *Ecumenicitatea creștin-ortodoxă*, pp.19-21.

3. Numai unindu-ne în credință cu Hristos, Adevărul lui Dumnezeu, în Biserică – Trupul Său putem fi ortodocși, ne putem bucura de mântuire

„Întru ale Sale a venit, și ai Săi pe Dânsul nu l-au primit. Iar câți l-au primit pe Dânsul, le-a dat lor stăpânire ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, celor ce cred întru numele Lui, care nu din sânge, nici din poftă trupească, nici din poftă bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut. Și Cuvântul trup s-a făcut și s-a sălășluit întru noi, și am văzut slava Lui, slavă ca a unui născut din Tatăl, plin de har și adevăr”
(Ioan 1, 11-14)

Sfântul Iustin Popovici, părinte duhovnicesc al Părintelui Haralambie, arată că:

„Tocmai pentru aceasta S-a pogorât Dumnezeu pe pământ, pentru aceasta s-a făcut om pentru noi ca Dumnezeu-Om: ca să răspundă la toate chinuitoarele, veșnicele noastre întrebări. Din această pricină a și rămas întreg pe pământ, în Biserica Lui, căreia El îi este cap, iar ea este trupul Lui. Ea e adevărata Biserică a lui Hristos, Biserica Ortodoxă, și în ea este întreg Dumnezeu-Omul, cu toate bine-vestirile Sale și cu toate desăvârșirile Sale.

Ce e Ecumenismul în rădăcina și stră-rădăcina sa, în esența și stră-esența sa, în realitățile și năzuințele sale, se va vedea cel mai bine dacă îl vom privi în oglinda Bisericii lui Hristos, celei uneia și adevărate. De aceea e nevoie să arătăm, măcar în liniile cele mai de căpetenie și foarte pe scurt, învățătura Bisericii Ortodoxe despre adevărata Biserică a lui Hristos, Biserica apostolească-părintească, Biserica Sfintei Predanii”¹³.

Așadar, numai cei care rămân în „învățătura Bisericii Ortodoxe despre adevărata Biserică a lui Hristos, Biserica

¹³ *Ibidem*, Partea I, *Biserica Ortodoxă*, p. 3.

apostolească-părintească, Biserica Sfintei Predanii” scapă de înșelarea cea aducătoare de moarte veșnică. Nu este destul pentru izbăvirea noastră din pierzare numai să știm ce fac și ce desfac vrăjmași noștri văzuți și nevăzuți, trebuie să știm și să ne punem la adăpost, trebuie să știm unde ne este salvarea și să o căutăm pe aceasta. În această minunată carte a sa, *Biserica Ortodoxă și ecumenismul*, pe care este nevoie să o citim noi toți, Sfântul Iustin, prezintă cât se poate pe înțeles taina Bisericii și arată că oricât de multe și de mari erezii va născoci vrăjmașul diavol prin oamenii înșelați de el (precum este și ecumenismul pe care îl arată a fi „pan erezie”, suma tuturor ereziilor) nu va putea distruge Biserica și că numai cei uniți prin credință cu Dumnezeu în ea vor putea scăpa din toate cursele și se vor mântui.

După cum bine vedem, acum mai mult decât oricând, avem nevoie de lucrările Sfinților Părinți și ale Părinților contemporani uniți într-un Duh în Biserică, ele ne povățuiesc la unirea cu Dumnezeu, care se poate realiza numai în Biserică și ne izbăvesc de toată înșelarea. Ei ne arată, cât se poate de clar, că numai în Biserică fiind și având unire cu Dumnezeu putem afla izbăvire de înșelare și moarte. Nu este destul să zicem că nu suntem și nu vrem să fim ecumeniști sau înșelați, trebuie să fim uniți în credința Bisericii cu Hristos și cu toți Sfinții. După cum Sfinții Părinți s-au unit în chip duhovnicesc și sensibil cu Hristos Dumnezeu-Omul, prin credință, tot așa avem nevoie să facem și noi.

Scrierile părinților și scriitorilor contemporani ne sunt de folos numai în măsura în care ei sunt în Duhul Bisericii, întru totul în unire cu Sfinții Părinți. Acum, mai mult decât oricând, avem nevoie să cercetăm toate în duhul Bisericii. Din păcate, cei mai mulți dintre cei care scriu și vorbesc în ultima vreme se dovedesc a nu avea conștiința Bisericii, ei au la mai mare cinste părerea lor decât Descoperirea dumnezeiască, pe care o avem în Sfânta Scriptură, în Sfânta

Tradiție, la Sfinții Părinți, și ne pot duce ușor în înșelare. Pentru aceasta datoria noastră a tuturor este ca dorind sincer mântuirea noastră și a aproapelui să cercetăm toate în ce duh sunt (1Ioan 4, 1). Oare Sfinții Părinți nu cunoșteau că și în celelalte credințe sunt oameni cu o oarecare trăire, oamenii pe care unii teologi de acum se îngrijesc să n-i prezinte ca sfinți și prin aceasta să „dovedească” lucrarea Harului și mântuirea și în alte credințe? La Sfinții Părinți nu pot fi găsite afirmații de genul: „Au Har și cei din afara Bisericii”, „sunt și ei într-un fel în Biserică și s-ar putea mântui și așa”, „să nu-i judecăm (adică să nu îi chemăm în Biserica Ortodoxă) pentru că nimeni nu știe ce poate Dumnezeu în afara Bisericii”; „cum poate Dumnezeu să lase pe atâția (cei care nu sunt în credința Bisericii) nemântuiți?”.

Aceste înțelegeri înșelătoare, care stăpânesc sufletele multora acum, vedem că au putut fi strecurate chiar și prin unele cărți care din titlul nu pot da de bănuț nimic rău. Una dintre ele: „Biserica este una”, a lui Alexis Homiakov, i-a făcut chiar și pe unii renumiți părinți din țara noastră să o laude și să o recomande ca pe un canon de înțelegere a Bisericii. Încă din „Cuvânt înainte”, a acestei cărți, un „teolog al vremurilor de acum”, făcând trimitere tot la un teolog mai nou și mai puțin la Sfinții Părinți se îngrijește să ne scape de „fanatism” și ne arăta că:

„Deși Homiakov consideră că nu există mai multe Biserici, întrucât Biserica este una, cea Ortodoxă, el nu este totuși un fanatic. Dimpotrivă, chiar afirmă că nu suntem noi în măsură să-i judecăm pe cei din afara Bisericii, pentru că o astfel de judecată ar pune limite bunătății lui Dumnezeu: „Legăturile tainice care unesc Biserica de pe pământ cu restul neamului omenesc nu ne-au fost descoperite; de aceea nu avem nici dreptul și nici nu dorim să presupunem că toți cei ce rămân în afara Bisericii văzute vor fi condamnați cu asprime: o asemenea supoziție ar contrazice Bunătatea lui

Dumnezeu”¹⁴ „¹⁵

Dar care sunt fanaticii? Cum se poate să fie condamnați cei care cred și mărturisesc adevărul descoperit de însuși *Adevărul lui Dumnezeu* și de Sfinții Săi, și anume că: numai cei ce se unesc cu Hristos în Biserica - Trupul Său se mântuiesc (Marcu 16, 16), adică toți Sfinții și dreptslăvitorii creștini? Oare se poate spune vreodată, de un creștin ortodox, că tocmai această judecată a Bisericii, a capului său Hristos, a lui Dumnezeu este nedreaptă? Sau că mărturisirea credinței în Iisus Hristos ca fiind Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu care trup s-a făcut și s-a sălășluit întru noi și așa ne-a învrednicit și ne învrednicește a vedea slava Lui, mântuirea, în harul și adevărul Lui (Ioan 1, 14) „pune limite bunătății lui Dumnezeu”? Nu, nicidecum! Credința că mântuirea este numai în Iisus Hristos, în Trupul Său – Biserica, ducându-ne crucea, ne face, pe toți, liberi de toată înșelăciunea și ne izbăvește de moartea veșnică. Sfântul Apostol Pavel arată foarte bine lucrul acesta, mai cu seamă în Epistola către Efeseni.

„Har vouă și pace, zice, de la Dumnezeu Tatăl nostru și de la Domnul Iisus Hristos.

Bine este cuvântat Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, carele ne-a binecuvântat pe noi cu toată binecuvântarea duhovnicească întru cele cerești întru Hristos, precum ne-a ales pre noi întru Dânsul mai înainte de întemeierea lumii, ca să fim noi sfinți și fără de prihană înaintea Lui și întru dragoste; mai înainte rânduindu-ne pe noi spre moștenirea fiască prin Iisus Hristos către Sine, după buna voință a voii Sale, spre lauda slavei harului Său, cu carele ne-a dăruit pre noi întru cel iubit. Întru carele avem răscumpărarea prin sângele Lui, și iertarea păcatelor după

¹⁴ N. O. Losski, *Historie de la philosophie russe des origines a 1950*, Payot, Paris, 1956, p. 33.

¹⁵ Alexis Homiakov, *Biserica este una*, pp. 12-13.

bogăția harului Lui pre care l-a prisosit întru noi întru toată înțelepciunea și priceperea, arătând nouă taina voii Sale, după bunăvoința Sa, care mai înainte o a rânduit întru Dânsul spre economia plinirii vremilor, ca toate să le unească sub un cap întru Hristos, și cele din ceruri și cele de pe pământ întru Dânsul. Întru carele și moștenire am primit, mai înainte fiind hotărâți după rânduiala celui ce toate le lucrează după sfatul voii Sale, ca să fim noi spre lauda slavei Sale, care am nădăjduit mai înainte întru Hristos. Întru carele și voi auzind cuvântul adevărului, evanghelia mântuirii voastre, întru care și crezând v-ați pecethuit cu Duhul făgăduinței cel Sfânt, care este arvuna moștenirii noastre spre răscumpărarea câștigului, spre lauda slavei Lui.

Drept aceea, și eu auzind credința voastră întru Domnul Iisus, și dragostea cea către toți sfinții, nu încetez a mulțumi pentru voi, pomenire de voi făcând la rugăciunile mele, ca Dumnezeuul Domnului nostru Iisus Hristos, Tatăl slavei, să dea vouă duhul înțelepciunii și al descoperirii, spre cunoștința Lui, luminând ochii minții voastre, ca să știți voi care este nădejdea chemării Lui, și care este bogăția slavei moștenirii Lui întru sfinți, și care este mărimea cea preainaltă a puterii Lui întru noi care credem, după lucrarea puterii tăriei Lui, care o a lucrat întru Hristos, sculând pe El din morți, și l-a pus a ședea de-a dreapta Sa întru cele cerești, mai presus decât toată începătoria și stăpânirea și domnia, și decât tot numele ce se numește, nu numai în veacul acesta, ci și în cel viitor. Și toate le-a supus sub picioarele Lui, și pe El l-a dat cap mai presus de toate bisericii, care este trupul Lui, plinirea Celui ce toate întru toți plinește.

Și pe voi care erați morți cu greșelile și cu păcatele, întru care oarecând ați umblat după veacul lumii acesteia, după domnul stăpânirii văzduhului, a duhului celui ce acum lucrează întru fiii neascultării; între care și noi toți am

petrecut oarecând întru poftele trupului nostru, făcând voile trupului și ale cugetelor, și eram copii din fire ai mâniei ca și ceilalți; dar Dumnezeu, bogat fiind întru milă, pentru cea multă a Sa dragoste cu care ne-a iubit pe noi, și fiind noi morți cu păcatele, împreună ne-a înviat cu Hristos — în har sunteți mântuiți — și împreună cu Dânsul ne-a sculat și ne-a pus a șede întru cele cerești întru Hristos Iisus, ca să arate în veacurile cele viitoare bogăția cea mare a harului Său întru bunătate spre noi întru Hristos Iisus. Că cu harul sunteți mântuiți prin credință; și aceasta nu de la voi, al lui Dumnezeu este darul; nu din fapte, ca să nu se laude cineva. Că a Lui făptură suntem, zidiți întru Hristos Iisus spre fapte bune, carele mai înainte le-a gătit Dumnezeu ca să umblăm întru ele. Pentru aceea, aduceți-vă aminte că oarecând voi, neamurile în trup, care vă chemați netăiere împrejur de către ceea ce se chema tăiere împrejur în trup, făcută de mână, că erați întru acea vreme fără de Hristos, înstreinați de petrecerea lui Israil și străini de așezământurile făgăduinței, nădejde neavând, și fără de Dumnezeu în lume. Dar acum întru Hristos Iisus voi care oarecând erați departe, v-ați făcut aproape prin sângele lui Hristos. Pentru că El este pacea noastră, care a făcut amândouă una, și peretele cel din mijloc al zidului a sfărâmat, vrajba în trupul Său, legea poruncilor cu dogmele stricând, ca pe amândoi să-i zidească întru Sine într-un om nou, făcând pace, și pe amândoi să-i împace într-un trup cu Dumnezeu prin Cruce, omorând vrajba întru dânsa” (Efes. 1, 2-23; 2, 1-16).

Și Sfântul Proroc David văzând mai dinainte această taină, că mila lui Dumnezeu – mântuirea - o primim numai în Biserica - Trupul lui Hristos – ascunzându-ne El întru ascunsul feței Lui și acoperindu-ne în cortul Lui, a zis:

„Bine este cuvântat Domnul, că ἐθαυμάστωσε a minunat (minunată a făcut) mila Sa ἐν πόλει περιοχῆς în cetatea îngrădirii” (Ps. 30, 22).

Acest stih tâlcuindu-l și Sfântul Chiril al Alexandriei zice: „Prin *cetate de îngrădire* a înțeles Biserica, pe cea nedoborâtă de Satana, iar *mila* nu se dă în afara cetății, adică în afara Bisericii, ci celor ce sunt într-însa”¹⁶.

Dar haideți să vedem, mai bine, care sunt afirmațiile lui Homiakov și care este adevărul simplu arătat de Sfântul Apostol Pavel, la care el greșit face trimitere.

„Biserica văzută, Biserica pământească”, zice Homiakov, „trăiește într-o desăvârșită comuniune și unitate cu trupul bisericesc, al cărui Cap este Hristos. Ea are pe Hristos Care locuiește întru ea și harul Duhului Sfânt, în toată plinătatea vieții Lor, dar nu în plinătatea manifestărilor Lor, pentru că ea săvârșește și împarte nu totul, ci numai cât voiește Dumnezeu.

Pentru că Biserica pământească și văzută nu este încă plenitudinea și împlinirea întregii Biserici, pe care Dumnezeu a rânduit-o să se descopere în ziua Judecării de Apoi a întregii creații, ea făptuiește și cunoaște doar în limitele sale, „*nejudecând pe cei din afară*”, potrivit cuvintelor Apostolului Pavel (*Epistola către Corinteni 5, 12*), și nu face decât să-i recunoască separați pe cei care singuri se separă de ea, adică nemaiaparținându-i. În ceea ce privește restul omenirii, adică cea străină de Biserică sau legată de ea cu legături pe care Dumnezeu nu a dorit să i le descopere, o lasă pentru Judecata din ziua cea mare. Biserica pământească se judecă doar pe sine, după harul Duhului și după libertatea dăruită ei prin Hristos, chemând și restul lumii la unitatea și la înfierea dumnezeiască în Hristos; dar asupra acelor care nu aud chemarea ei nu pronunță sentințe, cunoscând porunca Domnului și Mântuitorului său: nu-i este dat străinului „*să judece sluga altuia*” (*Romani 14, 4*)”¹⁷.

Iată dar, acestea sunt sofismele lui Homiakov, cele

¹⁶ Psaltirea în tâlcuirile Sfinților Părinți, vol. 1, p. 363.

¹⁷ *Ibidem*, 18-19.

îndrăgite astăzi mai mult decât cuvântul simplu și adevărat al lui Dumnezeu mărturisit de cei care în credință sunt uniți cu El. Dar oare așa să fie? Acestea sunt spuse de Sfântul Apostol Pavel? Acestea care sunt date de înțeles de Homiakov și mai mult de adepții și continuatorii ideii lui? Oare Apostolul spune să nu-i judecăm pe cei din afara Bisericii ca neavând mântuire căci au și ei o legătură, într-un fel, cu ea, căci sunt și ei slugile lui Dumnezeu și îi mântuiește și pe ei rămânând acolo unde sunt și că s-ar putea la Judecata de Apoi să fie descoperiți în Biserică? Noi, dacă citim întreg capitolul 5 al Epistolei întâi către Corinteni vedem că judecata și cuvântul Apostolului sunt în Duhul Adevărului și nu după înțelegerea lui Homiakov. Apostolul fiind liber, fiind adevărat mădular al Bisericii, având conștiința Bisericii, judecă cu „*mintea lui Hristos*” (1Cor, 2, 16), pe cei din Biserică și pe cei din afara Bisericii, și ne arată că judecata cea dreaptă și în adevăr a Bisericii despre toți și „*toate*” (1Cor, 2, 15) noi toți, cei care „*am luat Duhul cel din Dumnezeu*” (1Cor, 2, 12), trebuie să o avem. Adresându-se celor din Biserică el spune:

„Cu adevărat se aude între voi curvie, și curvie ca aceea care nici între păgâni nu se numește, ca să aibă cineva pe femeia tatălui său. Și voi v-ați semețit, și nu mai bine ați plâns, ca să se ridice din mijlocul vostru cel ce a făcut fapta aceasta. Eu dar nefiind la voi cu trupul, iar cu duhul fiind de față acolo, iată am judecat ca și cum aș fi de față, pe cel ce a făcut aceasta așa: Întru numele Domnului nostru Iisus Hristos adunându-vă voi și duhul meu, cu puterea Domnului nostru Iisus Hristos, să dați pe unul ca acela satanei spre pierirea trupului, ca duhul să se mântuiască în ziua Domnului Iisus. Nu este bună lauda voastră. Au nu știți că puțin aluat toată frământătura dospește? Curățiți dar aluatul cel vechi, ca să fiți frământătură nouă, precum sunteți fără de aluat. Că paștele noastre Hristos pentru noi s-a jertfit. Pentru aceea să prăznuim, nu întru aluatul cel vechi, nici

întru aluatul răutății și al vicleșugului, ci întru azimele curăției și ale adevărului. Scris-am vouă în epistolie să nu vă amestecați cu curvarii; și cu adevărat, nu cu curvarii lumii acesteia, sau cu lacomii, sau cu răpitorii, sau cu slujitorii idolilor, că altmintrele ar fi trebuit să ieșiți din lumea aceasta. Dar acum am scris vouă să nu vă amestecați dacă vreunul, numindu-se frate, va fi curvar, sau lacom, sau slujitor idolilor, sau ocărător, sau bețiv, sau răpitor; cu unul ca acesta nici să nu mâncați. Că ce îmi este mie a judeca pe cei din afară? Au nu pe cei din lăuntru voi îi judecați? Iar pe cei din afară Domnul va judeca. Deci scoateți afară pe cel viclean dintre voi înșivă (1Cor, 5).

Deci se vede limpede, tocmai din aceste cuvinte de mai sus, că Apostolul judecă în Biserică și îndeamnă și pe celelalte mădulare să facă asemenea lui. Ni se arată că fiecare la locul lui, în Biserică, are datoria de a judeca spre mântuirea lui și a aproapelui lui. Iar spunând: „*Că ce îmi este mie a judeca pe cei din afară?*” nu interzice să-i judecăm în adevăr pe cei din afara Bisericii, el însuși îi judecă și arată prin chiar acest cuvânt ca fiind nefolositoare judecata ce se face celor din Biserică pentru cei din afara ei. Aceia neavând harul Duhului Sfânt nu se pot îndrepta și nu pot fi judecați spre mântuire ca cei din Biserică. Ei fiind în afara Bisericii - Trupul lui Hristos, „*întru aluatul răutății și al vicleșugului*”, nu pot fi decât robi păcatului, ai diavolului (Ioan 8, 41-44; 1Ioan 3, 8-10), nu se pot judeca, precum cei din Biserică, spre mântuire, și rămân la judecata lui Dumnezeu.

Iar în *Epistola către Romani* nu sunt numiți slugi ale Mântuitorului cei ce nu ascultă chemarea Bisericii, precum zice Homiakov, ci cei ce au fost „*primiți de Dânsul*” și se nevoiesc după înțelegerea și puterea lor slabă. „*Și pe cel slab întru credință, zice, primiți-l, nu întru îndoirea gândurilor. Că unul crede că va mânca toate, iar cel slab legume mănâncă. Cel ce mănâncă pe cel ce nu mănâncă să nu-l*

defăimeze, și cel ce nu mănâncă pe cel ce mănâncă să nu-l osândească; că Dumnezeu l-a primit pe dânsul. Tu cine ești care judeci pe sluga străină? Domnului său stă sau cade. Și va sta, că puternic este Dumnezeu a-l pune pe dânsul să stea” (Rom. 14, 1-4). Deci nu ni se arată în aceste cuvinte să nu-i judecăm pe cei din afara Bisericii, nu sunt arătați aici a fi slugile lui Dumnezeu aceștia, ci cei slabi din Biserică sunt slugile lui Dumnezeu care nu trebuiesc judecate și nu este cazul a ne depărta de ei pentru unele neputințe ale lor, precum am văzut că am fost îndemnați de Apostol în celelalte cazuri grave. Aceștia sunt slabi în credință și faptele lor o dovedesc, dar nu sunt în erezie și nu petrec în păcate grele cu bună știință și voință. Și acum vedem că majoritatea celor care credem și prin darul lui Dumnezeu suntem în Biserica Sa, suntem asemenea acestora, pe care El, de ne vom pocăi de păcatele noastre, de vom căuta tot timpul să punem început bun, ne poate face să stăm. Și după cum zice Apostolul mai departe „Deci dar fiecare dintre noi de sine va da seamă înaintea lui Dumnezeu. Deci mai mult să nu judecăm unul pe altul; ci aceasta să judecați, ca să nu puneți împiedicare fratelui sau sminteală” (Rom. 14, 12-13).

Înțelegerea Sfântul Apostol Pavel este că al nostru, al tuturor, este a căuta unirea cu Hristos în Trupul Său Biserica, a judeca toate în Duhul Bisericii și a-i ajuta pe toți să se zidească în ea, conștienți fiind că rămânând în afara ei nu putem avea mântuire. Judecând și afirmând noi altceva, decât ceea ce au mărturisit mădularele Bisericii, nu putem face decât „împiedicare sau sminteală fratelui” nostru din Biserică și celor din afara ei. Al nostru este a nu judeca pe nimeni și a judeca toate în *Adevărul lui Dumnezeu*. A lui Dumnezeu este a ne judeca pe noi, pe toți și El ne-a arătat prin Cuvântul Lui, Domnul nostru Iisus Hristos, că cine nu crede cuvintelor Lui nu El ne va judeca, ci cuvântul pe care n-i la spus (Ioan 12, 47-48). Și mai clar această judecata în

Adevărul lui Dumnezeu, pe care trebuie să o avem cu privire la mântuirea noastră, a tuturor, a celor din Biserică și a celor din afara ei, este exprimată de Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Efeseni, când zice:

„Cela ce S-a pogorât Acela este carele S-a și suit mai presus de toate cerurile, ca să umple toate. Și Acela a dat pe unii apostoli, iar pe alții proroci, iar pe alții, evangheliști, iar pe alții păstori și dascăli, spre săvârșirea sfinților spre lucrul slujbei, spre zidirea trupului lui Hristos, până ce vom ajunge toți la unitatea credinței (εις την ἐνότητα τῆς πίστεως- eis tin enotita tis pisteos) și a cunoștinței Fiului lui Dumnezeu, întru bărbat desăvârșit, la măsura vârstei plinirii lui Hristos, ca să nu mai fim prunci, învăluindu-ne și purtându-ne de tot vântul învățaturii întru amăgitura oamenilor, întru vicleșug spre meșteșugirea înșelăciunii; ci adevărați fiind întru dragoste, să creștem toate întru El, care este capul, Hristos, din carele tot trupul potrivit alcătuiindu-se și încheindu-se prin toată pipăirea dării, după lucrare întru măsura fiecărui mădular, face creșterea trupului spre zidirea Sa singur întru dragoste. Drept aceea, aceasta zic și mărturisesc întru Domnul, ca să nu mai umblați voi precum și celelalte neamuri umblă, întru deșertăciunea minții lor, întunecați fiind la minte, înstrăinați de viața lui Dumnezeu pentru necunoștința care este întru ei, pentru împietrirea inimii lor, care întru nesimțire petrecând, s-au dat pe sine înverșunării, spre lucrarea a toată necurăția, întru lăcomie” (Efes. 4, 10-19).

Iată, aceasta este judecata Sfântului Apostol Pavel făcută cu „*mintea lui Hristos*” și desigur că aceasta trebuie să fie și judecata noastră, a celor ce vrem să fim și să rămânem liberi de înșelăciune, mădulare ale Bisericii. Apostolul judecând în *Adevărul lui Dumnezeu* că „*celelalte neamuri*, adică cei din afara Bisericii, *umblă întru deșertăciunea minții lor, întunecați fiind la minte, înstrăinați de viața lui Dumnezeu pentru necunoștința care este întru ei, pentru împietrirea*

inimii lor, care întru nesimțire petrecând, s-au dat pe sine înverșunării, spre lucrarea a toată necurăția, întru lăcomie”, nu poate fi socotit de nimeni ca fiind fanatic, urător de oamenii, sau că ar fi răpit judecata lui Dumnezeu. Judecata lui este judecata lui Dumnezeu spre mântuirea celor din Biserică și a celor din afara ei. Cei drept, pentru că nu am dobândit dragostea lui Dumnezeu, de cele mai multe ori, cei mai mulți dintre noi, cei ce ne numim ortodocși, rănim cu adevărul și avem nevoie să ne smerim și să ne rugăm mai mult înainte de a arăta adevărul mântuitor, descoperit nouă de Dumnezeu, în Sfântă Biserica Sa, aproapei noastre aflat în înșelare. Iar, apoi, fiindcă adevărul este aducător de libertate celui cel primește (Ioan 8, 32) nu este de mirare că de cele mai multe ori supără pe cei care îl aud. Aceasta știind-o unii, îndreptățindu-se că au dragoste și că lucrează cu dreptă socoteală îi învinovățesc pe cei ce arată adevărul sincer, cu simplitate, cu dragoste, acolo unde este nevoie și când este nevoie, ca având ură, ca fiind fanatici, și merg până într-acolo încât se rușinează să mărturisească cuvântul Adevărului și-l tăgăduiesc, pierzându-se pe ei înșiși și pe aproapele lor. Puțini sunt cei duhovnicești, care cu dragostea lui Dumnezeu, cu mintea lui Hristos, în Duhul lui Dumnezeu dau mărturia cea bună. Iar, noi toți, deși păcătoși, suntem chemați în toată vremea a da mărturia cea bună, în primul rând cu viața noastră (Matei 5, 16) și când se ivește nevoia și cu cuvântul, cu smerenie și dragoste (Luca 12, 8-9). Când aproapele nostru este pe cale de ași pierde sufletul și are nevoie de cuvântul nostru nu-l putem amăgi și nici nu putem tăcea îndreptățindu-ne că suntem păcătoși, aceasta se aplică uneori, după cum am văzut, la cei din Biserică care sunt cuprinși de păcate mai mici, de neputințe, nu când este vorba de pierderea credinței, de ruperea de Biserică.

Părintele Ioan Romanidis judecând în duhul Bisericii cele scrise de Homiakov zice:

„În contradicție față de învățătura despre creație, pe care o primește, Homiakov pune în opoziție spiritualul cu materialul. Tocmai aici diferă el de tradiția ortodoxă patristică și teologică, și din pricina acestui spiritualism eclesiologia lui este ruptă de soteriologia ortodoxă.

Eclesiologia Părinților este nedespărțită de soteriologie și hristologie. Punctul central al întregii lor gândiri este necesitatea eliberării de puterile morții și ale Diavolului prin comuniunea cu Izvorul vieții din firea umană a lui Hristos...

Acest Trup al lui Hristos este el însăși temelie a dogmei.... Din această pricină [eclesiologia mișcării slavofile - căreia Homiakov i-a fost un întemeietor și un gânditor de frunte] a trecut cu vederea dogma patristică a Bisericii ca și comuniune reală dintre oameni în Trupul lui Hristos pentru un scop îndoit: comunicare cu viața dumnezeiască pentru viața de veci și pentru nimicirea puterilor Diavolului”¹⁸.

La sfârșitul lucrării „Învățătură Ortodoxă despre Biserică și unitatea ei; O sinteză eclesiologică a Părintelui prof. Dumitru Stăniloae, adunate de Mihail Pruteanu”, ca o concluzie, se arată că:

„Dumnezeu vrea ca Biserica să fie Una, dar această unitate oamenii o privesc diferit. Unii zic că și biserica Romei face parte din Biserică Una și separația lor este doar la suprafață. Această părere este susținută de un șir întreg de teologi ruși ca: Alexei Homiakov, Nicolai Afanasiev, Gheorghii Florovsky și Alexander Schmemmann.

Alți teologi, precum arhiepiscopul Serafim (Sobolev) și teologul Alexandr Gusev susțin că Biserica a fost dintotdeauna una și unitară și niciodată n-a existat vreo dezbinare în corpul ei, ci a avut loc doar o „desprindere de organismul ei a unor elemente străine [eretice], exact cum se

¹⁸ Părintele Ioan Romanidis, *Eclesiologia ortodoxă după A. Homiakov*, Vol. II, No. 1 (1956), p. 70, 66; pp. 72-73.

întâmplă în permanență în trupul nostru”¹⁹.

O adevărată lămurire a acestei probleme aduce Părintele prof. Dumitru Stăniloae, atunci când spune: „Mădularul este egal totului, dar numai în cadrul totului. Se poate merge mai departe: mădularul nu e mai puțin necesar totului decât totul mădularului, dar se înțelege nu în sensul că fără unul sau mai multe mădulare ar înceta să mai fie un tot, ci în sensul că totul nu poate exista fără mădulare în principiu, aceasta se arată în faptul că nici totul nu există înaintea mădularelor, nici mădularele înaintea totului, ci ambele încep să existe odată, așa cum oul, oricât de nediferențiat la început, cuprinde în sine virtual toată diversitatea sa. Când a luat naștere la Ierusalim prima comunitate, ea a avut caracterul totului. Dar îndată ce s-au născut încă două-trei comunități, ele aveau nevoie de unitatea totului (comuniune) pe care îl constituiau și totul avea nevoie de ele”. Prin urmare, „Universalitatea Bisericii întemeiată pe recapitularea tuturor în același Hristos și pe lucrarea aceluiași Duh în toți se manifestă empiric prin mărturisirea aceleiași credințe, păstrate neschimbate de la Apostoli. În acest sens totul eclezial „rămâne ca orice organism, continuu fidel” sie însuși. În aceasta se arată nu numai unitatea și integritatea Bisericii dintr-o localitate, ci unitatea Bisericii de pretutindeni și de totdeauna”²⁰.

Din această învățătură de credință a Părintelui Dumitru Stăniloae desprindem două lucruri:

1. Biserica este Una de la Cincizecime. Dacă cineva se alipește acestei unități sau se dezlipește de ea, Unitatea în Sine nu este afectată.

2. Dezlipirea de unitatea Bisericii se produce automat atunci când se denaturează Învățătura de credință a Bisericii

¹⁹ A. Gusev, „*Starocatoliceskii otvet*”.

²⁰ Părintele Dumitru Stăniloae, Biserica Universală și sobornicească, în „*Ortodoxia*” 2/1966.

Celei Una, iar alipirea la Biserica Cea Una se poate realiza doar prin renunțarea la învățătura greșită și conformarea cu adevărul universal al Bisericii.

Același lucru îl desprindem și din forma simbolului de credință. În el avem mai întâi expusă despre Tatăl, Fiul Cel de o ființă cu Tatăl și născut din Tatăl și Sfântul Duh purces numai din Tatăl, nu și din Fiul, cum zic apusenii; și numai după aceea se spune «Și întru Una Sfântă, Sobornicească și Apostolească Biserică...», deci este nevoie ca mai întâi să avem aceeași înțelegere cu privire la persoanele Sfintei Treimi și numai atunci putem avea o singură Biserică, căci «învățătura de credință sau mărturisirea aceleiași credințe apostolice, luată în totalitatea ei declarativ-practică este criteriul Bisericii universale adevărate. Învățătura identică, spune Părintele Dumitru Stăniloae, e un inel de legătură universală. Acesta e criteriul empiric vizibil cel mai cuprinzător în care se cuprinde însăși Biserica. Căci Biserica nu se poate defini numai ca comunitate ce se împărtășește de Domnul (după cum credea în mod greșit N. Afanasiev), chiar dacă aceasta ar reprezenta momentul culminant al ei, ci și ca comunitatea celor ce s-au botezat pe baza aceleiași credințe apostolice în Cuvântul lui Dumnezeu cel întrupat, răstignit și înviat, înălțat la ceruri, care va veni să judece viii și morții, trecând pe cei dreپți, după învierea lor cu trupul, în Împărăția Cerurilor»²¹.

Deci nu ne putem uni, ba nici nu ne putem ruga, spune canonul 33 de la Laodiceea, cu cei ce nu mărturisesc același adevăr neschimbat și care a fost «dat sfinților odată pentru totdeauna»²².

În ce privește primirea sau excomunicare eterodocșilor din sânul Bisericii, Sfinții Părinți s-au folosit atât de acrivia (strictețea) canoanelor, cât și de iconomia lor. În prezent, prin

²¹ *Ibidem.*

²² *Iuda 3.*

avântul pe care l-a luat mișcare Ecumenică, nu se prea ține cont de prevederile stricte ale Sfinților Părinți și aceasta este în primul rând o încălcare a canoanelor, iar în al doilea rând duce la sminteala «mădularilor slabe» ale Bisericii. Deși Biserica folosește principiul iconomiei, iar Biserica Ortodoxă nici nu rebotează, nici nu rehirotonește pe romano-catolicii întorși la ortodoxie, „tainele” lor, afirmă Părintele Prof. Dumitru Stăniloae, nu sunt valabile, adică nu au har lucrător, până ce aceștia nu se întorc la Biserica-Mamă²³. Hotărârea privind aplicare iconomiei la întoarcerea romano-catolicilor, a fost luată la o întrunire a ortodocșilor de la Constantinopol în 1718 sub Patriarhul ecumenic Ieremia al III-lea, dar acest lucru era făcut la Kiev încă din 1646 sub mitropolitul Petru Movilă. Și aceasta tocmai în scopuri misionare, dar nu pentru agravarea sau evidențierea rupturii ce s-a făcut.

...Din cele relatate conchidem că Biserica ortodoxă trebuie să mărturisească adevărul ortodox și în spațiul creștin eterodox, dar trebuie să-și păstreze în același timp identitatea Bisericii celei Adevărate și una. Chiar dacă putem trece cu vederea unele lucruri ce țin de formele exterioare și care, după cum spune teologul S. Bulgakov, «Sunt create de oameni și pentru oameni», nu putem trece peste dogme, punând adevărul nostru alături de orice minciună eretică. Desigur, unii spun că romano-catolicii (sau chiar protestanții), nu sunteretici, ci doar schismatici, afirmație făcută destul de des în cadrul, (sau în afara) conferințelor Mișcării ecumenice, dar aceasta nu e nici pe departe așa. Schismă înseamnă rupere, dar care nu are în vedere și alterarea adevărului dogmatic, ci este vorba mai mult de orgoliu și principii care ar putea fi depășite prin dragoste și înțelegere; dar din moment ce latinii au oficializat dogma eretică «Filioque»²⁴, apoi multe alte învățături greșite la

²³ *Dogmatica*, vol. 3.

²⁴ Izon, 1274.

conciliul din Trident, ei au devenit eretici, de rând cu macedonenii care de asemenea greșeau în privința Persoanei Sfântului Duh; ei s-au opus în contradicție atât cu Tradiția Bisericii, cât și cu Sfânta Scriptură, lucru pe care nici un Sfânt Părinte nu l-ar fi acceptat ca fiind normal și posibil de trecut cu vederea.

În prezent, sub masca unei false iubiri creștine și în baza unui moralism occidental lipsit de spirit autentic creștin, se cam trece peste dogme și mai ales peste formularea concretă și strictă a lor. Se încearcă, printr-un înalt spirit speculativ, de a se da așa-numitele «declarații comune» privind anumite învățături de credință creștină, fără a se accentua prea mult deosebiriile atât de mari dintre aceste confesiuni creștine. Totul se bazează pe o formulare cât mai scolastică a învățăturii, încât să poată împăca toate taberele. Până la sfârșit nu se rezolvă nimic, căci Dumnezeu nu vrea o realizare a unirii creștine bazată pe relativism și interese politice sau materiale. N-a vrut o astfel de unire nici la Sinodul de la Constantz (1414-1418), nici la cel de la Ferrara-Florența (1438-1439). Căci și atunci, ca și acum, se uita de faptul că «Adevărul nu este conciliabil!»

Poate că ar trebui să avem mai multă tărie a credinței și mai multă bărbăție pentru a apăra ceea ce au apărât și Sfinții, adică credința Apostolilor. Nimic nu trebuie să ne momească: nici călătoriile în occident, nici dolarii occidentalilor. În același timp, nu trebuie să fim nici absurzi și nici exclusiviști. Noi deținem credința adevărată, dar avem în același timp, datoria sfântă de a o împărtăși și altora, căci «*cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mântuire*» (Rom. 10, 10).

Fie ca Dumnezeul păcii și al iubirii care are voința veșnică ca «*tot omul să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină*» (1Tim. 2, 4), să ne ajute pe toți creștinii «să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim: «pe Tatăl, pe Fiul

și pe Sfântul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită»²⁵.

Și mai zice Părintele Dumitru Stăniloae în alt loc că:

„Prin întrupare, Răstignire, Înviere și Înălțare, Hristos pune temelia Bisericii în trupul Său. Prin aceasta Biserica ia ființă virtual. Dar Fiul lui Dumnezeu nu S-a făcut om pentru Sine, ci pentru ca din trupul Său să extindă mântuirea ca viață dumnezeiască în noi. Această viață dumnezeiască, extinsă din trupul Său în credincioși, e Biserica.[...]

Biserica, aflată virtual în trupul lui Hristos, ia astfel ființă actual prin iradierea Duhului Sfânt din trupul Său în celelalte ființe umane, fapt care începe la Cincizecime, când Duhul Sfânt coboară peste apostoli, făcându-i primele mădulare ale Bisericii, primii credincioși în care se extinde puterea trupului pnevmatizat al lui Hristos.[...]

Biserica este Hristos extins cu trupul Lui îndumnezeit în umanitate, sau umanitatea aceasta unită cu Hristos și având imprimat în ea pe Hristos cu trupul Lui îndumnezeit²⁶.

Iată că ne trebuie multă atenție, nu putem primi tot ce citim și auzim, acestea sunt vremurile în care chiar și unii dintre „*cei aleși*”, părinți socotiți mari, au fost influențați într-o măsură mai mică sau mai mare de duhul ecumenist-antihristic. Dacă nu suntem sinceri, dacă mai căutăm și altceva pe lângă mântuire nu este ușor să rămânem în Duhul și Adevărul Bisericii. Dacă, într-un fel, cu gura, ne arătăm a mărturisi credința ortodoxă dar nu ne sârguim să trăim în Duhul și Adevărul Bisericii ne este arătat că nu putem afla mântuirea.

²⁵ *Învățătură Ortodoxă despre Biserică și unitatea ei*, O sinteză ecleziologică a Părintelui prof. Dumitru Stăniloae, adunate de Mihail Pruteanu.

²⁶ Părintele Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, p. 129, 130, 138.

4. Datori suntem a mărturisi că numai prin Credința și Botezul Bisericii Ortodoxe vine mântuirea

„Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi” (Marcu 16, 15-16)

Însuși Mântuitorul ne învață că adevărații închinători ai lui Dumnezeu sunt cei născuți de sus, sunt cei născuți *din apă și din Duh* (Ioan 3, 3-5), sunt în Duh și în Adevăr, născuți fiind din Duh, duh sunt și se închină Lui „*cu duhul și cu adevărul*” (Ioan 4, 23). Acum, din păcate, sunt destul de mulți „episcopi” care în adunările preoțești învață că: „Au și catolicii Sfinte Taine și pot fi făcute cununii mixte” și nu se găsește un preot ca să mărturisească adevărul în Hristos”; sau înmulțit „slujitorii Bisericii” care nu sunt lămuriiți cu privire la Sfântul Botez și închid calea celor ce vor să primească Duhul și Adevărul Bisericii ca să se mântuiască. Este bine știut că în decursul istoriei Bisericii unele Sinoade au „aplicat iconomia” în ce privește „botezul” unor eterodocși, după cum am văzut și mai sus arătat, însă aceasta, după cum arată Sfinții Părinți, nu poate deveni regulă pentru toți ereticii, precum vedem acum făcându-se. De asemenea este știut că Sfinții Părinți, între care se numără și Sfântul Paisie de la Neamț, nu acceptau nici botezul prin stropire, sau turnare săvârșit în Biserica Ortodoxă și îi botezau pe cei care aveau acest botez neortodox. Iată, Sfinții Părinți au arătat că un asemenea botez nu poate fi îndreptățit cu iconomia Bisericii.

Patriarhul Chiril al V-lea (septembrie 1748-iunie 1751; septembrie 1752-ianuarie 1757), deci care a urmat la scaunul patriarhal al Constantinopolului la puțin timp după Patriarhul ecumenic Ieremia al III-lea și a întrunirii ortodocșilor din 1718, care au aplicat iconomia la întoarcerea romano-catolicilor la Ortodoxie, văzând că nu se merge bine, sa

grăbit, încă de atunci, să îndrepte lucrurile, lucru care nu i-a fost deloc ușor, împotriva lui ridicându-se episcopii cei iubitori de sine și legații de lumea aceasta. Cu toate acestea el reușește să semneze, în anul 1755, „împreună cu Patriarhul Matei al Alexandriei și cu Partenie al Ierusalimului, faimosul „Oros al Bisericii celei Mari a lui Hristos” care hotăra primirea celor ce vin la Ortodoxie prin „Sfântul Botez cel de-Dumnezeu-dat” nesocotind, pe de altă parte, „botezurile săvârșite de eretici”.

*Orosul acesta este, în problema aceasta, practica investită cu tărie a Marii Biserici a Constantinopolei valabilă oficial până în ziua de astăzi*²⁷.

Părintele Gheorghe Metallinos, în cartea sa „*Mărturisesc un Botez*”, arată că:

„Deși e dovedit că relațiile ecumeniste slăbesc credințioșia față de tradiția patristică, Biserica Greciei nu s-a îndepărtat de la practica consfințită, cel puțin la nivel de jos. În 1932 însă, sub păstoria arhiepiscopului Hrisostom I Papadopoulos, pentru a înlesni politica ecumenistă, Biserica Greciei n-a mai ținut seama de Hotărârea de la 1755 și a introdus în Molitfelnic „Slujba pentru cel ce se întoarce la Ortodoxie de la Biserica Catolică” readucând în uz practica de la 1484, aceea a primirii prin zăpis de lepădare și prin Mirungere a catolicilor care se întorc. Dar și în acest caz Biserica Greciei – în acord cu eclesiologia ei – nu a considerat botezul ereticilor ca valid „în sine”, întrucât Taine sfînțitoare și mântuitoare nu există în afara Trupului lui Hristos – Biserica cea una și adevărată.

Așadar, ceea ce s-ar putea spune ca și concluzie finală este faptul că, pe temelia învățaturii Sinoadelor Ecumenice și a Sfinților Părinți pe care scriitorii noștri o expun deosebit de limpede și de deplin, iconomia poate fi aplicată în cazul

²⁷ Părintele Gheorghe Metallinos, *Mărturisesc un Botez*, editura Evangelismos, București, 2011, p. 25.

întoarcerii la (=intrării în) Ortodoxie a catolicilor și a creștinilor apuseni în general doar în situația în care o anume Confesiune creștină săvârșește botezul prin întreită afundare și ridicare din apă, potrivit formei lui apostolice și patristice. Când, însă, acest lucru nu se petrece, ci, dimpotrivă, în ciuda cunoașterii adevărului, este urmată cu rea-credință inovația stropirii ori cea a turnării (vezi decizia respectivă a Conciliului Vatican II), aplicare acriviei se impune ca obligatorie. Îndeosebi în epoca noastră în care toate se relativizează – lumea bisericească nefăcând deloc excepție –, stăruirea în Tradiția Părinților constituie cea mai substanțială împotrivire la declinul general, chiar dacă o astfel de atitudine este considerată batjocoritor ca „fanatică” și „lipsită de dragoste”²⁸.

Și Părintele Peter Alban Heers, în *Duhul Bisericii*, a arătat foarte bine, în conferința ținută la Sinedriul Teologic Inter-Ortodox de la Tesalonic, că:

„Înțelegerea de către Biserica Ortodoxă a „botezului” neortodox vine din și este determinată de o înțelegere proprie, ca fiind cea „una, sfântă, sobornicească și apostolică Biserică” ce singură săvârșește unicul Botez întru moartea și învierea lui Hristos. Iar aceasta, pentru că „Biserica se cunoaște întru Tainele ei”²⁹. În și prin Sfintele Taine, Biserica viază și se înnoiește pururea, i se așează hotarele, i se recunosc mădularele. „Cei care își trăiesc viața în afara vieții Tainice (sacramentale) sunt în afara Trupului lui Hristos”³⁰.

Sfântul Botez este poarta de intrare în Trupul lui Hristos, așadar temelia și începutul tuturor Tainelor, precum Însuși Domnul a zis: „*De nu se va naște cineva din apă și din Duh,*

²⁸ *Ibidem*, Epilog, pp. 136-138.

²⁹ Sfântul Nicolae Cabasila, *Tâlcuirea Dumnezeieștii Liturghii*, Cap. 38, P.G. 150, 452. Vezi și: *Μεταλληνου, π. Γ.Δ., Δοκίμια Ορθόδοξης Μαρτυρίας*, «Εξ ύδατος καί πνεύματος» (Αθήνα: Εκδόσεις Αθως, 2001), pp. 67-87.

³⁰ Romanides, John S., *Păcatul strămoșesc* (Ridgewood, NJ: Zephyr, 2002), p. 173.

nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu” (Ioan 3, 5). Înțelegerea proprie Bisericii este înfățișată mai întâi de toate în Simbolul Credinței³¹, dar și în veșnicile cuvinte ale Apostolului Pavel ce mărturisesc „un trup și un Duh... un Domn, o credință, un botez, Un Dumnezeu și Tatăl tuturor” (Efes. 4, 4-6). „Acestei unități neîntrerupte îi aparține botezul creștin; pe ea se întemeiază unitatea Bisericii”³². „Un [singur] Domn, o [singură] credință, un [singur] botez – acestea trei se cuprind într-o singură Biserică, pecetluind o unime de nezdruncinat”³³. „În afara Bisericii, orice s-ar numi „biserică” este o adunare de eretici care au pierdut singura credință în Domnul cel Unul și, prin urmare, botezul săvârșit de ei nu poate fi asemuit cu Botezul creștin”³⁴. Pentru aceasta, ereticii și schismaticii sunt primiți în Biserică prin botezare.

Deoarece Biserica este „în chip desăvârșit îngrijitoarea și păstrătoarea Tainelor [...] cade în seama îngrijirii ei și a iconomiei să facă lucrătoare (valide) – dacă socotește potrivit – tainele săvârșite de neortodocși, deși astfel de taine nu sunt taine în sine și se găsesc în afara Bisericii Ortodoxe”³⁵. Pentru aceasta, Sfintele Canoane și Sfânta Tradiție prevăd și aplicare „iconomiei bisericești”. Această terapie de anti-canonicitate se aplică particular celor bolnavi în credință și genere comunităților ecleziastice (de ex. ereticii și schismaticii), care totuși „mențin credința în ipostasul Treimic al Dumnezeirii și păstrează neschimbat modul

³¹ „Întru Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească Biserică. Mărturisesc un botez spre iertarea păcatelor”. Evident, aceste două articole din Simbolul Credinței au fost menite a fi mărturisite unul după altul tocmai din pricină că cel din urmă, „un[ul] botez” este înțeles ca a se petrece doar în cea dinainte, „Una Biserică”.

³² Παπαθανασίου, Χρήστου, Το «Κατ’ Ακριβειαν» Βάπτισμα και Οι Εξ Αυτού Παεκκλησιεις (Athena: Grigori 2001), p.258.

³³ *Ibidem*, p. 293.

³⁴ *Ibidem*, p. 258.

³⁵ Episcop Calist Ware, Eustratios Argenti: A Study of the Greek Church under Turkish Rule (Oxford: Clarendon Press, 1964), pp. 83-4

canonic de botez”³⁶, adică „administrarea botezului prin întreită afundare, potrivit învățăturilor apostolice și patristice”³⁷.

Aplicare iconomiei, totuși, nu implică în nici un fel „recunoașterea validității tainelor neortodoxe per se [în sine]; iconomia este rânduiala ce privește doar tainele celor ce intră în Biserica Ortodoxă”³⁸. Aceasta, deoarece erezia și schisma atrag după ele desprinderea de Biserica cea una și, prin urmare, pierderea succesiunii apostolice și a preoției canonice³⁹. Astfel, Biserica, călăuzită mereu de dragoste păstorească, arată iconomia în osebite împrejurări, doar „când ajută la împăcare cu neortodocșii, fără a umbri adevărurile credinței ortodoxe”⁴⁰. Iconomia viază totdeauna înăuntrul învățăturilor de credință, având ca măsură scumpătatea (acrvia) iar călăuză Sfânta Evanghelie. „Dacă iconomia poate trece peste un canon, totuși, în nici un caz, nu poate fi împotriva lui... [Ea] poate fi îngăduitoare, însă niciodată

³⁶ Παπαθανασίου, Χρήστου, Το «Κατ’ Ακριβειαν» Βάπτισμα. pp.296-7.

³⁷ „Pentru convertirea (întoarcerea) la Ortodoxie a Latinilor și a creștinilor apuseni în general, iconomia poate fi folosită doar în caz că o confesiune creștină a administrat botezul prin afundare întreită, conform formei sale apostolice și patristice” Pr. Gheorghe Metallinos, I Confess One Baptism (Muntele Athos: Mănăstirea Sf. Pavel, 1994), pag. 115. „Iconomia bisericească” nu se întrebuițează în orice caz, ci doar când se îndeplinesc condițiile formale. „Se aplică în temeiul principiilor care îl prevăd și care îl determină.” (Παπαθανασίου, Το «Κατ’ Ακριβειαν» Βάπτισμα, p.296.)

³⁸ Episcop Calist Ware, Eustratios Argenti, pp. 84. Trebuie notat că aplicarea iconomiei, a cărei necesitate este excepțională și îngăduită de împrejurări osebite, poate duce la ștergerea hotarului între ortodoxie și erezie sau la ridicarea greșelilor din riturile heterodoxe; aplicarea iconomiei este o auto-apărare, în măsura în care iconomia țintește la același lucru ca și strictețea (acrvia), chiar dacă în alt mod.

³⁹ Vezi primul canon al Sfântul Vasile cel Mare, în care marele Părinte al Bisericii îl încuviințează deplin pe Sfântul Ciprian al Cartaginei, zicând că „cei ce se îndepărtează de Biserică prin schismă nu mai au harul Sfântului Duh, darul harului preoțesc se întrerupe, și transmiterea preoției este împiedicată. Se întrerupe succesiunea apostolică iar cei botezați de ei sunt considerați ca fiind botezați de mireni. Prin urmare, nu au autoritate nici să boteze, nici să hirotonească”.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 85

potrivnică față de Canoane”⁴¹.

Fie că Biserica întrebuințează „κατ’ ακρίβειαν” [acrivia] curățitoare a botezului, sau „κατ’ οικονομίαν” [iconomia] curățitoare a mirungerii sau a mărturisirii de credință, aceasta nu aduce „nici o schimbare în învățătura de credință ortodoxă privind Sfintele Taine, ci doar un pogorământ în rânduiala practică”⁴².

În contradicție vădită cu înțelegerea Bisericii stau o serie de hotărâri și declarații referitoare la botez ale ecumeniștilor ortodocși făcute în Australia, America, Vatican, Liban ș.a. Această nouă ecleziologie cuprinde o învățătură asupra botezului ereticilor cu rădăcini în teologia romano-catolică, ce a căpătat legitimitate încă din cadrul Conciliului de la Trent și i s-a dat o nouă exprimare la Conciliul Vatican II.

Papismul medieval „își consfințește o stranie adăugire, o taină adițională în ceea ce-l privește, ca organizație mondială ale cărei jurisdicții se întind dincolo de comunitatea cea văzută a Trupului lui Hristos”⁴³. Pierzând unitatea istorică cu Sfânta Predanie și Sfinții Părinți, și ajungând să înțeleagă „catolicitatea doar ca ecumenicitate sau universalitate globală”⁴⁴ - cu Roma drept centru, romano-catolicismul „s-a depărtat de chemarea tainică și viața veșnică a Bisericii”⁴⁵, realizând astfel „secularizarea sau regionalizarea

⁴¹ Παπαθανασίου, Το «Κατ’ Ακρίβειαν» Βάπτισμα, σ.298.

⁴² Episcop Calist Ware, Eustratios Argenti, pp. 85. Mitropolitul Ierothei (Vlahos) de Nafpaktos scrie: „Biserica îl poate primi pe un eretic sau altul prin principiul iconomiei, fără ca aceasta să implice recunoașterea comunității care l-a botezat inițial ca Biserica”. Ekklesiastike Parembase, Nr. 71 (decembrie 2001) [în greacă]. Tradus și apărut în Orthodox Tradition, Vol XX, Nr 2, pp. 40-43.

⁴³ π. Ιω. Ρωμανίδου, Το προπατορικόν αμάρτημα, Αθήνα 1989, σ. 173. Tocmai acest universalism orizontal, centrat-geografic și secularizant este cel care dă tonul ecumenismului contemporan.

⁴⁴ Μαντζαρίδη, Γεωργίου, Χριστιανική Ηθική (Θεσσαλονίκη: Πουρναρά, 2002), σ. 275.

⁴⁵ *Ibidem*.

creștinismului»⁴⁶.

...Astfel am ajuns la Romano-catolicismul contemporan și hotărârile celui de-al Doilea Conciliu de la Vatican⁴⁷. Analizând hotărârile de la Vatican II, Părintele John Meyendorf ne aduce în atenție două aspecte ale noilor hotărâri ale Romei – hotărâri care puse laolaltă creează neînțelegeri teologice fundamentale. Pe de o parte, precum se menționează în Hotărârea Bisericii (III, 22), acei episcopi care nu au comuniune cu tronul Romei nu au nici un fel de autoritate dogmatică. Pe de altă parte, există taine „valabile” săvârșite în afara Romei, încât se poate accepta ideea unei comuniuni nedesăvârșite⁴⁸ și a unei practici mărginite de

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ Aceste hotărâri, legate de teologia botezului, sunt văzute de Romano-Catolici ca fiind rodul muncii acelor teologi care „fac loc teologic pentru deschiderea ecumenică”. Scampini, Pr. Jorge A, OP, «Mărturisim un botez spre iertarea păcatelor»: De la crezul Bisericii, la provocarea de a accepta un alt crez, precum Hristos ne-a acceptat pe noi (cf. Rom. 15:7), o prelegere ținută la Comisia Plenară a Comitetului pentru Credință și Ordine, la întrunirea din 28 iulie – 6 august 2004 ținută la Kuala Lumpur, Malaezia, nota 15. În particular, el citează „contribuțiile făcute înainte de Vatican II de către teologii asociați cu mișcarea «ecumenismului spiritual», care a răsărit la Lyon, sub inspirația lui P Couturier. Vezi P. Michalon, *L'étendue de l'Église*, Irenikon 20 (1947), pp. 140-163; L. Richard, *Une thèse fondamentale de l'oecuménisme: le baptême, incorporation visible à l'Église* în *Nouvelle revue théologique* 74 (1952), pp. 485-492. Există și o recunoaștere largă a contribuției Cardinalului A. Bea în timpul Conciliului...

⁴⁸ Vezi capitolul 1, nr. 3 din Hotărârea asupra Ecumenismului (Decree on Ecumenism). Acolo citim: „Căci oamenii care cred în Hristos și au fost botezați corect sunt într-un fel de comuniune, imperfectă, cu Biserica Catolică”. Iar mai apoi, citim: „Acei frați despărțiți de noi poartă și ei multe lucrări liturgice ale religiei creștine. În feluri care diferă potrivit stării fiecărei Biserici sau comunități, aceste acțiuni liturgice mai mult ca sigur pot, cu adevărat, da naștere unei vieți în har, și, trebuie spus, pot asigura accesul la comuniunea mântuirii. Prin urmare, Bisericile și comunitățile despărțite, deși credem că suferă de deficiențele deja menționate, nu au fost în nici un fel lipsite de însemnătate și importanță în taina mântuirii. Pentru că Duhul lui Hristos nu s-a oprit să le mai întrebuițeze ca mijloace de mântuire, trăgându-și eficacitatea din însăși deplinătatea harului și adevărului încredințate Bisericii Catolice” (sublinierile ne aparțin). Mai mult, schisma teologică de care vorbește Pr. Meyendorf este pusă cel mai bine în evidență atunci când slujirea și rugăciunea în comun este interzisă pentru a exprima unitatea, însă este cerută pentru

comuniunea în taine cu creștinii despărțiți.

Punând laolaltă aceste două idei, apare „o înțelegere legalistă a Bisericii, ca o instituție mondială de control și securitate dogmatică, despărțind pe Hristosul Tainelor de Adevărul dogmatic”. Prin urmare, „se creează o schismă teologică între prezența sacramentală a lui Hristos și descoperirea Sa ca singurul Adevăr [...] autoritatea de exprimare a învățăturii dogmatice [fiind] despărțită de realitatea Tainelor”^{49 50}

Iată că acum s-a ajuns ca tot mai mulți să se lase influențați de acest duh înșelător și prea puțini sunt preoții și creștinii care îi botează pe eretici și îi mântuiesc, cei mai mulți îndreptățindu-se că aplică iconomia se unesc cu aceștia, înșeală și se înșeală. Sfântul Vasile cel Mare arată foarte clar, în puține cuvinte, ce înseamnă a fi creștin și precum că nu poate fi mântuire pentru cel ce nu renaște prin harul Botezului și pentru cel ce acceptă altceva din afara Sfintei Tradiții. El scrie:

„Cum am devenit creștini? Prin credință, ar putea spune fiecare. În ce fel ne mântuim? De bună seamă, renăscându-ne

a dobândi harul: „Expresia unității interzice în general slujbele (închinarea) în comun. Harul, spre a fi dobândit, cere uneori aceasta” (vezi cap. 2 nr 8). Aceasta, deoarece unitatea nu se exprimă în Euharistie, ci în presupusul vicar al lui Hristos pe pământ, Papa.”

⁴⁹ Ορθόδοξος Θεώρησις της Β' Συνόδου του Βατικανού, Επιμέλεια Μαρίας Δ. Σπυροπούλου, Αθήναι 1967. Άρθρα που περιλαμβάνονται από τους εξής συγγραφείς: Αγουρίδου Σ., Αλιβιζάτου Α., Clement O., Evdokimov P., Zander L., Ιωαννίδου Β., Καλογήρου Ι., Καρμίρη Ι., Kniazeff Α., Ματσούκα Ν., Meyendorf J., Νησιώτη Ν., Ροδοπούλου Π., Schmemann Α., Scrima Α., p. 79. Asa cum arată în mod corect Pr. Meyendorf, „nu există nici un obstacol esențial în calea comuniunii în Taine în „acele cazuri în care «valabilitatea» tainei în comunitatea de altă credință (dogmă) este recunoscută” (p. 80) nu este una nouă. Mai degrabă, a fost una dominantă în lumea protestantă vreme de secole, confirmând doar, în mod remarcabil, vestita afirmație a lui Alexei Homiakov: „Papismul a fost protestant chiar de la începuturile sale”.

⁵⁰Conferința Teologică Inter-Ortodoxă cu tema: „*Ecumenismul - Geneză, Așteptări, Dezmințiri*”, Tesalonic, Grecia, 20 - 24 septembrie 2004.

prin harul Botezului. Altfel, de unde? Deci, după ce am cunoscut mântuirea prin Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, să părăsim învățătura pe care am primit-o? (...) Fie că moare cineva fără să fie botezat, fie că acceptă ceva care lipsește din Tradiție, paguba este egală”⁵¹.

Iar Sfântul Ciprian arată că teama de a chema la botez în Biserică, pe cei care au fost botezați în afara ei, este o mare înșelare.

„Nici să nu gândească cineva, zice, că, deoarece li se impune Botezul, ereticii vor fi ținuți departe ca să nu vină către Biserică, de ca și cum s-ar simți ofenșați auzind de al doilea Botez; ba chiar din această pricină ei vor fi mai degrabă îndemnați de trebuința de a veni prin mărturia adevărului ce li s-a arătat și dovedit. Căci dacă vor vedea că este fixat și hotărât de către judecata și sentința noastră că Botezul cu care sunt botezați este drept și adevărat [autentic, legitim, n.tr.], vor crede și că sunt cu dreptate și cu adevărat în stăpânirea Bisericii și a celorlalte daruri ale Bisericii; nici nu ar avea motiv să mai vină la noi, pentru că, din moment ce au Botezul, pot fi liniștiți. Ba mai mult, atunci când știu că nu există Botez în afară, și că nu se poate da nici o iertare a păcatelor în afara Bisericii, cu atât mai multă nerăbdare și cu bucurie se grăbesc către noi, și cer darurile și foloasele Maicii noastre, Biserica, încredințați că în nici un chip nu pot să vadă împlinită în ei adevărata făgăduință a harului dumnezeiesc decât dacă mai întâi vor veni la adevărul Bisericii. Și nici ereticii nu vor refuza să fie botezați printre noi cu legiuitul și adevăratul Botez al Bisericii, când vor fi aflat de la noi că și alții au fost botezați de Pavel, după ce fuseseră botezați cu Botezul lui Ioan, așa cum citim în Faptele Apostolilor”⁵².

⁵¹ Sfântul Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1988, Cap. X, p 41.

⁵² Epistola LXXII, „Către Iubaianus” (24: 1-2), trad. de Rev. Ernest Wallis, ANF, Vol. 5, p. 385.

Iată dar, că de vom mărturisi adevărul că nu este mântuire în afara Bisericii, că nu este mântuire fără primirea Sfântului Botez în Biserica Ortodoxă, nu suntem osândiți de Judecata lui Dumnezeu ca unii care am îndrăznit să ne punem în locul Său ca să-i judecăm pe cei din afara Bisericii, precum au ajuns să zică astăzi cei care cred că Biserica este dezbinată și că este mântuire și în afara ei, ba dimpotrivă aceasta este voia și porunca Sa pe care au ascultat-o Sfinții și mântuirea noastră a celor din Biserică și a celor din afară care ascultă chemarea ei (Marcu 16, 16-18; 1Petru 3, 18-20). Judecând așa, noi nu îi osândim pe cei din afara Bisericii, nu zicem că sunt opriți de a veni la mântuire, nu le închidem calea, ba dimpotrivă ne străduim a ne împlini datoria de a le arăta *Calea, Adevărul și Viața* care este Hristos, Biserica - Trupul Său, precum au făcut-o și cei care s-au mântuit înaintea noastră. Precum până acum toți cei ce s-au mântuit, s-au mântuit prin unirea cu Hristos în Trupul Său Biserica tot așa va fi și de acum înainte. Ne vom mântui numai prin unirea în credință cu El, în acest Sfânt Trup al Său. După cum știm și din *Viețile Sfinților*, au fost și multe cazuri când unii din cei din afara Bisericii crezând în Hristos nu au mai apucat să se boteze în Biserică prin *apă și prin Duh*, pentru că au fost degrab martirizați pentru numele Său, și lucru acesta nu poate fi adus ca argument că se mântuiesc și cei din afara Bisericii, aceștia au crezut în Biserică și s-au mântuit în ea, prin „Botezul sângelui” ei s-au unit cu Dumnezeu. Cei care au murit mărturisind credința Bisericii s-au mântuit prin Biserică, ei nu s-au mântuit în afara Bisericii. Credința lor era credința Bisericii și s-au unit cu Hristos vărsându-și sângele pentru El.

Prin urmare, este vădit căci cu această înșelare, de a nu arăta adevărul celor din afara Bisericii, de a nu le spune că rămânând în afara Bisericii nu se pot mântui, diavolul a pierdut pe mulți și pe mulți i-a angajat în lucrarea antihristică.

5. Mântuirea înseamnă a mărturisi întru Hristos

„Tot cel ce va mărturisi év εμοι întru Mine înaintea oamenilor, și Fiul Omului va mărturisi év αὐτῷ întru dânsul înaintea îngerilor lui Dumnezeu. Iar cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, lepădat va fi înaintea îngerilor lui Dumnezeu” (Luca 12, 8-9)

Acum când s-au înmulțit atât de mult cei înșelați, care pe de-o parte ne vorbesc cu o credință și o evlavie despre Sfânta Biserică și Sfânta Ortodoxie și pe de altă parte se străduiesc a ne însufla înșelătoarea înțelegere că „este de datoria noastră a respecta pe cei de altă credință și a-i lăsa în seama lui Dumnezeu care ar putea să-i mântuiască așa cum sunt și unde sunt” și că: „cel mai bine este să ne căutăm de păcatele noastre, să ne pocăim, să ascultăm de cei mai mari ai noștri și să nu-i judecăm, că vor da seama ei de faptele lor și noi de ale noastre”; și apoi că „ar fi bine să-i ajutăm în lucrarea lor de refacere a unității Bisericii lui Hristos”, noi trebuie să fim cu luare aminte, să nu ne plecăm lor, să căutăm sincer mântuirea și numai mântuirea care ne vine prin unirea cu Dumnezeu în Adevăr și care se poate realiza numai în Biserica - Trupul lui Hristos, a cărei unitate nu a fost zdruncinată niciodată (Marcu 16, 18).

Da, cu adevărat, bun și de neapărată nevoie pentru mântuire este a nu judeca pe nimeni și a ne pocăi de păcatele noastre, dar nu ne putem îndreptăți cu acestea și să primim erezia. De ne vom lăsa rupti de Biserica - Trupul lui Hristos, de vom pierde credința ei și deci unirea cu Dumnezeu, prin acceptarea în vreun fel a ereziei nu ne vom putea îndreptăți la Judecată. Noi nu ne vom putea mântui pe noi înșine cu grija pentru păcatele noastre, cu o rugăciune făcută oricum și prin ascultarea de cei care au pierdut dreapta credință și Harul cel

mântuitor. Pocăința nu o putem face în afara Bisericii și a dreptei ei credințe. Știm bine că locul cel rânduit de Duhul Sfânt, prin Sfinții Părinți, celor care se pocăiesc și celor din afara Bisericii, care doresc să se unească cu ea, este în pridvorul ei. Deci dacă mă pocăiesc credința Bisericii trebuie să fie credința mea, numai în ea și prin ea voi putea fi iertat și voi putea ajunge la curățire, la luminare, la unirea cu Dumnezeu, la îndumnezeire. Părintele Zaharia Zaharov ucenicul Cuviosului Sofronie Saharov, vorbind despre Sfântul Siluan, arătând darul lui Dumnezeu de care s-a învrednicit acest adevărat mădular al Bisericii printr-o adevărată pocăință, arată și faptul că a fi iertat înseamnă a fi împreună cuprins cu Hristos și cu oamenii în inimă. „Experiența de mai înainte a flăcărilor iadului, pe care a avut-o Sfântul Siluan, zice Părintele Zaharia, citându-l pe Cuviosul Sofronie, acum după arătarea lui Hristos, a fost preschimbată în bucurie duhovnicească pascală și încântare. Deșertării de sine de dinaintea vedeniei i-a luat locul un belșug de dragoste dumnezeiască. Trăia acea mare și binecuvântată pace – pacea împăcării cu Dumnezeu. Harul îi umpluse sufletul și trupul și inima sa putea să-i primească pe toți oamenii în ea, cu ușurință⁵³. (În greacă, iertare, *synchoresis*, înseamnă a fi împreună cuprins în inimă. Aceasta vine de la cuvântul *synchoro*, care este compus din verbul *choro*, însemnând a ocupa un spațiu sau un loc, și prefixul *syn*, care înseamnă pur și simplu împreună; și astfel *synchoresis* exprimă noțiunea de a fi împreună în același loc, adică în inimă.)”⁵⁴

Așadar, e de înțeles că a fi iertat cu adevărat înseamnă a fi împreună cuprins cu Dumnezeu și cu aproapele în inimă, înseamnă a fi în unire cu Dumnezeu, și că în afara Bisericii, fără dreapta ei credință nu poate fi vorba de pocăință. De nu

⁵³ *Viața și învățătura Starețului Siluan Athonitul*, scrise de ucenicul său, Arhimandritul Sofronie, pp. 33-34.

⁵⁴ Arhimandritul Zaharia, *Lărgiți și voi inimile voastre! (2 Cor. 6, 13)*, pp. 30-31.

ne vom uni cu Dumnezeu prin credință nu vom putea scăpa niciodată de pătimire, stricăciune și moarte, nu ne vom putea mântui. În afara Bisericii și a credinței ei celei drepte nu vom putea face nimic, nu vom putea ajunge niciodată la unirea cu Dumnezeu. Numai în Biserică vedem împlinindu-se cuvântul zis de Domnul: *„Eu sunt buciumul viței, voi vițele, cela ce rămâne întru Mine și Eu întru el, acesta aduce roadă multă, că fără de Mine nu puteți face nimic”* (Ioan 15, 5).

După acești Părinți ai noștri, „Din clipa în care Hristos a desăvârșit Trupul Bisericii în istorie, noi nu ne putem mântui, dacă nu devenim mădulare ale acestui Trup. Mântuirea este un lucru foarte concret înlăuntrul acestui Trup – Biserica -, al cărui Cap este Hristos. Există un canon care spune că dacă cineva nu participă la Liturghie trei săptămâni la rând fără un motiv bine întemeiat, acea persoană nu mai este primită la împărtășirea cu Sfintele Taine. Nu trebuie să vedem în aceasta numai o pedeapsă, ci mai curând o măsură care ne spune cât timp poate cineva să rămână viu duhovnicește fără Liturghie⁵⁵.

...Atât de strâns se unește omul cu Dumnezeu în rugăciune, încât el oglindește desăvârșirea dumnezeiască în existența sa trupească și o reflectă în felul în care urmează vieții Domnului.

Rugăciunea este întoarcerea omului către Dumnezeu, tinderea zidirii spre lumina Celui Nezidit. Purtând în sine suflarea dătătoare de viață a lui Dumnezeu și chemând Numele Său, omul trage asupra-și „cercetarea” (cf. Iov 7, 18) Lui. Omul de rugăciune devine „biserica a lui Dumnezeu” (1Cor. 3, 16), iar Domnul Își întoarce pururea ochii și inima către el și-l pecetluiește cu Numele Său (cf. 3 Împ. 9, 3). Această împreună-lucrare de întoarcere a omului către Dumnezeu și a lui Dumnezeu către om naște o legătură

⁵⁵ *Ibidem, Rugăciunea – calea creației*, p. 176.

personală, o părtășie între ei. Pentru om, această legătură este adâncă și dătătoare de viață. Înainte de cădere, această legătură era luminoasă și nemijlocită. Dumnezeu, precum scrie Sfântul Grigorie Palama, „S-a arătat în chip văzut omului ... ca (omul) să poată urma Lui”⁵⁶. Însă când omul a pierdut vederea lui Dumnezeu, Acesta a venit El Însuși în lume, în chip de om. Așadar, rugăciunea este mijlocul cel mai de preț și fără de care părtășia omului cu Dumnezeu nu este cu putință.

...În ridicare lumii zidite din căderea sa, care se săvârșește prin rugăciune, preschimbarea trupului omenesc are o însemnătate aparte. Pentru a „schimba” trupul nostru smerit de păcat „în chipul trupului slavei Domnului” (cf. Filip. 3, 21), este nevoie de o îndelungată luptă prin post și rugăciune...

Dar de unde își trage duhul omenesc puterea să se înalțe spre Dumnezeu? La fiecare treaptă a descrierii tainei vieții în Hristos, Starețul Sofronie, în felul său propriu stăruie asupra imensei însemnătăți a pocăinței în înălțarea spre Dumnezeu. Aceasta se întâmplă și în cazul rugăciunii, căci urmând credinței de obște a Sfinților Părinți, starețul subliniază cu aceeași tărie că simțământul propriei păcătoșenii este condiția obligatorie și esențială pentru rugăciunea către Dumnezeu...

Cerința de căpătâi pentru rugăciunea de pocăință este credința în Hristos ca *Dumnezeu-mântuitor* și păzirea învățăturilor Sale. Credința în învățătura lui Hristos duce la recunoașterea obârșiei dumnezeiești a Învățătorului. (Adică, până nu avem credința lui Hristos ca Dumnezeu Absolut, nu putem să biruim cu adevărat păcatul și moartea și nu ne putem ruga cum trebuie.) Însemnătatea veșnică a acestei învățături descoperă sărăcia duhovnicească a omului, iar simțământul acestei sărăcii îl face fericit: „*Fericiți cei săraci*

⁵⁶*Omilia 16: Despre iconomia cea după trup a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cap. 9, Omilii vol. 1, p. 229.*

cu duhul, că a acelora este împărăția cerurilor” (Matei 5, 3). Conștientizarea de către om a uriașei prăpăstii dintre el și Dumnezeu devine mai acută și îl încredințează că rădăcina a tot răul și pricina pentru care este supus stricăciunii este mândria. Această conștientizare îl călăuzește la smerenie, îl țintuiește pe crucea nevăzută a poruncilor lui Hristos și îi însuflă plânsul și rugăciunea de pocăință.

A doua cerință pentru o rugăciune de pocăință este să „ne recunoaștem pe noi înșine ca fiind păcătoși nevrednici”⁵⁷. Căutând să grăiască cu Dumnezeu, omul începe prin a-și mărturisi propriul păcat și prin a răbda înaintea lui Dumnezeu feluritele stări pătimase care îi subjugă mintea. Profunda conștientizare a propriului păcat și a nevredniciei sale îl transpune pe om în planul tragediei comune întregului neam omenesc. Trăind tragedia propriei sale căderi, împărtășește experiența tragediei căderii fiecăruia dintre urmașii lui Adam, în dimensiunile ei atotcuprinzătoare de-a lungul veacurilor⁵⁸. Mărturisind acest fapt cosmic în rugăciunea sa de pocăință, el își asumă starea nerătăcitoare a omului înaintea lui Dumnezeu. (Astfel spus, dacă există o împrejurare în care omul este fără de greșală, atunci ea este aceea în care își mărturisește păcătoșenia, pentru că în clipa aceea el stă în adevăr. Când face aceasta, el atrage la sine Duhul Adevărului, care scoate la suprafață toate adâncimile ascunse și păcătoase ale omului și-l curățește „de toată nedreptatea” (Ioan 1, 9), precum spune Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu.) De aici înainte într-o stare de adâncă încordare, rabdă împotrivirea patimilor și se vede pe sine ca „cel mai păcătos dintre oameni” (cf. 1Tim. 1, 15) și vrednic de „întunericul cel mai dinafară” (Matei 8, 12; 22, 13; 25, 30). Însușindu-și calea învățaturii Sfântului Siluan, „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui”, și trăind pe „muchia”

⁵⁷ Despre rugăciune, p. 145.

⁵⁸ cf. *ibid.*, pp. 13, 20.

acestei smerenii ascetice, omul adună în sine „toată energia cu puțință a rugăciunii de pocăință”⁵⁹.

O stare de rugăciune de o asemenea intensitate, care duce la urmărirea în deaproape a tuturor mișcărilor sufletului, este numită în literatura patristică trezvie (*nepsis*)...

Desăvârșita trezvie ascetică, la care se ajunge prin rugăciunea de pocăință, slobozește omul de orișice simț al trecutului sau viitorului. Acesta este cu totul absorbit de o singură grijă: „să nu piardă un *asemenea* Dumnezeu și înlăuntrul său, omul dăruiește locul de căpătâi dragostei lui Hristos”⁶⁰.

Iată dar, acesta este cuvântul Adevărului, cuvântul adevărat al celor care s-au pocăit și s-au rugat cu adevărat, ei au arătat cât se poate de clar că fără credință și în afara Bisericii nu se poate face nimic și nu se poate mântui nimeni. Pocăință în afara Bisericii, trecând cu vederea Adevărul credinței, nu poate fi făcută. *Cuvântul lui Dumnezeu*, Hristos Domnul, tocmai pentru aceasta a venit și tocmai pentru aceasta ne-a dat credința, ca să ne unim cu El și să ne mântuim. Dacă avem credința Lui, avem Adevărul și Puterea lui Dumnezeu, îl avem pe El Însuși. Prin credință ne unim cu El și prin El cu Dumnezeu Tatăl în Duhul Sfânt. Așadar, vii vom putea fi doar trăind în Biserica care este Trupul Lui, credința noastră fiind credința Lui, trăind viața Lui și urmând ascultării Lui, Celui care zice: „*Eu de la Mine nu am grăit, ci Tatăl Cea ce M-a trimis pe Mine, Acela poruncă Mi-a dat, ce voi zice și ce voi grăi. Și știu că porunca Lui viață veșnică este*” (Ioan 12, 49-50).

Părinții noștri din Pateric - adevărații ascultători ai lui Hristos - ne fac atenți că:

„Adevărata ascultare este asemănătoare unei soții

⁵⁹ *Ibid.*, p. 149.

⁶⁰ Arhimandritul Zaharia Zaharou, *Lărgiți și voi inimile voastre!*, Rugăciunea – calea creației, pp. 149-155.

neprihănite pe care n-o atrag glasurile străinilor; iar urechea care se îndepărtează puțin de la adevăr este ca o femeie necredincioasă care se îndepărtează de bărbatul său; iar cugetul care se apleacă spre toate dogmele eretice este ca o desfrânată care ascultă de toți cei care o cheamă. Să ne lepădăm așadar de cei ce ne smintesc ascultând glasurile străinilor, care schimbă numele soțului cel adevărat și care iubesc numele celui care i-a luat locul, căci au primit să poarte în inima lor un alt nume în locul celui al Domnului nostru, Iisus Hristos”⁶¹.

Iată și ce înseamnă ascultare. Așa au făcut Toți Sfinții ascultare. Ascultare înseamnă a avea unitatea credinței, ascultare mântuitoare în afara credinței Bisericii nu există. A fi în unitatea credinței a fost prima grijă a Părinților noștri și pe aceasta ne învață a o căuta și noi. Ei s-au lepădat de lume și în pocăință și rugăciune tot timpul au petrecut, căutând izbăvirea lor și a aproapelui lor de către Dumnezeu de toată înșelarea, pentru a se uni cu Dumnezeu în credință curată.

Astăzi, pentru unii, pare un lucru îndrăzneț și nelalocul lui a se îngriji de unitatea credinței lor și a aproapelui lor și aceasta se întâmplă pentru că pe înțelegerea lor este pusă amprenta ecumenist-antihristică. După ei unirea sau unitatea credinței înseamnă „unirea credințelor”. „Se cade nouă, zic ei, mai degrabă a ne pocăi, a ne ruga și a umbla pe calea smereniei...”. Da, cu adevărat, cu rugăciune în pocăință și în smerenie, se cade a merge noi. Dar unde? Cum? De ce? Și care este această cale a pocăinței și a smereniei? Cel care se pocăiește cu adevărat este conștient că prin păcat s-a depărtat de Dumnezeu, a pierdut unirea cu El și că printr-o viață trăită în credință, în pocăință, se curățește, se învrednicește de iertare, de unirea cu Dumnezeu care este Viața veșnică. Unul ca acesta este conștient că pocăința este un dar a lui

⁶¹*Pateric*, Ziceri inedite ale Părinților Pustiei, Apoftegme traduse din siriacă, Fundația Anastasia, 2009, p. 263.

Dumnezeu și că în afara credinței Bisericii, fără Dumnezeu nu putem face nimic (Ioan 15, 5). E clar pentru el că numai cel unit prin credință cu Dumnezeu, cel a cărui viață este Hristos, este viu, are viață veșnică. El înțelege că noi oamenii nu putem și nu avem cum să ne mântuim numai printr-o pocăință, făcută în afara credinței Bisericii. El înțelege cele spuse de Domnul nostru în *Rugăciunea Sa Arhierească*: „*Aceasta este viața cea veșnică, ca să te cunoască pe Tine Unul adevăratul Dumnezeu și pe care ai trimis, pe Iisus Hristos*” (Ioan 17, 3).

Dacă nu venea Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu la noi, dacă nu lua trupul nostru, dacă nu ne dăruia credința Lui, în care ne putem uni cu El, noi nu aveam cum să ne mântuim. Sfântul Atanasie cel Mare răspunzând arienilor care ziceau că: „ar fi putut, chiar fiind Mântuitorul creatură, să zică numai Dumnezeu și să dezlege blestemul”, dă răspuns și „arienilor” de astăzi, precum îi numește Sfântul Iustin Popovici, pe cei care tăgăduiesc unitatea Bisericii, Dumnezeirea lui Hristos și faptul că mântuirea este numai în acest Trup al Său; pe cei care învață că „Dumnezeu este bun și mântuiește pe toți și pe cei de alte credințe și în afara Bisericii”; pe cei care s-au predat neștiinței, uitării și nepăsării, prin prietenia cu lumea și nu mai vor să asculte pe Mântuitorul a cărui voie și poruncă este:

„*Mergeți în toată lumea și propovăduiți evanghelia la toată zidirea. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; iar cel ce nu va crede, se va osândi*” (Marcu 16, 15-16). „*Și Eu slava care Mi-ai dat-o Mie, am dat-o lor ca să fie una, precum Noi una suntem*” (Ioan 17, 22).

„Putea chiar dacă n-ar fi venit El (Cuvântul lui Dumnezeu în trup), zice Sfântul Atanasie, să zică numai Dumnezeu și să dezlege blestemul. Dar trebuie privit la ceea ce e de folos oamenilor și a nu cugeta în toate ceea ce e cu putință lui Dumnezeu. Fiindcă putea și înainte de corabia lui Noe să

piardă pe oamenii deveniți atunci neascultători. Dar a făcut-o după construirea corăbiei. Putea și fără Moise să zică numai și să scoată poporul din Egipt. Dar era de folos să o facă prin Moise. Putea și fără Judecători să izbăvească Dumnezeu poporul. Dar era de folos poporului să ridice la vreme potrivită câte un Judecător. Putea Mântuitorul să vină și de la început, sau, venind, să nu Se predea lui Pilat. Dar a venit la sfârșitul veacurilor și căutat a spus: „*Eu sunt*” (Ioan 18, 5). Dar ceea ce face, o face spre folosul oamenilor și nu se cuvenea să se facă altfel. Ci se îngrijește de ceea ce e spre folos și se cuvine. Pentru că n-a venit ca să I se slujească, ci să slujească și să lucreze mântuirea noastră. Deși putea spune Legea din cer, a văzut că e de folos oamenilor să o spună de pe Sinai și a făcut aceasta ca să se poată urca și Moise și să poată auzi și ei de aproape cuvântul și să creadă mai ușor. Din acestea se poate vedea temeiul binecuvântat a ceea ce s-a făcut. Dacă Dumnezeu, vrând să-și arate puterea, ar fi grăit numai, desigur blestemul s-ar fi dezlegat și așa, arătându-se puterea Celui ce ar fi poruncit. Dar omul ar fi devenit numai așa cum era și Adam înainte de călcare poruncii, luând harul din afară, neavându-l articulat cu trupul⁶². Căci așa era și atunci, când a fost așezat omul în rai. Ba poate ar fi fost și mai rău, pentru că învățase să păcătuiască. Fiind deci astfel, dacă ar fi fost iarăși ispitit de șarpe, s-ar fi ivit din nou trebuința să poruncească și să se dezlege blestemul. Și așa s-ar fi ivit trebuința aceasta la nesfârșit și oamenii ar fi rămas vinovați mereu, robind păcatului. Iar păcătuind pururea, pururea ar fi avut nevoie de iertare și niciodată n-ar fi fost

⁶² Precum sentința de la început prin care s-a hotărât ca omul să moară n-a fost numai o sentință juridică, ci o retragere a lui Dumnezeu din omul care I s-a închis, așa în Hristos nu se retrage sentința de condamnare numai juridic, ci în mod eficient, întrucât Fiul lui Dumnezeu asumă firea noastră fără de păcat și o duce la înviere. Numai în calitate de Fiul lui Dumnezeu putea face ambele aceste lucruri, dar cu o umanitate care în Adam s-a închis lui Dumnezeu, iar în Hristos I s-a făcut ascultătoare.

eliberați definitiv, fiind în ei înșiși trupuri și pururea supuși legii pentru slăbiciunea trupului lor”⁶³ ⁶⁴.

Și mai zice, în altă parte, Sfântul Atanasie și Părintele Dumitru Stăniloae în notele de subsolul pagini:

„Deci stricându-se și pierzându-se astfel de ființe raționale (cuvântătoare), ce trebuia să facă Dumnezeu, Care e bun? Să lase stricăciunea să se întărească împotriva lor și să stăpânească moartea asupra lor? Dar atunci ce nevoie ar mai fi fost ca aceste ființe să fi fost făcute chiar și la început? Ar fi trebuit mai bine să nu fi fost făcute decât, odată făcute, să greșească și să se piardă⁶⁵. Căci dacă după ce l-a făcut pe om, ar privi cu nepăsare stricare lucrului făcut, din această lipsă de grijă s-ar vedea mai mult slăbiciunea și lipsa Lui de bunătate, decât dacă nu l-ar fi făcut la început. Căci dacă nu l-ar fi făcut, nu ar fi fost cineva care să vadă slăbiciunea Lui. Dar o dată ce l-a făcut și l-a creat ca să existe, era cu totul fără înțeles să se piardă lucrul Său și mai ales sub ochii Săi ca ai Celui ce l-a făcut. Deci nu putea să lase pe oameni să fie

⁶³ Din această expunere se vede că o eliberare adevărată de păcat și de moarte nu le putea veni oamenilor decât din maxima unire a lor cu Dumnezeu. Iar aceasta nu putea fi alta decât asumarea firii umane de ipostasul Fiului lui Dumnezeu. Prin aceasta Dumnezeu S-a făcut om, iar omul s-a făcut Dumnezeu pe veci, fără ca Dumnezeu să Se altereze, fără ca omul să se piardă în Dumnezeu. O mai mare unire ca aceasta nu se putea. Fiind noi în comunicare cu Hristos care e om, pentru firea noastră asumată de El, din ipostasul dumnezeiesc ce o poartă ni se poate comunica direct puterea dumnezeiască. Căci umanitatea Lui comună cu a noastră primește din ipostasul Lui divin tot ce are El ca Dumnezeu. În comunicarea cu Hristos sunt deschise pentru oameni toate puterile existente în Dumnezeu, dar în formă omenească. O cinste mai mare nu se poate cugeta pentru om, ca umanitatea să aibă ca ipostas pe Însuși Fiul lui Dumnezeu, într-unul din concretizările ei, sau ca Fiul lui Dumnezeu să Se facă purtătorul firii omenești, sau Fiul al Omului. Prin aceasta Dumnezeu S-a angajat în păstrarea eternă a umanului la nivelul maxim posibil.

⁶⁴ PSB 15, Sfântul Atanasie cel Mare, Scrieri, Partea I, *Trei cuvinte împotriva arienilor*, colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB), nr.15, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (EIBMBOR), pp .306-307.

⁶⁵ Oamenii au fost făcuți pentru dialog. Dumnezeu a voit să fie în dialog cu noi, să nu fie părăsit de noi.

stăpâniți de stricăciune, căci acest lucru era necuvenit și nepotrivit cu bunătatea lui Dumnezeu.

Dar așa cum nu trebuia să se întâmple aceasta, tot așa nu se potrivea cu Dumnezeu nici contrariul, adică să Se arate Dumnezeu mincinos în legea cu privire la moarte. Căci era necuvenit ca pentru folosul și menținerea noastră să Se arate mincinos Dumnezeu, Părintele Adevărului⁶⁶. Deci ce trebuia să se întâmple, așa stând lucrurile? Sau ce trebuia să facă Dumnezeu? Să ceară oamenilor să se pocăiască pentru neascultare? Aceasta ar fi fost potrivit cu Dumnezeu, ar zice cineva, spunând că precum prin neascultare au ajuns în stricăciune, așa prin pocăință ar fi ajuns iarăși la nestricăciune. Dar pocăința nu împlinea ceea ce era potrivit cu Dumnezeu, căci El s-ar fi arătat și în acest caz mincinos, nelăsându-i pe oameni sub stăpânirea morții. Pe de altă parte, **pocăința nu putea să-i ridice pe oameni din cele ale firii**⁶⁷,

⁶⁶ Nu s-ar fi cuvenit să fie menținut omul printr-un dialog mincinos al omului cu Dumnezeu, sau fără un dialog. Căci aceasta nu-i putea comunica acestuia viața. Un dialog mincinos produce întâi stricăciunea și moartea spirituală, apoi, ca urmare, și pe cea trupească. Pretându-se la un dialog mincinos cu oamenii, Cuvântul însuși ar fi devenit mincinos, sau i-ar fi lăsat pe oameni să viețuiască fără un dialog cu El. Puterea Lui s-ar fi arătat cu totul slabă. Oamenii ar fi arătat că nu sunt prin Dumnezeu. Dar oamenii suferă când nu se simt prin răspunderea lor în dialog cu Cuvântul cel Prea Puternic. În minciună nu mai e nici rațiune, nici cuvânt. Dacă adevărul se arată în cuvânt, minciuna nu mai este adevărat cuvânt, deci nici rațiune. De aceea a avut dreptate evanghelistul Ioan să identifice pe Dumnezeu cu Cuvântul și pe Acesta cu Rațiunea. Dumnezeu e un Tată al cărui Fiu e totodată Cuvântul. Căci cui se mărturisește cineva mai sincer decât fiului său? De aceea Fiul și Cuvântul e din veci împreună cu Tatăl. Dumnezeu nu e întâi un adânc care nu știe de Sine. Iar știind de Sine, Se comunică pe Sine Fiului Său și Sine, prin Fiul iubit și Cuvântul Său.

⁶⁷ Pocăința omului rămas în sine însuși nu-l poate înălța de la stricăciunea proprie firii. Numai o nouă comuniune cu Dumnezeu, Care aduce omului puterea Lui, poate să ridice pe om din stricăciunea proprie firii lui. Deci trebuia un act din partea lui Dumnezeu, care să nu însemne totuși o simplă retractare a sentinței. Un act prin care să se împlinească sentința morții și totuși prin aceasta să se redea omului nestricăciunea. E o logică pe care o va relua Anselm de Canterbury: Omul nu putea scăpa de pedeapsă decât suportând cineva pedeapsa în locul lui. Dar la Sfântul Atanasie, cel ce suportă

căci face să înceteze doar păcatul. Dacă ar fi fost deci numai păcatul și nu și stricăciunea ca urmare a lui, ar fi fost de ajuns pocăința. Dar odată ce, după călcare ce a premers, oamenii erau stăpâniți de stricăciunea cea după fire și erau dezbrăcați de harul de a fi după chipul lui Dumnezeu, ce trebuia să se întâmple altceva? Sau, de cine era nevoie pentru readucerea acestui har, dacă nu de Cuvântul lui Dumnezeu, Care a făcut la început toate, din cele ce nu sunt? Căci era propriu Lui să aducă iarăși pe cel stricăcios la nesticăciune⁶⁸ și să împlinească pentru toți ceea ce se cuvenea în fața Tatălui. Căci fiind Cuvântul Tatălui și fiind mai presus de toate, era firesc că numai El avea puterea să creeze din nou toate⁶⁹ și să pătimească pentru toți și să fie pentru toți sol vrednic pe lângă Tatăl^{70 71}.

După cum vedem, acesta este adevărul, Sfinții Părinți niciodată nu au lăsat să se înțeleagă că ar putea cineva să se mântuiască cu o oarecare pocăință, fără dreapta credință, în

pedeapsa în locul oamenilor nu-i scapă numai de o sentință externă, ci de o lege internă. Firea supusă stricăciunii prin ieșirea din comuniunea de viață dătătoare a lui Dumnezeu, trebuia să reintre în această comuniune suportând moartea prin cineva care e și om în legătură cu oamenii, dar și Dumnezeu, Izvorul vieții. Trebuia învinsă moartea în om prin suportarea ei de către unul mai tare ca ea, dar care o poate suporta ca om.

⁶⁸ Numai Cel ce a adus pe om la viață îl putea readuce iarăși la viața adevărată, prin revenirea în dialogul nemincinos cu el. Cuvântul a adus pe om la viață restabilind în umanitatea asumată rațiunea responsabilă.

⁶⁹ În aceasta se deosebește gândirea Sfântului Atanasie, de a lui Anselm: Hristos nu numai pătimește pentru toți, ca să-i scape pe toți de osânda morții, ci îi și creează din nou, din firea Lui omenească, scăpată de moarte prin puterea dumnezeiască și umplută de această putere, pe care prin comuniunea cu frații Săi întru umanitate le-o transmite, și-i creează din nou ca ființe raționale și responsabile în fața Tatălui.

⁷⁰ El nu numai vorbește din nou oamenilor, ci îi ridică și pe ei în Sine la vorbirea responsabilă către Tatăl împreună cu El. Dar vorbirea cea mai responsabilă către Tatăl pentru oameni stă în pătimirea Lui pentru ei.

⁷¹ Sfântul Atanasie cel Mare, *Cuvânt despre intruparea Cuvântului...*, Ibidem, pp. 97-98.

afara Bisericii, sau că ar fi în Biserică și cei care nu au credința ei. Ei ne fac cunoscut adevărul pe care l-au trăit, și anume că de vrem să ne mântuim cu adevărat, singura preocupare a noastră în viața aceasta trebuie să fie pocăința, cu scopul de a ne învrednici de unirea cu Dumnezeu, conștienți fiind că numai unindu-ne cu Dumnezeu putem afla izbăvire de înșelare, stricăciune și moarte. Sfântul Maxim Mărturisitorul în lucrarea sa *Cuvânt ascetic* ne arată foarte bine acest lucru. În aceste întrebări și răspunsuri vedem care ar trebui să fie preocuparea noastră a tuturor, care cunoștința, care lucrarea. El scrie:

„Fratele a întrebat pe bătrânul zicând: rogu-te, Părinte, să-mi spui, care a fost scopul întrupării Domnului?

Și bătrânul răspunzând a zis: mă mir, frate, că, deși auzi în fiecare zi Simbolul credinței, mă mai întrebi despre aceasta. Totuși îți spun că scopul întrupării Domnului a fost mântuirea noastră.

Iar fratele a spus: în ce fel, Părinte?

Și a răspuns bătrânul: Omul fiind făcut la început de Dumnezeu și așezat fiind în Rai, a călcat porunca și prin aceasta a căzut în stricăciunea morții. Pe urmă, fiind cârmuit prin Providența felurită a lui Dumnezeu generație după generație, a stăruit totuși să sporească în rău, fiind dus de felurile patimi ale trupului, până la deznădejdea de viață. Din această pricină Fiul cel Unul Născut al lui Dumnezeu, Cuvântul cel mai dinainte de veci, care este din Dumnezeu Tatăl, izvorul vieții și al nemuririi, ni s-a arătat nouă celor ce ședeam în întunericul și în umbra morții. Întrupându-se din Duhul Sfânt și din Fecioara Maria, ne-a arătat chipul unei viețuiri de formă dumnezeiască. Și dându-ne porunci sfinte și făgăduind împărăția cerurilor celor ce-și vor rândui viața după ele și înfricoșând cu chinurile veșnice pe cei ce le vor călca, iar mai pe urmă suferind patima mântuitoare și înviind din morți, ne-a dăruit nădejdea învierii și a vieții veșnice.

„Prin aceasta a dezlegat osânda păcatului strămoșesc al neascultării și a desființat prin moarte stăpânirea morții, ca *„precum în Adam toți mor, așa în El toți să se facă vii”* (1Cor. 15, 22). Suindu-Se apoi la cer și șezând de-a dreapta Tatălui, a trimis pe Duhul Sfânt, ca arvună, a vieții și spre luminarea și sfințenia sufletelor noastre, ca și spre ajutorul celor ce se nevoiesc pentru mântuirea lor prin păzirea poruncilor Lui. Acesta este scopul întrupării Domnului, spus pe scurt.

Și fratele a zis: Ce porunci trebuie așadar să împlinesc, Părinte, ca să mă mântuiesc prin ele? Aș dori să aud aceasta pe scurt.

Iar bătrânul a răspuns: însuși Domnul a spus după înviere Apostolilor: *„Mergând învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă”* (Matei 28, 19-20). Prin urmare tot omul, care s-a botezat în numele Treimii Dumnezeiești și de viață făcătoare, trebuie să țină toate câte a poruncit Domnul. Din această pricină Domnul a împreunat păzirea tuturor poruncilor cu dreapta credință, știind că nu e cu putință să-i aducă omului mântuirea numai una dintre ele, despărțită de celelalte. De aceea și David, având credința cea dreaptă, a zis către Dumnezeu: *„Spre toate poruncile Tale m-am îndreptat; toată calea cea nedreaptă am urât-o”* (Psalmi 118, 129). Căci toate poruncile Domnului ni s-au dăruit nouă împotriva a toată calea cea nedreaptă. De vom nesocoti așadar fie și numai una, ni se va deschide îndată calea păcatului, opusă ei.

Și a zis fratele: Dar cine poate, Părinte, să îplinească toate poruncile, care sunt așa de multe?

A răspuns bătrânul: Cel ce imită pe Domnul și merge pe urmele Lui.

Și a zis fratele: Și cine poate să imite pe Domnul? Doar Domnul a fost Dumnezeu, chiar dacă s-a făcut om. Iar eu sunt

om păcătos, robit de zeci de mii de patimi. Cum pot așadar să imit pe Domnul?

Și a răspuns bătrânul: Nimenea din cei robiți de materia lumii nu poate să imite pe Domnul. Dar cei ce pot zice: „*Iată noi am lăsat toate și am urmat Ție*”(Marcu 10, 28), aceștia primesc puterea să-L imite pe El și să împlinească toate poruncile Lui.

Zice fratele: Toată puterea?

Răspunse bătrânul: Auzi-L pe El zicând: „*Iată v-am dat vouă putere să călcați peste șerpi și scorpii și peste toată puterea vrăjmașului; și nimic nu vă va vătăma pe voi*” (Luca 10, 19).

Această putere și stăpânire primind-o, Pavel zice: „*Făceți-vă următorii mei precum și eu al lui Hristos*” (Filipeni 3, 17). Sau iarăși: „*Nu este acum osândă asupra celor ce sunt în Hristos, care nu umblă după trup, ci după duh*” (Rom. 8, 1). Sau iarăși: „*Iar de sunt ai lui Hristos, au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftetele lui*” (Gal. 5, 24). Și iarăși: „*Mie lumea mi s-a răstignit, ca și eu lumii*” (Gal. 6, 24).

Despre această stăpânire și ajutor prorocind David a zis: „*Cel ce locuiește întru ajutorul Celui Preaînalt se va odihni sub acoperământul Dumnezeului cerului. Și va zice Domnului: ajutorul meu ești și scăparea mea, Dumnezeul meu, și întru El voi nădăjdui*” (Ps. 90, 1-2). Iar puțin după aceea: „*Peste aspidă și vasilisc vei pași și vei călca peste leu și balaur, căci va porunci îngerilor Săi pentru tine, ca să te păzească pe tine în toate cărările tale*” (Ps. 90, 11-13). Iar cei ce se lipsesc de trup și iubesc materia lumii, ascultă, ce aud de la Acela: „*Cel ce iubește pe tatăl său, sau pe mama sa, mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine!*” (Matei 11, 37) Iar după puțin: „*Cel ce nu ia crucea sa ca să-mi urmeze Mie nu este vrednic de Mine*”. Și: „*Cel ce nu se va lepăda de toate avuțiile sale nu poate să îmi fie ucenic*” (Luca 14, 33).

Așadar cel ce vrea să se facă ucenicul Lui și să se afle

vrednic de El și să primească de la El putere împotriva duhurilor răutății se desface de toată legătura trupească și se goleşte de toată împătımirea după cele materiale și așa ia lupta cu vrăjmașii nevăzuți pentru poruncile Lui, precum Însuși Domnul ni S-a făcut pe Sine pildă, ispitit fiind în pustie de către căpetenia lor, iar după ce a venit în lume, de către cei stăpâniți de acela.

Și a zis fratele: Dar sunt multe, Părinte, poruncile Domnului; și cine poate să le țină minte pe toate, ca să se nevoiască pentru toate? Și mai ales eu, care sunt puțin la minte? De aceea aş vrea să aud un cuvânt scurt ca, ținându-mă de el, să mă mântuiesc prin el.

Și a răspuns bătrânul: Cu toate că sunt multe, frate, ele sunt cuprinse într-un singur cuvânt: *„Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată puterea ta și din tot cugetul tău: și pe aproapele tău ca pe tine însuși”* (Marcu 12, 30).

Cel ce se străduiește să țină acest cuvânt împlinește toate poruncile. Dar cel ce nu s-a desfăcut, precum s-a zis mai-nainte, de împătımirea după cele materiale, nu poate să iubească cu adevărat, nici pe Dumnezeu, nici pe aproapele. Căci este cu neputință ca cineva să se lipească și de cele materiale și să iubească și pe Dumnezeu. Aceasta este ceea ce zice Domnul: *„Nimenia nu poate să slujească la doi Domni!”* (Matei 6, 24) Sau: *„Nimeni nu poate să slujească lui Dumnezeu și lui Mamona”* (Luca 16, 13). Căci în măsura în care mintea noastră se alipește de lucrurile lumii, e robită de ele și nesocotește porunca lui Dumnezeu, călcând-o.

Și a zis fratele: de care „lucruri” zici, Părinte?

Răspunse bătrânul: De mâncări, de bani, de avuții, de slavă, de rudenii și așa mai departe.

Și zise fratele: Dar Părinte, nu Dumnezeu le-a făcut pe acestea? Și nu le-a dat oamenilor spre folos? Cum poruncește atunci să nu se mai îngrijească omul de ele?

Răspunse bătrânul: Sigur că Dumnezeu le-a făcut și le-a

dat oamenilor spre întrebuițare. Și bune sunt toate cele făcute de Dumnezeu, ca folosindu-ne bine de ele, să-i mulțumim lui Dumnezeu. Dar noi fiind slabi și trupești la înțelegere, am ales mai mult cele materiale în loc de porunca iubirii, și îngrijindu-ne de ele, ne războim cu oamenii. Se cuvine deci să punem iubirea de orice om mai presus decât cele văzute și decât însuși trupul. Căci ea este semnul iubirii de Dumnezeu, precum Însuși Domnul arată în Evanghelie: „*Cel ce mă iubește pe Mine, zice, păzește poruncile Mele*” (Ioan 14, 15). Iar care este porunca pe care păzind-o îl vom iubi pe El, auzi de la El când zice: „*Aceasta este porunca Mea, ca să vă iubiți unii pe alții*” (Ioan 15, 12). Vezi că iubirea întreolaltă întemeiază iubirea de Dumnezeu, care este plinirea a toată porunca lui Dumnezeu? De aceea poruncește să nu se îngrijească de avuții, ci să se lepede de toate ale lui, tot cel ce dorește să-I fie ucenic.

Și zise fratele: Fiindcă ai zis, Părinte, că trebuie să punem iubirea față de tot omul mai presus decât toate cele văzute și decât trupul nostru însuși, cum pot să iubesc pe cel ce mă urăște pe mine și se întoarce de la mine? Și cum pot să-l iubesc dacă mă pizmuiește și mă înțeapă cu ocări și îmi întinde vicleșuguri și îmi pregătește curse? Mi se pare, Părinte, că acest lucru este prin fire cu neputință, însăși supărarea silindu-ne în chip firesc să ocolim pe cel ce ne-a supărat.

Răspunse bătrânul: Târâtoarelor și fiarelor, purtate încolo și încioace de fire, le este întradevăr cu neputință să nu se ferească de cel ce le aduce durere. Dar celor făcuți după chipul lui Dumnezeu și cârmuiți de rațiune și învredniciți de cunoașterea lui Dumnezeu, care au primit legea de la El, le este cu putință să nu ocolească pe cei ce-i supără și să iubească pe cei ce-i urăsc. De aceea și Domnul spunând: „*Iubiți pe vrăjmașii voștri, faceți bine celor ce vă urăsc pe voi...*” (Matei 5, 44) și celelalte, nu le-a poruncit ca pe niște

lucruri cu neputință, ci ca pe unele cu putință. Căci altfel nu ar pedepsi pe cel ce calcă această poruncă. Și însuși Domnul ne arată aceasta prin fapte, ca și ucenicii Lui, care toți s-au străduit pentru iubirea aproapelui până la moarte și s-au rugat cu căldură pentru cei ce i-au ucis pe ei. Noi nu putem să iubim pe cei ce ne urăsc, fiindcă suntem iubitori de materie și de plăcere și le punem acestea mai presus de poruncă. Ba de multe ori ocolim din pricina acestora și pe cei ce ne iubesc, fiind mai răi ca fiarele și târâtoarele. De aceea, neputând păși pe urmele lui Dumnezeu, nu putem cunoaște nici scopul Lui, ca să primim puterea.

Și zise fratele: Iată, Părinte, eu am lăsat toate, familie, averi, desfătări și slava lumii, și nu mai am nimic în viață decât trupul. Dar pe fratele care mă urăște și mă ocolește nu-l pot iubi, deși mă silesc în fapt să nu răsplătesc răul cu rău. Spune-mi deci ce trebuie să fac, ca să pot să-l iubesc din inimă, chiar dacă mă necăjește și-mi întinde tot felul de curse.

Răspunse bătrânul: Este cu neputință să iubească cineva pe cel ce-l necăjește, chiar dacă se arată a se fi lepădat de materia lumii, dacă nu cunoaște cu adevărat scopul Domnului. Iar dacă din darul Domnului va putea să-l cunoască și se va sili să umble potrivit cu el, va putea să iubească din inimă pe cel ce-l urăște și-l necăjește, precum și Apostolii, cunoscându-L, l-au iubit.

Deci zise fratele: Te rog, Părinte, să-mi faci cunoscut care a fost scopul Domnului?

Răspunse bătrânul: De vrei să cunoști scopul Domnului, ascultă cu luare aminte.

Domnul nostru Iisus Hristos, fiind Dumnezeu prin fire și primind să se facă om pentru iubirea de oameni, născându-se din femeie, s-a coborât sub lege, după dumnezeiescul Apostol, ca păzind porunca întocmai ca un om, să desființeze osânda cea veche a lui Adam. Știind așadar Domnul că toată legea și prorocii atârnă în aceste două porunci ale legii: „Să

iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și pe aproapele tău ca pe tine însuși” (Marcu 12, 30; Luca 10, 27) s-a grăbit să le păzească întocmai ca un om de la început până la sfârșit. Dar diavolul, care a amăgit de la început pe om și avea de aceea stăpânirea morții, văzându-L mărturisit la botez de Tatăl și primind ca om pe Duhul a pornit împotriva Lui tot războiul, doar va putea cumva să-L facă și pe El să pună materia lumii mai presus de iubirea lui Dumnezeu. Știind prin urmare diavolul că trei sunt lucrurile în jurul cărora se învârteste tot ce-i omenesc, adică mâncările, averea și slava, prin care a prăvălit totdeauna pe om în prăpastia pierzării, cu aceste trei l-a ispitit și pe El în pustie. Dar Domnul nostru, arătându-se mai presus ca ele, a poruncit diavolului să plece îndărăt.

Neputând deci să-L facă să calce porunca iubirii de Dumnezeu, prin cele ce I le-a făgăduit, s-a străduit pe urmă, după ce a venit în lume, să-L facă să calce porunca iubirii de aproapele, prin toate câte a uneltit, lucrând prin nelegiuții iudei. În acest scop, în vreme ce Acela învăța căile vieții și zugrăvea prin fapte chipul viețuirii cerești, vestea învierea morților și făgăduia viață veșnică și împărăția cerurilor celor ce cred, iar pe cei necredincioși îi înfricoșa cu pedeapsa veșnică și, spre întărirea spuselor Sale, arăta minunatele semne dumnezeiești, chemând mulțimile la credință, diavolul îndemna pe nelegiuții Farisei și Cărturari la feluritele meșteșugiri împotriva Lui, ca neputând răbda încercările, cum credea el, să înceapă a urî pe cei ce-i întindeau viclenii și așa să-și ajungă ticălosul scopul lui, făcându-L să calce porunca iubirii aproapei.

Dar Domnul, ca un Dumnezeu, cunoscând gândurile lui, nu a urât pe Fariseii puși la lucru de el (căci cum ar fi făcut-o, fiind prin fire bun?), ci prin iubirea față de ei, bătea pe cel ce lucra prin ei, iar pe cei purtați de el nu înceta să-i sfătuiască, să-i mustre, să-i osândească, să-i plângă ca pe unii ce puteau

să nu se lase purtați de el, ci răbdau de bunăvoie să fie purtați din pricina nepăsării. Blestemat de ei se purta cu îndelungă răbdare, pătimind se arăta îngăduitor și le arăta toate faptele iubirii, iar pe cel ce lucra prin ei îl bătea cu iubirea de oameni față de cei purtați de el. O, minunat război! În loc de ură arată iubirea și răpune pe tatăl răutății prin bunătate. În acest scop, răbdând atâtea rele de la ei, sau mai adevărat vorbind pentru ei, s-a străduit până la moarte în chip omenesc pentru porunca iubirii și, dobândind biruința deplină împotriva diavolului, a primit cununa învierii pentru noi. Astfel noul Adam a înnoit pe cel vechi. Aceasta este ceea ce zice dumnezeiescul Apostol: „*Aceasta să o cugetați întru voi, ceea ce și în Hristos Iisus...*” (Filip. 2, 5) ș.a.m.d.

Acesta a fost așadar scopul Domnului, ca pe de o parte să asculte de Tatăl până la moarte, ca un om, pentru noi, păzind porunca iubirii, iar pe de alta să biruiască pe diavol, pătimind de la el, prin Cărturarii și Fariseii puși la lucru de el. Astfel prin faptul că s-a lăsat de bunăvoie învins, a învins pe cel ce nădăjduia să-L învingă, și a scăpat lumea de stăpânirea lui. În felul acesta „*Hristos a fost răstignit din neputință*” (2Cor. 13, 4), neputință prin care a omorât moartea și „*a surpat pe cel ce avea stăpânirea morții*” (Evrei 2, 15); în felul acesta era și Pavel slab prin el însuși și „*se lăuda întru neputințele sale, ca să se sălășuiască în el puterea lui Hristos*” (2Cor. 12, 9).

Cunoscând chipul acestei biruințe, el zicea scriind Efesenilor: „*nu este lupta noastră împotriva sângelui și a trupului ci împotriva începătorilor, stăpâniilor*” (Efes. 6, 12), ș.a.m.d. Și le poruncește „*să îmbrace platoșa dreptății, coiful nădejzii, pavăza credinței și sabia Duhului*”, ca cei ce poartă războiul cu vrăjmașii nevăzuți să poată stinge toate săgețile cele aprinse ale vicleanului. Arătând cu fapta chipul războirii zice: „*Eu deci așa alerg și nu orbește. Așa mă lupt, nu bătând văzduhul, ci strunesc și supun trupul meu, ca nu*

cumva vestind altora, eu însumi să ajung de lepădat” (1Cor. 9, 20 - 27).

Și iarăși: *„Până în ceasul de față, flămânzim și însetoșăm, goi umblăm și primim bătaii” (1Cor. 4, 11).* Sau iarăși: *„în osteneală și în muncă, în privegheri prea adesea, în frig și dezbrăcați, lăsând la o parte cele din afară” (1Cor. 4, 11).*

Astfel luptă împotriva dracilor, care lucrează în trup plăcerile, alungându-i prin neputința trupului său. El ne arată însă prin fapte și chipul biruinței împotriva dracilor care luptă ca să aducă pe credincioși la ură și de aceea stârnesc împotriva lor pe oamenii mai nebăgători de seamă, ca ispitiți fiind prin aceștia, să-i urască și să calce porunca iubirii. Zice așadar Apostolul: *„Ocărâți fiind, binecuvântăm; prigonii noi răbdăm; huliți, noi mângâiem; ca niște lepădături ale lumii ne-am făcut, ca gunoiul tuturor până astăzi” (1Cor. 4, 12 - 14).* Dracii au pus la cale oțărârea, huirea și prigonirea lui, ca să-l miște la ura celui ce-l ocărăște, îl hulește și-l prigonește, având ca scop să-l facă să calce porunca iubirii. Iar Apostolul, cunoscând gândurile lor, binecuvânta pe cei ce-l ocărau, răbda pe cei ce-l prigoneau și mângâia pe cei ce-l huleau, ca să depărteze pe dracii care lucrau acestea și să se unească cu bunul Dumnezeu. Iar pe dracii care lucrau acestea îi bătea prin acest chip al luptei, biruind pururea răul prin bine, după asemănarea Mântuitorului. Astfel a slobozit toată lumea de sub puterea dracilor și a unit-o cu Dumnezeu el și ceilalți Apostoli, biruind prin înfrângerea lor pe cei ce nădăjduiau să învingă. Dacă deci și tu, frate, vei urmări acest scop, vei putea să iubești pe cei ce te urăsc. Iar de nu, este cu neputință.

Și zise fratele: Cu adevărat, Părinte, așa este și nu altfel. De aceea Domnul hulit fiind și palmuit și celelalte pătîmindule, câte le-a pătîmit de la iudei, a răbdat, compătîmindu-i pe aceia ca neștiutori și rătăciți. De aceea a și spus pe cruce: *„Tată, iartă-le lor, că nu știu ce fac” (Luca 23, 34).* Iar

viclenia și amăgirea diavolului și a căpeteniilor lui le-a biruit pe cruce, luptând cu ei pentru porunca iubirii până la moarte, iar biruința Lui împotriva lor dându-ne-o nouă. Și dărâmând stăpânirea morții, a dăruit învierea Lui, spre viață, întregii lumi. Dar roagă-te pentru mine, Părinte, ca să pot înțelege desăvârșit scopul Domnului și al Apostolilor Săi și să pot veghea în vremea ispitelor și să nu fiu neștiutor cu privire la planurile diavolului și ale dracilor lui.

Și răspunzând, bătrânul zise: Dacă te vei îngriji mereu de cele spuse mai-nainte, vei putea să nu fii neștiutor. Iar de vei înțelege, îți vei da seama că, precum tu ești ispitit, la fel și fratele tău se ispitește și vei ierta pe cel ispitit; iar celui ce vrea să te ispitească, făcându-te să urăști pe cel ispitit, îi vei sta împotriva, nesupunându-te uneltirii lui. Aceasta este ceea ce spune Iacob, fratele Domnului, în Epistolele Sobornicești: „*Supuneți-vă lui Dumnezeu, stați împotriva diavolului, și va fugi de la voi!*” (Iacob 4, 7).

Dacă, precum s-a zis, vei avea neîncetat, cu mare veghe, grijă la cele mai-nainte spuse, vei putea să cunoști scopul Domnului și al Apostolilor Săi și să iubești pe oameni și să suferi pentru ei când greșesc, dar să lupți neîncetat împotriva dracilor vicleni prin iubire. Dar dacă suntem moleșiți nebăgători de seamă și ușuratici și ne scufundăm cugetul în plăcerile trupești nu mai combatem pe draci, ci pe noi înșine și pe frați, mai bine zis slujim prin aceștia (prin frați) pe draci, luptând cu oamenii pentru draci.

Și zise fratele: Așa este, Părinte. De fapt din nebăgarea mea de seamă iau dracii totdeauna prilejuri împotriva mea. Dar te rog, Părinte, să-mi spui cum pot să dobândesc trezvia atenției? Și răspunse bătrânul: Negrija totală de cele pământești și ocuparea neîntreruptă cu Sfânta Scriptură aduce sufletul la frica lui Dumnezeu. Iar frica lui Dumnezeu aduce trezvia atenției. Atunci sufletul începe să vadă pe dracii care îl războiesc prin gânduri și începe să se apere. Despre aceasta

a zis David: „Și a străbătut ochiul meu în vrăjmașii mei” (Ps. 53, 9). Spre această faptă îndemnând și Petru, corifeul Apostolilor, pe ucenici, le-a zis: „Fiți treji, privegheați, că potrivnicul vostru, diavolul, umblă răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită; căruia stați-i împotriva, vârtoși în credință” (1Petru 5, 8). De asemenea Domnul ne spune; „Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită” (Matei 26, 41). Eccl. zice: „Dacă se va urca peste tine duhul stăpânitorului să nu-ți părăsești locul tău” (Eccl. 10, 4). Iar locul minții este virtutea, cunoștința și frica lui Dumnezeu. Minunatul Apostol luptând cu mare trezvie și vitejie, zice: „Umblând în trup, nu ne oștim trupește. Căci armele cu care luptăm nu sunt trupești, ci puternice înaintea lui Dumnezeu ca să dărâme întăriturile; noi surpăm cugetările și orice înălțare care se ridică împotriva cunoștinței lui Dumnezeu, și tot gândul îl robim spre ascultarea lui Hristos; și gata suntem să pedepsim orice neascultare” (2Cor. 10, 4-6). Dacă așadar vei imita și tu pe sfinți și desfăcându-te de toate vei sluji cu osteneală numai lui Dumnezeu, vei dobândi trezvia atenției.

Și zise fratele: Dar ce trebuie să facă cineva, ca să poată să se ocupe neîncetat numai de Dumnezeu?

Și răspunse bătrânul: Este cu neputință ca mintea să se ocupe cu desăvârșire numai de Dumnezeu, dacă nu va dobândi aceste trei virtuți: iubirea, înfrânarea și rugăciunea. Căci iubirea îmblânzește iuțimea; înfrânarea veștejește pofța; iar rugăciunea desface mintea de toate înțelesurile și o înfățișează goală lui Dumnezeu. Așadar aceste trei virtuți îmbrățișează toate virtuțile și fără de ele mintea nu se poate ocupa de Dumnezeu, slobozită de toate celelalte”⁷².

Iată dar, unirea noastră și a aproapelui cu Dumnezeu, acesta a fost scopul Domnului nostru Iisus Hristos, acesta a

⁷² Sfântul Maxim Mărturisitorul, Filocalia 2, *Cuvânt Ascetic*, pp. 31-43. După textul din Migne P.G. 90, 911-958.

fost scopul Sfinților Săi, acesta trebuie să fie și scopul nostru a celor ce vrem să ne mântuim. Aceasta este calea pe care au mers Părinți noștri, ei erau convingeți că:

„Un om nu poate fi bun cu adevărat, chiar dacă arată voință pentru aceasta și își dă toată osteneala, ci numai dacă Dumnezeu sălășluiește în el, pentru că „*Nimeni nu este bun, fără numai Unul Dumnezeu*” (Marcu, 10, 18)”⁷³.

„Întrebat-a un frate pe Avva Sisoe: „Cum mă voi mântui?” Și bătrânul zis-a lui: „Dacă vrei să-i plăci lui Dumnezeu, pleacă din lume, desprinde-te de pământ, părăsește făpturile și apropie-te de Ziditor; prin rugăciune și lacrimi, unește-te cu Dumnezeu și vei afla liniștea atât în acest veac cât și în cel care va să fie”⁷⁴.

Și „Se spunea despre Avva Sisoe, că atunci când era să se săvârșească, șezând Părinții lângă dânsul, a strălucit fața lui ca soarele. Și le-a zis lor: iată Avva Antonie a venit! Și după puțin, a zis: iată ceata prorocilor a venit! Și iarăși fața lui, mai mult a strălucit. Și a zis: iată ceata apostolilor a venit. Și s-a îndoit fața lui iarăși. Și se părea, ca și cum el ar fi vorbit cu cineva și s-au rugat bătrânii de el zicând: Cu cine vorbești, Părinte? Iar el a zis: iată îngerii au venit să mă ia și mă rog să fiu lăsat să mă pocăiesc puțin. Și i-au zis lui bătrânii: nu ai trebuință să te pocăiești, Părinte. Și le-a zis lor bătrânul: cu adevărat, nu mă știu pe mine să fi pus început. Atunci au cunoscut toți că este desăvârșit. Și iarăși, de năprasnă s-a făcut fața lui ca soarele și s-au temut toți. El le-a zis lor: vedeți, Domnul a venit. Iar Domnul a zis: aduceți-mi pe vasul pustiului! Și îndată și-a dat duhul. Și s-a făcut ca un fulger și s-a umplut toată casa (locul) de bună mireasmă”⁷⁵.

De asemenea, Părinții contemporani cu noi ne sfătuiesc că:

„Se cuvine deci, dacă nu vrem să ne aflăm în înșelare, ci

⁷³ *Pateric*, Ziceri inedite ale Părinților pustiei, Fundația Anastasia, 2009, p. 213.

⁷⁴ *Ibidem*, pp. 211-212.

⁷⁵ *Patericul egiptean*, Pentru Avva Sisoe, cuv. 14, p. 243.

să rămânem în adevăr în această lume trecătoare, să mărturisim, potrivit propovăduirii apostolice, că „*Iisus Hristos a venit în trup*” (1Ioan 4, 2-3; 2Ioan 1, 7). Dacă dorim să facem din biruința lui Hristos biruința noastră, va trebui să rămânem neclintiți în a nu ști nimic altceva fără numai pe „*Iisus Hristos, și pe Acesta răstignit*” (1Cor. 2, 2). Ațintirea minții la Hristos cel răstignit atrage harul mântuitor, care însoțește această pomenire cu puterea Lui și o preface în amintire vie a lui Iisus Hristos, „*Carele S-a sculat din morți*” (2Tim. 2,8). Apostolul Pavel, când vorbește despre aceeași taină, așează pomenirea jertfei lui Hristos ca model al vieții noastre. Marele Pavel zice: „*Că eu am luat de la Domnul, ce am și dat vouă, că Domnul Iisus în noaptea într-o care S-a vândut a luat pâine; și mulțumind a frânt și a zis: Luați, mâncați; acesta este trupul Meu care se frânge pentru voi; aceasta să faceți într-o pomenirea Mea. Așijderea și paharul după cină, zicând: Acest pahar legea cea nouă este într-o sângele Meu; aceasta să faceți de câte ori veți bea, într-o pomenirea Mea. Că de câte ori veți mânca pâinea aceasta, și veți bea paharul acesta, moartea Domnului vestiți până când va veni*” (1Cor. 11, 23-26). Și Biserica, prin gura Sfântului Vasile cel Mare, „arătător al celor cerești”, adaugă că, prin această pomenire, noi nu numai că vestim moartea sa, dar mărturisim și Învierea Sa. Și aceasta este lucrarea noastră de căpătâi, „*până va veni*”, așa încât să putem rămâne neclintiți în harul răscumpărării și să ne arătăm a fi „*făptură nouă*” în Hristos, cu cuget curat, slobodă de faptele moarte ale păcatului, închinându-ne Dumnezeuului celui Viu „*în duh și adevăr*” (Ioan 4, 23; cf. Evr. 9, 14). Harul care ne este dat în schimbul recunoștinței cu care facem această pomenire deschide inima spre a cuprinde și un alt fapt veșnic, și anume cea de-a doua venire a lui Hristos. Hristos a venit și rămâne cu noi „*până la sfârșitul veacului*” (Matei 28, 20), dar va veni din nou cu slavă, să judece vii și morții (cf. 2Tim. 4, 1).

Și evenimentul celei de-a doua veniri a lui Hristos este în parte prezent și lucrător chiar acum, dar va fi descoperit atunci în toată măreția și slava sa”.⁷⁶

Din cele arătate nouă de Sfinții și Părinții Bisericii vedem clar că pentru a ne învrednici de unirea cu Dumnezeu trebuie să fim în credința Lui, dând preț întrupării Lui, întru pocăință petrecând, întru totul căutând să împlinim cuvântul Lui, întru totul ascultându-L așa precum au făcut-o ei toți. Ei nu s-au prefăcut că se pocăiesc, ci s-au pocăit cu adevărat; văzându-se păcătoși nu stăteau în nepăsare când era hulit Dumnezeu, ci mărturiseau credința lor mântuitoare cu fapta și cu cuvântul. Într-o scrisoare către un arhimandrit, Sfântul Paisie de la Neamț scria:

„Au nu știi că eu deși pe toți oamenii cu păcatele am covârșit,⁷⁷ dar însă, dreaptă și fără prihană a Sfintei noastre Sobornicești și Apostolești a Răsăritului Biserici credința ținând, spre mila lui Dumnezeu nădăjduindu-mă, nu mă deznădăjduiesc de a mea mântuire. Dar papa cel de la apus, cu toți cei ce îi urmează lui și cu toți ereticii, pentru multele sale cele fără de număr eresuri împotriva lui Dumnezeu și împotriva sfintei noastre credințe, afurisit este, și depărtat, și ca un mădular putred tăiat de la Sfânta noastră Sobornicească și Apostolească Biserică a Răsăritului [...] Care împărtășire avem către papa și papa către noi? Care amestecare are Sfânta noastră Biserică a Răsăritului cu al Apusului papă? Au care obștire (împărtășire - n.n.) are lumina cu întunericul? Au care împărtășire are Hristos cu Veliar? Care, dar, împărtășire are dreptatea credinței noastre cele sfinte către fărădelegea eresului Romei? [...] Ereticii pentru **credința lor rea** și pentru **urmarea lor rea** asupra Sfintei Biserici sunt afurisiți și veșnicei anateme sunt dați de la Sfânta noastră

⁷⁶ Arhimandritul Zaharia, *Lărgiți și voi inimile voastre!*, Lucrarea mântuitoare a lui Dumnezeu și omul, pp. 135-136.

⁷⁷ Sfinții, având conștiința foarte trează, cu sinceritate se văd pe ei păcătoși.

Sobornicească și Apostolească Biserică a Răsăritului și de sfințele șapte Soboare a toată lumea. **Și nu le este lor nădejde de mântuire, dacă nu vor crede precum crede Sfânta noastră Biserică a Răsăritului**".⁷⁸

Iar Sfântul Ioan de Kronstadt spune:

„Necredincioșii nu vor vedea slava Ta, Hristoase, adică cei de **rea credință**, cei care nu cred drept, catolicii cei răi, luteranii cei hulitori de Dumnezeu și reformații, evreii, mahomedanii, toți budiștii și toți păgânii. Dar noi o vom vedea? Acest lucru depinde de viața, de credința și de evlavia noastră. Dacă avem Duhul lui Hristos, dacă vom fi făptură nouă în Hristos (cf. II Corinteni 5, 17), atunci, fără îndoială, vom vedea slava lui Hristos și ne vom desfăta veșnic cu ea.”⁷⁹

Deci, după înțelegerea cea în adevăr a Sfinților Părinți, în afara Bisericii, a dreptei ei slăviri, nu poate fi vorba de pocăință, de creștinism, de mântuire. Și Înalt Prea Sfințitul Hierotheos Vlachos zice:

„Creștinismul se numește și este Biserică, adică adevăratul Trup al lui Hristos, ce îl are drept cap pe Hristos însuși. Biserica este unitatea tuturor lumilor, cea pământescă și cea cerească, a îngerilor și oamenilor, a celor morți și a celor vii. Noi dobândim adevărata părtășie cu Dumnezeu, participăm la energia cea necreată a lui Dumnezeu. Dumnezeu nu este izolat în cer, cârmuind istoria de acolo, ci cârmuiește lumea cu energiile Sale cele nezidite, adică prin energia Sa necreată și chivernisitoare. Noi nu încercăm să potolim mânia lui Dumnezeu, ci să ne vindecăm, astfel ca vederea lui Dumnezeu să ni se facă lumină, și nu foc. Mai mult, în Biserică experimentăm viața veșnică încă de acum. Nu așteptăm

⁷⁸ Sfântul Paisie de la Neamț, *Cuvinte și scrisori duhovnicești*, I, 1998; II, 1999.

⁷⁹ *Ne vorbește Sfântul Ioan de Kronstadt. Ultimul Jurnal mai-noiembrie 1908*, Carte tipărită cu binecuvântarea Prea Sfințitului Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, Ed. Cartea Ortodoxă, Ed. Egumenița, p. 43.

doar viața ce va să vie, ci ne bucurăm de ea încă de pe acum. După învățătura Părinților, împărăția lui Dumnezeu nu este viața de după moarte, ci părtășia cu Dumnezeu, vederea Luminii celei necreate...

Pocăința adâncă înseamnă pătrunderea harului necreat al lui Dumnezeu în inima omului; el arde patimile și-l face pe om purtător al dumnezeieștii Descoperiri. Din această pricină, când citim scrierile patristice trebuie să ne desprindem de cunoștințele și ideile trecutului, spre a dobândi o înțelegere clară a Ortodoxiei”⁸⁰.

În ultimul timp tot mai mulți s-au amăgit crezându-i pe cei care afirmă că ar fi mântuire și în afara Bisericii, pe cei care văd a fi în Biserică și cei care nu au dreapta ei credință, pe cei care spun că și „unii Sfinți au avut înțelegere eretică” și că unii dintre cei declarați de Sfinții Părinți, cei care au judecat în Duhul Sfânt, la Sfintele Sinoade Ecumenice, a fieretici, nu au fost înțeleși bine și că ar fi și ei sfinți. Dar orice binecinstitor știe bine că Toți Sfinții au ținut, mai mult decât orice, să fie în credința Bisericii și că pentru aceasta au fost gata tot timpul să își dea viața. Și noi urmând lor, crezând Bisericii, înțelegem că toți cei care nu au căutat a avea unitatea credinței nu au avut parte de unirea cu Dumnezeu și așadar nu poate fi vorba la ei de mântuire și sfințenie, iar Toți Sfinții sunt sfinți pentru că prin viața lor dăruită cu totul lui Dumnezeu, prin credință, s-au unit cu El, au ajuns la „unitatea credinței (*eis tin enotita tis pisteos*) și a cunoștinței Fiului lui Dumnezeu, întru bărbat desăvârșit, la măsura vârstei plinirii lui Hristos” (*Efes. 4, 13*).

Înalt Prea Sfințitul Hierotheos Vlachos, cunoscător al operelor Sfinților Părinți, ne arată că nu poate fi vorba de înțelegere eretică la Sfinți, cunoștința lui Hristos fiind cunoștința lor.

⁸⁰ Mitropolitul Hierotheos Vlachos, *Boala și tămăduirea sufletului în tradiția ortodoxă*, p. 17-18.

„Sfinții Părinți, zice Înalt Prea Sfinția Sa, simțeau unitatea lăuntrică a Bisericii. Ei aveau o învățătură de obște și o cugetare de obște...

Desigur, sunt unii care susțin că se află chiar și la Sfinții Părinți unele deosebiri, chiar în probleme dogmatice. Însă acest lucru nu este adevărat. Doar cel ce cercetează lucrurile la suprafață vede deosebiri. Cei ce susțin asemenea lucruri dau exemplu de felul cuvântului Sfântului Chiril al Alexandriei, „o fire a Cuvântului întrupat”, despre care unii susțin că ar fi fost înrâurită de monofiziți. Însă oricine cercetează cu băgare de seamă învățătura Sfântului Chiril se va încredința că, în ce privește esența lucrurilor, nu e nici o deosebire. Sfântul Chiril folosește termenii „fire” și „ipostas” ca echivalente, deoarece în teologia alexandrină firea era legată cu ipostasul, pe când în teologia cappadociană firea era legată cu ființa (*ousia*). Deosebirea e doar verbală, e o problemă de terminologie. În fapt Sfântul Chiril este foarte ortodox, cum se poate vedea și dintr-un alt exemplu. În Mărturisirea de credință a Întâiului Sobor Ecumenic se poate vedea că ființa e identificată cu ipostasul, pe când la al Doilea Sobor Ecumenic, fără a se vedea că avem de-a face cu o revizuire a primului, ființa a fost despărțită de ipostas. Nimeni nu poate spune că Părinții celui de-al Doilea Sobor Ecumenic, și mai ales cappadocienii, au schimbat învățătura atletului Ortodoxiei, Atanasie cel Mare. Astfel, de-a lungul vremii, putem avea o dezvoltare a terminologiei, dar nicidecum a descoperii dumnezeiești și a felului și meșteșugului sfințirii”⁸¹.

Tot Sfântul Chiril al Alexandriei, împreună cu Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sfântul Ilarion de Poitiers, Sfântul Ambrozie al Milanului, Sfântul Leon cel Mare și Sfântul Grigorie cel Mare sunt prezentați, de către cei care în chip

⁸¹ *Cugetul Bisericii Ortodoxe*, pp. 52-53.

nedrept se numesc „Biserica Catolică”, că ar fi mărturisit erezia *Filioque*. Și tot Sfântul Maxim Mărturisitorul împreună cu alți Sfinții Părinți sunt aduși de aceștia ca „mărturie” că ar fi recunoscut primatul papei de la Roma; dar, după cum am văzut, de adevăr se încredințează cel ce citește cu atenție și în duhul Bisericii operele lor. În cartea sa, *Sfântul Maxim Mărturisitorul mediator între Răsărit și Apus*, Jean – Claude Larchet, care a studiat bine lucrările acestor Sfinți Părinți, aduce de față textele în care sunt bănuși de erezie acești purtători de Hristos și mai multe texte din operele lor, din care reiese că nu sunt adevărate cele spuse despre ei și se arată unitatea credinței lor.

Cu adevărat, de acest adevăr trăit și arătat de Sfinții Părinți avem nevoie noi toți, acum mai mult decât oricând. Descoperirea și trăirea lui este lucrarea ziditoare pe care am putea și ar trebui s-o facă fiecare dintre noi. Dacă cei ce studiază astăzi în „Școlile de Teologie” ar fi făcut aceasta s-ar fi putut ajuta pe ei și întreaga lume. Dar din păcate, după cum vedem, lucrurile au mers prea departe, lor li s-a dat și li se dă o altă direcție și cei mai mulți dintre „teologii noștri” o urmează, ei nu mai sunt preocupați de unitatea credinței lor, de legătura lor cu Sfinții Părinți și deci de a fi ei în unitatea Bisericii, ci mai degrabă de a uni ei Biserica lui Hristos și de o „unitate în diversitate”.

La sfârșitul acestei cărți de valoare, la sfârșitul studiului al treilea *Problema primatului Papal*, Jean-Claude Larchet, ne arată patru lucruri deosebit de importante în care s-au ținut Sfinții Părinți și în care este nevoie să ne ținem și noi toți cei ce vrem să ne mântuim.

„În concluzie, zice, am dori să subliniem patru aspecte care ne par deosebit de importante și interesante în gândirea eclesiologică a Sfântului Maxim.

a) *Mărturisirea credinței ortodoxe ca și criteriu eclesiologic*

Am putut remarca faptul că Sfântul Maxim insistă în special și în mai multe rânduri asupra mărturisirii dreptei credințe.

...Mărturisirea credinței condiționează în ochii săi, așa cum am văzut rolul privilegiat pe care îl recunoaște în fapt și în principiu, Bisericii și papei de la Roma.

În esență, ea este cea care condiționează apartenența sau nonapartenența la Biserică, excluderea în afara acesteia sau reintegrarea în sânul ei, și deci comuniunea sau necomiuniunea cu ea. Acest principiu este valabil atât pentru persoane în raport cu Biserica, dar și pentru Bisericile locale în raport cu Biserica universală.

Dacă comuniunea mărturisește despre unire, o concretizează și o manifestă în cel mai înalt grad, unirea cu Biserica universală nu este determinată și nici condiționată de comuniune (care este o finalitate și nu un mijloc), ci de mărturisirea dreptei credințe.

Pentru Sfântul Maxim, comuniunea este comuniunea cu Hristos și în Hristos, iar această comuniune se realizează mai întâi în mărturisirea comună a dreptei credințe în El. Dacă Hristos nu este mărturisit corect, comuniunea cu El și cu cei care Îl mărturisesc în mod ortodox devine imposibilă. Găsim de mai multe ori în opera Sfântului Maxim afirmația că mărturisirea adevăratei credințe condiționează în mod absolut comuniunea⁸², căci cel care nu Îl mărturisește pe Hristos în mod corect, adică în conformitate cu Sfânta Tradiție, se plasează în afara Lui: „acela care nu primește pe apostoli, pe

⁸² *Relatio motionis (Rel. mot.)*, VI, PG 90, 120CD [În românește *Audierea de la palat (655)*. Traducere de diac. Ioan I. Ică jr. în *Sfântul Maxim Mărturisorul și tovarășii săi întru martiriu: papa Martin, Anastasie Monahul, Anastasie Apocrisiarhul. „Vieți” – actele procesului, documentele exilului*, Editura Deisis, Sibiu, 2004, pp. 115-137]; *Disputatio Bizyae (Dis. Biz.)*, IV, PG 90, 144C-140D; XXV, PG 90, 161D-164A [În românește *Discuțiile de la Bizya și Regiune (august-septembrie 656)* Traducere de diac. Ioan I. Ică jr. în *Sfântul Maxim Mărturisorul și tovarășii săi...*, pp. 137-139].

proroci și pe învățători, ci nesocotește expresiile și glasurile lor, acela disprețuiește pe Însuși Hristos”⁸³. Comuniunea care se realizează și se manifestă în cel mai înalt grad de realitate și perfecțiune în împărtășirea euharistică cu Trupul și Sângele Mântuitorului, presupune încă și mai mult dreapta credință, căci dacă nu mărturisim dreapta credință, „anulăm și răsturnăm marea prealuminată și slăvita taină a ortodoxiei creștinilor”⁸⁴, invocare Sfântului Duh în epicleza Sfintei Liturghii rămâne fără de răspuns și în consecință, Sfintele Daruri nu mai sunt sfințite, așadar nu se mai realizează o comuniune adevărată.⁸⁵

b) Acordul cu Sfânta Tradiție, criteriu al ortodoxiei credinței

Dreapta credință ca și criteriu al apartenenței la Biserică nu este definit de o Biserică oarecare, de clerul său, de patriarhul și de credincioșii ei, ci de întreaga Tradiție a Bisericii universale. Criteriu ortodoxiei credinței este, cum afirmă Sfântul Maxim în nenumărate rânduri în textele pe care le-am analizat⁸⁶, dar și în întreaga sa operă, acordul cu Sfânta Tradiție, așa cum este ea exprimată de învățăturile Sfintei Scripturi, ale apostolilor, sinoadelor și ale Sfinților Părinți. Nu numai pozițiile dogmatice ale papei, ale patriarhilor și episcopilor, dar și chiar sinoadele trebuie primite și aprobate în relație cu credința ortodoxă⁸⁷ așa cum este ea definită de Sfânta Tradiție în toate componentele ei.

În Biserică, afirmă Sfântul Maxim, învățăm „întreaga

⁸³ *Ibidem*, 9, PG 90, 144C [*Ibidem*, p. 144].

⁸⁴ *Opuscula theologica et polemica (Th. Pol.)*, XI, PG 91, 140B.

⁸⁵ *Rel. mot.*, VI, PG 90, 120CD (8) [*Audierea de la palat (655)...*, *Sfântul Maxim Mărturisorul și tovarășii săi...*, pp. 115-137].

⁸⁶ *Th. Pol.*, X, 136A; *Epistula Anastasii discipuli ad monachos Calaritanos (Ep. Cal.)*, PG 90, 136B (9) [*Epistola către monahii din Cagliari (mai 658)...*, *Sfântul Maxim Mărturisorul și tovarășii săi...*, pp. 175-181]; *Dis. Biz.*, IX, PG 90, 144C (10); XII, 145C-148A (10); *Discuțiile de la Bizya și Regiune (august-septembrie 656)*, *Sfântul Maxim Mărturisorul și tovarășii săi...*, pp. 137-169].

⁸⁷ *Ibidem*, XII, PG 91, 145C-148A (10); [*Ibidem*, pp. 137-169].

Sfântă Scriptură a Vechiului și Noului Testament, Sfinții Dascăli și Sfintele Sinoade”⁸⁸. Sfânta Tradiție e constituită prin învățătura pe care a lăsat-o Hristos ucenicilor Săi și pe care aceștia au transmis-o „Părinților Bisericii Universale, învățații de Dumnezeu”⁸⁹. Sfântul Maxim acordă, evident, o mare însemnătate învățăturilor Sfinților Părinți. Pentru el, așa cum remarcă J. Pelikan, „identificare doctrinei ortodoxe a Bisericii catolice înseamnă limitarea la ceea ce Părinții au transmis prin Tradiție” sau, cum notează V. Croce, „după Maxim, tradiția înseamnă esențialmente <<tradiția patristică>>”. Sfântul Maxim admite că cuvintele Părinților reprezintă „lege și canon pentru Biserică” și afirmă: „cât despre noi, noi urmăm întru-totul Sfinților Părinți”⁹⁰. Este necesar spune el, ca „prin binecredincioasa cugetare și atotadevărata opinie despre Dumnezeirea și umanitatea Lui [Hristos]... să întărim învățătura dreptcredincioasă a Sfinților Părinți care au predat acestea Sfintelor Bisericii universale ale lui Dumnezeu”⁹¹. În fața argumentelor aduse de eretici el spune:

„Să dovedească mai întâi acestea cu gândirea Părinților și apoi se va confirma opinia dogmelor. Iar dacă nu le e cu putință aceasta, să se lase de acestea și să se conformeze împreună cu noi numai celor hotărâte de purtătorii de Dumnezeu Părinți ai Bisericii universale și de cele cinci sfinte Sinoade ecumenice”⁹².

Cel care admite ceea ce e în conformitate cu credința ortodoxă se află în acord cu Părinții; invers, „cel ce nu propovăduiește așa nu primește pe Părinții de Dumnezeu

⁸⁸ *Rel. mot.*, VI, PG 90, 120CD (8) [*Audierea de la palat (655)*], [*Ibidem*, p. 128].

⁸⁹ *Th. Pol.*, XV, PG 91, 160C [PSB 81, p. 263].

⁹⁰ *Disputatio cum Pyrrho (Pyr.)*, 296D-297B, ed. Doucet, pp. 552- 553 [*Ibidem*, pp. 320-356], Referitor la ultimul punct, vezi și *Th. Pol.*, XIX, PG 91, 224D- 225A; *Epistulae (Ep.)*, XIII, PG 91, 532C.

⁹¹ *Th. Pol.*, XVI, PG 91, 209AB [*Ibidem*, p. 289].

⁹² *Th. Pol.*, IX, PG 91, 128B [*Ibidem*, p. 248].

insuflați, ci e vădit cine și ce fel sunt cei pe care îi primește”⁹³.

Mărturisirea adevăratei credințe condiționează, cum am văzut, apartenența la Biserică, împărtășirea, primirea Sfântului Duh, unirea cu Hristos și apartenența la trupul Său. Ea ne privește deci în mod vital, iar mântuirea noastră depinde de aceasta, de aceea apărarea dreptei credințe nu reprezintă pentru Sfântul Maxim o discuție dogmatică abstractă, ci o problemă de viață și moarte.

În acest sens el scrie:

„Să păzim marele și primul nostru leac, adică moștenirea cea bună a credinței, mărturisind cu sufletul și cu gura cu toată îndrăzneala cum ne-au învățat Părinții următori ei înșiși ai văzătorilor de la început ai Cuvântului”⁹⁴.

Deși Sfântul Maxim afirmă că, pentru ca o afirmație dogmatică să poată fi considerată conformă dreptei credințe, ea trebuie să corespundă învățăturii „unui sinod, a unui Părinte sau a Sfintei Scripturi”⁹⁵, nici una dintre componentele Tradiției neavând pentru el autoritate absolută, luată izolat, ci doar în acord cu celelalte și cu întregul. După cum subliniază J. Pelikan, pentru Sfântul Maxim, „Scriptura are o autoritate supremă, dar doar dacă ea este interpretată în manieră spirituală și ortodoxă. Părinții sunt normativi, dar doar dacă sunt în armonie cu ceilalți și cu Scriptura din care s-au hrănit. Sinoadele sunt decisive, dar numai în calitate de voce a unicei doctrine apostolice, profetice și patristice”⁹⁶. Sfântul Maxim ar putea subscrie aici principiul binecunoscut enunțat de Sfântul Vicențiu de Lerini: „În Biserica catolică trebuie să avem grijă să ne limităm la ceea ce a fost crezut

⁹³ *Th. Pol.*, XVII, PG 91, 209CD [*Ibidem*, p. 290].

⁹⁴ *Ep. XV*, PG 91, 465D-468A [*Ibidem*, pp. 67-68].

⁹⁵ *Th. Pol.*, XV, PG 91, 180C.

⁹⁶ „<<Council or Panther or Scripture>>: The Concep of Authority in the Teology of Maximus the Confessor”, p. 287.

pretutindeni, întotdeauna și de către toți”⁹⁷, principiu pe care îl enunță el însuși chiar, în formule diferite, dar cu același sens, scriind de exemplu, că norma dreptei credințe este „opinia” sau „credința comună a creștinilor”⁹⁸, că această credință este ceea ce „se mărturisește pretutindeni de toți și în mod neclintit și se crede în chip drept, pe temeiul propovăduirii lor, adică al învățătorilor aleși de Dumnezeu”⁹⁹, sau încă: „dezacordul cu ei este abatere de la dreapta credință, iar acordul cu ei garantează unitatea de credință”¹⁰⁰.

c) *Ce este Biserica catolică*

Un alt punct extrem de interesant al gândirii Sfântului Maxim este concepția pe care o are despre Biserica catolică. Biserica catolică nu se identifică pentru el *a priori* nici cu Biserica locală, nici cu vreo altă Biserică în special¹⁰¹, nici cu Biserica universală; problematica ecleziologiei moderne asupra raporturilor dintre Biserica locală și Biserica universală îi este străină, ca și concepția latină conform căreia Biserica catolică ar fi Biserica universală ca sumă sau totalitate a Bisericilor locale. „Biserica catolică” este pentru Sfântul Maxim „Biserica zidită de Dumnezeu”¹⁰², Biserica lui Hristos a cărei piatră unghiulară este (Efes. 2, 20)¹⁰³ sau al cărui cap îl constituie și pentru care ea reprezintă trupul (Col. 1, 18, 24)¹⁰⁴, pe care El Însuși a stabilit-o pe temelia dreptei

⁹⁷ Commonitoium, I, 2.

⁹⁸ *Th. Pol.*, XXV, PG 91, 272A; 272C [PSB 81, p. 318].

⁹⁹ *Th. Pol.*, VII, PG 91, 73B [*Ibidem*, p. 317].

¹⁰⁰ *Th. Pol.*, XV, PG 91, 179A [*Ibidem*, p. 272].

¹⁰¹ El distinge în felul său „Biserica catolică” de Bisericile locale, vezi: (*Th. Pol.*, VII, PG 91, 77B; X, PG 91, 136C; XIX, PG 91, 229C; XX, PG 91, 237C; *Dis. Biz.*, XIII, PG 90, 148A).

¹⁰² Cf. *Epistula Anastasii discipuli ad monachos calaritanos (Ep. Cal.)*, PG 90, 136A [*Sfântul Maxim Mărturisitorul și tovarășii săi...*, pp. 175-181].

¹⁰³ Cf. *Quaestiones ad Thalassium (Thal.)*, 63, PG 90, 501AB, CCSG 7, p. 431 [Traducere de Părintele Dumitru Stăniloae în Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, colecția „Filocalia”, volumul 3 (FR 3), Editura Humanitas, București, 1999].

¹⁰⁴ Vezi *Ibidem*, PG 90, 672BC, CCSG22, p. 155.

mărturisiri a credinței în El¹⁰⁵, și care este una și unică¹⁰⁶. Ea se caracterizează în mod esențial, cu privire la catolicitatea ei, prin faptul că mărturisește credința ortodoxă, așa cum am putut vedea din mai multe texte pe care le-am analizat¹⁰⁷, și mai ales prin afirmația făcută în fața patriarhului Petru și relatată în *Epistola către Anastasie*: „Biserica catolică este mărturisirea dreaptă și mântuitoare a credinței în El”¹⁰⁸. Cea mai mare parte a celorlalte pasaje ale *corpus*-ului maximian care utilizează expresia „Biserica catolică” o fac într-un context în care prezintă credința ortodoxă în opoziție cu concepțiile eretice¹⁰⁹. De exemplu, Sfântul Maxim evocă în maniera sa caracteristică pe cea care „stând din strămoși pe piatra nesfărâmată a credinței, ca una care n-a fost învățată să respire nimic altceva decât dreapta credință în Dumnezeu propovăduită de Biserica catolică a lui Dumnezeu”¹¹⁰. Mai

¹⁰⁵ *Epistula ad Anastasium monachum discipulum (Ep. An.)*, PG 90, 132A (1) [*Sfântul Maxim Mărturisorul și tovarășii săi...*, pp. 169-175].

¹⁰⁶ *Thal.*, 63, PG 90, 501AB, CCSG 7, p. 431 [*Răspunsuri către Talasie*, „Filocalia”].

¹⁰⁷ *Th. Pol.*, XII, PG 91, 144A-B (4); IX, PG 91, 140B (7); *Rel. mot.*, VI, PG 90, 120CD (8) [*Audierea de la palat (655)*], *Sfântul Maxim Mărturisorul și tovarășii săi...*, pp. 115-137]; *Ep.* XII, PG 91, 464D(3); *Ep. Cal.*, PG 90, 136A (9) [*Sfântul Maxim Mărturisorul și tovarășii săi...*, pp. 175-181]; *Ep. An.*, PG 90, 132A (11) [*Ibidem.*, pp. 169-175].

¹⁰⁸ *Ep. An.*, PG 90, 132A (11) [*Ibidem.*, pp. 169-175].

¹⁰⁹ *Th. Pol.*, IX, PG 91, 140AB ; VII PG 91, 84A, 88C; VIII, PG 91, 89CD, 92D; IX, PG 91, 116B, 128B; XII, PG 91, 141A, 143CD, 144A; XV, PG 91, 160C, XVII, PG 91, 209D; *Ep.*, XI, 9 PG 91, 461BC; XII, PG 91, 464D, 465AB, XIII, PG 91, 532CD, XVII, PG 91, 580C. 581CD; XVIII, PG 91, 584D-585A [PSB 81, pp. 9-175]; *Ep. Cal.*, PG 90, 136A [*Sfântul Maxim Mărturisorul și tovarășii săi...*, pp. 175-181]; *Rel. mot.*, VI, PG 90, 120C [*Audierea de la palat (655)*], *Ibidem.*, pp. 115-137]; în *Epistulae*, XV, PG 91, Sfântul Maxim citează un pasaj din Sfântul Vasile cel Mare în care expresia are aceeași conotație.

¹¹⁰ *Ep.*, XII, PG 91, 461BC [PSB 81, p. 65. ...Părintele Dumitru Stăniloae a evitat în traducerile sale formula καθολική Ἐκκλησία prin „Biserica catolică” probabil datorită degradării semantice pe care a suferit-o în ultima perioadă și mai ales, datorită interpretării sale pur confesionale. Însă trebuie precizat că atributul catolicității sau sobornicității Bisericii este cel precizat ca atare în Simbolul niceo-constantinopolitan (n. ed.)].

mult el scrie surorilor care trăiesc în regiunea Cartaginei, care altădată rătăciseră în erezie și reveniseră recent la dreapta credință:

„Eu socoteam că sunteți bine întărite în adevăr și că aveți temeliile sufletului neclintite de la binecredincioasa mărturisire și din nădejdea drepte credințe nepătate și fără greșală a lui Hristos, din respectul pentru harul lui Dumnezeu, care v-a chemat pe voi și v-a unit cu trupul viu și întreg și nepătat al sfintei Biserici catolice și apostolice și v-a întărit când vă vestejea boala răcirii și a neștiinței, făcându-vă mădulare ale trupului de obște al Bisericii. Căci prin acest har se vestește cuvântul puternic și binecredincios și drept și adevărat al mântuirii”¹¹¹.

Părinții care mărturisesc și apară credința ortodoxă o fac în numele Bisericii catolice și pentru păstrarea ei¹¹², „pentru cauza Bisericii catolice” au lucrat „apostolii Lui și Sfinții Părinți care l-au urmat, și învățătorii, și mucenicii, slujind prin propriile fapte și cuvinte, prin lupte și sudori, osteneți și sângiuiri și în sfârșit, prin morțile lor violente”¹¹³. Dimpotrivă, cei care mărturisesc doctrine eretice se opun Bisericii catolice și lucrează pentru nimicirea ei¹¹⁴. Unuia dintre acești acuzatori, care spune: „spunând tu aceste lucruri, ai făcut schismă în Biserică!”, Sfântul Maxim răspunde: „Dacă cel ce grăiește cuvintele Sfintelor Scripturi și ale Sfinților Părinți face „schismă” în Biserică, atunci ce se va arăta făcând Bisericii cel ce se arată suprimând dogmele Sfinților, dat fiind că fără de ele nu este cu putință însuși faptul de a exista o Biserică?”¹¹⁵. Putem așadar afirma că există la Sfântul Maxim o „identificare a Bisericii catolice cu

¹¹¹ *Ep.*, XVIII, PG 91, 584D-585A [*Ibidem*, p. 149, trad. modificată].

¹¹² *Th. Pol.*, VII PG 91, 84A; IX, PG 128B; XV, PG 91, 160C.

¹¹³ *Th. Pol.*, XI, PG 91, 140AB [trad. rom. Laura Enache].

¹¹⁴ *Th. Pol.*, VIII, PG 91, 89CD; XII, PG 91, 143D.

¹¹⁵ *Rel. mot.*, V, PG 90, 117D [*Audierea de la palat (655), Sfântul Maxim Mărturisorul și tovarășii săi...*, pp. 115-137].

adevărul de credință”¹¹⁶, care pentru el înseamnă „mărturisirea dreptei credințe care o întemeiază și o constituie”¹¹⁷.

Așadar, „catolic” (καθολικός) nu înseamnă „universal” (οικουμενικός): Sfântul Maxim ca și ceilalți Părinți din vechime, distinge net între cele două noțiuni și se declară de acord cu vechea lor uzanță. Într-adevăr cum remarcă pertinent și G. Florovsky, „în documente mai vechi, termenul εκκλησία καθολική nu era niciodată folosit în sens cantitativ, pentru a desemna expansiunea geografică a Bisericii: el viza mai curând integritatea credinței sau a doctrinei, fidelitatea <<Marii Biserici>> față de întreaga Tradiție primară, în opoziție cu tendințele sectare ale ereticilor, care s-au separat de această plenitudine originară, urmând fiecare linia proprie și specifică, însemnând mai degrabă <<ortodox>> decât <<universal>>”¹¹⁸. Catolicitatea, distinctă de universalitate, este inclusă totuși într-un oarecare sens. Dacă Biserica catolică este universală, universalitatea ei nu este universalitate geografică, nici jurisdicțională sau de autoritate, ci o universalitate care înglobează, în spațiu și timp, ansamblul adevărilor care totdeauna și pretutindeni constituie credința ortodoxă¹¹⁹, și de asemenea, pe toți cei

¹¹⁶ V. Croce, *Tradizione e ricerca, Il metodo teologico di San Massimo il Confessore*, p. 70; vezi de asemenea pp. 71-72, 79-80.

¹¹⁷ *Ibidem*, p. 80.

¹¹⁸ „Le Corps du Christ vivant”, *Cahiers theologiques de l'actualite protestante*, HS 4, 1948, p. 24. Vezi, de asemenea: VI. Lossky, *A l'image et a la ressemblance de Dieu*, cap. IX, „Du troisieme attribut de l'Eglise”, pp.170-173. Mai mult, V. Lossky scrie: „catolicitatea ne apare ca un atribut inalienabil al Bisericii în măsura în care ea posedă Adevărul”, p. 170.

¹¹⁹ ...Admitem în general că Sfântul Maxim a adus dezvoltări importante hristologiei. El însuși are conștiința clară de a nu aduce nici o inovație dogmei creștine. Vezi: (*Th. Pol.*, XIX, PG 91, 224D-225A). La începutul uneia dintre principalele sale epistole teologice, el scrie: „Spun ceea ce am învățat de la Părinți, neschimbând nimic din învățătura lor” (*Ep.*, XV, PG 91, 544D). El subliniază că „fiecare sinod al binecredincioșilor și sfinților bărbați n-au introdus nicicând altă definiție a credinței prin introducerea unor cuvinte ale lor, cum susțineți voi, aiuriți

care, oriunde și oricând, continuă să mărturisească această credință¹²⁰. Numai prin această mărturisire comună a aceleași credințe în aceeași Treime și același Hristos Bisericile locale și credincioșii lor sunt uniți în aceeași Biserică catolică¹²¹; doar prin această mărturisire care unește creștinii de peste tot din lumea întreagă și de peste timp, cum scrie Sfântul Maxim, [Biserica catolică] adună

„tot pământul de sub cer [...] și a adăugat la ce a fost dobândit ceea ce mai lipsește și a arătat că unul este sufletul și una limba tuturor de la o margine a pământului la alta prin Duhul, în unitatea de cuget și de grai a credinței”.¹²²

În același timp însă, trebuie realizat că, la un moment istoric dat, când erezia s-a răspândit în toate Bisericile sau aproape în toate – ceea ce s-a văzut și probabil că și Hristos a prevăzut: „*Dar Fiul Omului când va veni, va găsi oare credință pe pământ?*” (Luca 18, 8) – Biserica catolică s-a redus la un mic număr de credincioși, chiar, putem spune, la unul singur. În acest sens scrie V. Lossky: „Fiecare parte, chiar și cea mai mică a Bisericii – fie și un singur credincios

și înnebuniți la culme, ci au întărit-o ca singura pe cea legiuită de cei 318 Părinți, ținând-o pe aceea și tâlcuind-o și prelucrând-o pentru cei ce o înțelegeau și o răstălmăceau pe aceea și dogmele ei în chip greșit” (Th. Pol., XXII, PG 91, 274A-260C) [PSB 81, pp. 314-315].

¹²⁰ Sfântul Chiril al Ierusalimului adună aceste diferite sensuri în definiția pe care o dă Bisericii catolice. *Cat.*, XVIII, 23, PG 33, 1044A; Cateheze, trad. de Părintele Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2003, p. 333.

¹²¹ Referitor la mărturisirea dreptei credințe ca principiu al unității Bisericilor, vezi *Mystagogia* I, PG 91, 668A, Sotiropulos, p. 199. Traducere de Părintele Dumitru Stăniloae în Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Mystagogia – cosmosul și sufletul, chipuri ale Bisericii*, Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Romane (EIBMBOR), București, 2000; (Thal., 53, PG 90, 501B, CCSG 7, p. 431 [Răspunsuri către Talasie, „Filocalia”, volumul 3]; pentru Sfântul Maxim mărturisirea de credință este un principiu al unității înainte de împărțășanie, deoarece ea o condiționează pe cea din urmă (Cf. *Rel. mot.*, VI, PG 90, 120C [Audierea de la palat (655), Sfântul Maxim Mărturisitorul și tovarășii săi..., pp. 115-137]; *Dis. Biz.*, IV, PG 90, 140C- 140D; XX, PG 90, 161D- 164A [Discuțiile de la Bizya și Rhegium (august-septembrie 656), *Ibidem*, pp. 37-169].

¹²² *Ep.*, XVIII, PG 91, 584A [PSB 81, p.149].

– poate fi numită <<catolică>>”. Când Sfântul Maxim, căruia tradiția bisericească îi atribuie titlul de Mărturisitorul, răspunde celor care voiau să-l forțeze să se împărtășească cu monoteliții: „Dacă întreg universul (οικουμένη) s-ar împărtăși cu voi, eu unul nu m-aș împărtăși”, el opune catolicitatea sa unei ecumenicități presupus eretice¹²³.

Mărturisind și apărând credința ortodoxă, Sfântul Maxim are conștiința faptului că apără și mărturisește „dogma [...] comună Bisericii catolice”¹²⁴, adică credința pe care Apostolii, Părinții, Sinoadele, clerul și credincioșii au mărturisit-o mereu și pretutindeni. Cel care mărturisește credința ortodoxă se integrează sau se reintegrează Bisericii catolice și în comuniunea sa¹²⁵, cel care propovăduiește o doctrină care nu este conformă cu dreapta credință se exclude singur din Biserica catolică¹²⁶ și trebuie chiar exclus din aceasta¹²⁷. Acest principiu este valabil pentru persoane, dar și pentru Biserici: ele aparțin Bisericii catolice, sau mai curând,

¹²³ *A l'image et a la ressemblance de Dieu*, cap. IX, „Du troisieme attribut de l'Eglise”, p. 173. Putem găsi și un alt exemplu în exclamația Sfântului Vasile cel Mare într-un moment dificil al luptei pentru dogmă: „Cine nu-i cu mine, nu e cu Adevărul”, citat de V, Lossky, *Ibidem*, p. 178.

¹²⁴ *Rel. mot.*, VI, PG 90, 120C [*Audierea de la palat (655)*, Sfântul Maxim Mărturisitorul și tovarășii săi..., pp. 115-137].

¹²⁵ *Th. Pol.*, XII, 144B (4), referitor la Pyrrhus; *Epistulae*, XII, PG 91, 464D, 465AB (referitor la maicile refugiate în regiunea Cartaginei).

¹²⁶ *Th. Pol.*, XII, 144A (4).

¹²⁷ *Th. Pol.*, VII, PG 91, 88C [PSB 81, p.227, text modificat], unde Sfântul Maxim vorbind de eretici, scrie: „Să răsturnăm cu înțelepciune pe cei ce cugetă contrar lor și unii altora și adevărului; și să-i scoatem cu bărbăție din curtea noastră, sau din Biserica catolică și apostolică, și să nu le oferim nici o călcare a credinței drepte celor ce uneltesc să surpe hotarele ei, prin părăsirea armelor și dogmelor binecredincioase prin care se produce nimicirea și desființarea aceloră”. În (*Th. Pol.*, VIII, PG 91, 92A, [*Ibidem*, p. 228] Sfântul Maxim spune că prin lupta pe care o duce, el caută „să surpe vitejește pe cei ce prin cuvinte și păreri se ridică împotriva Domnului Atotțiitorul; și alungă din pământul cel bun, care e Domnul și Dumnezeuul nostru, și una cu credința ortodoxă, temelul și ființa fermă a dogmelor adevărate”. Pământul cel bun simbolizează Biserica identificată aici în același timp cu Hristos și cu credința care îl mărturisește.

se identifică cu aceasta în măsura în care mărturisesc dreapta credință, și sunt excluse din ea (chiar dacă ele continuă din punct de vedere instituțional să fie Biserici și să poarte numele de Biserică) dacă mărturisesc doctrine străine credinței ortodoxe așa cum a fost ea definită de Apostoli, Părinți și Sinoade. În acest sens identifică Sfântul Maxim Biserica Romei cu Biserica catolică, pentru simplu motiv că ea mărturisea credința ortodoxă¹²⁸ și pentru că este în perioada controverselor monoteliste, singura care o mărturisește (iar când apocrisiarilor romani par a fi gata să accepte învățătura eretică a patriarhului Petru, Sfântul Maxim apreciază că „lucrurile aproape întregii Biserici catolice și apostolice sunt în mare primejdie”¹²⁹. Dimpotrivă, Bisericile Constantinopolului, Antiohiei, Alexandriei, Ierusalimului se află în afara Bisericii catolice și în afara comuniunii cu ea (deși sunt în comuniune între ele) din cauză că aderaseră la erezie¹³⁰. Dacă, din contră, mărturisesc dreapta credință, Bisericile apar ca fiind „Sfintele Biserici catolice”¹³¹.

Dacă porțile iadului nu pot face nimic contra Bisericii zidite de Hristos, asta nu se întâmplă datorită faptului că o Biserică oarecare ar reprezenta-o și nu ar putea cădea în erezie în virtutea unei harisme, a unei puteri sau a unui privilegiu special, căci, așa cum am spus deja, nici o Biserică nu se identifică *a priori*, nici definitiv cu Biserica. Toate Bisericile, istoria a demonstrat-o, au fost la un moment sau altul, în erezie, și deci în afara Bisericii catolice. În anumite momente, toate Bisericile au fost chiar în erezie și Biserica catolică nu mai exista decât redusă la o mână de credincioși

¹²⁸ *Th. Pol.*, XII, 144A (4). Pe de altă parte, ea e desemnată ca o Biserică locală printre altele, (Vezi *Th. Pol.*, XX, 237C; *Dis. Biz.*, XIII, PG 90, 148A).

¹²⁹ *Ep. Cal.*, PG 90, 136A [*Sfântul Maxim Mărturisorul și tovarășii săi...*, pp. 175-181].

¹³⁰ *Ep. An.*, PG 90, 132A (11) [*Sfântul Maxim Mărturisorul și tovarășii săi...*, pp. 169-175].

¹³¹ *Th. Pol.*, VI, PG 91, 209B.

care continuau să mărturisească credința ortodoxă. Dacă, așadar, porțile iadului nu pot face nimic contra Bisericii, aceasta se întâmplă datorită harului lui Dumnezeu pe care ea îl primește în calitatea ei de trup al lui Hristos, și al cărei cap este Acesta¹³², sau în calitate de mireasă a lui Hristos. Sfântul Maxim scrie că „Biserica catolică, mireasa Domnului nostru”, El Însuși „o ține încheată cu voința Sa prin sângele propriu de viață făcător, ca să fim eliberați de năvala vrăjmașilor”¹³³, Biserica catolică nu-și poate pierde integritatea, nici catolicitatea sa, pentru că, în mod fundamental, ea este o realitate mistică, care se identifică cu trupul lui Hristos. Această viziune ideală a Bisericii apare la începutul capitolului 63 din *Răspunsuri către Talasie*:

„Candelabru cu totul de aur este Biserica atotlăudată a lui Dumnezeu, curată și neîntinată, neprihănită și nealterată, nemișcată și primitoare a adevăratei lumini. Căci se spune că aurul fiind inalterabil, dacă e scufundat în pământ nu se înnegrește și nu e ros de rugină iar dacă e ars nu se micșorează. Afară de aceea, el întărește și înnoiește prin forța sa naturală puterea văzului celor ce și-o ațintesc asupra lui. Așa este și Biserica atotlăudată a lui Dumnezeu, care întrece în chip real cea mai curată natură a aurului. Ea e nealterată, ca una ce nu are nici un amestec străin în învățătura ei tainică despre Dumnezeu, mărturisită prin credință; e curată, întrucât strălucește de lumina și de slava virtuților; e neîntinată, nefiind pătată de nici o murdărie a patimilor; e neprihănită, ca una ce nu are atingere cu nici unul din duhurile rele”¹³⁴.

d) *Conștiința ca ultim criteriu al apartenenței la Biserica catolică*

¹³² *Thal.*, 63, PG 90, 672B-D, CCSG 22, p. 155- 157 [*Răspunsuri către Talasie*, „Filocalia”, vol. 3].

¹³³ *Th. Pol.*, VIII, PG 91, 92D.

¹³⁴ *Thal.*, 63, PG 90, 672B-673D, CCSG 22, p. 155- 157 [*Răspunsuri către Talasie*, „Filocalia”, vol. 3, p. 336].

Un alt aspect deosebit de important al gândirii Sfântului Maxim, a cărui originalitate a fost deja recunoscută, este concepția potrivit căreia criteriul ultim al mărturisirii dreptei credințe, și deci, criteriul ultim al apartenenței la Biserica catolică și apostolică este conștiința. Această concepție este exprimată cel mai concis în afirmația următoare: „Nu există nimic mai silnic decât o conștiință care te acuză și nimic mai îndrăzneț decât o conștiință care te apără”¹³⁵. Cele afirmate până acum ne permit o mai bună înțelegere a modului în care înțelege Sfântul Maxim conștiința. Aceasta, așa cum am notat deja, nu e conștiința individuală, conștiința strâns legată de propria voință sau ceea ce Sfântul Maxim numește *gnome*, conștiința particularizată, prin care fiecare individ tinde să se pună în valoare, să-și afirme originalitatea sau superioritatea și să se opună astfel celorlalți, ceea ce constituie în rândul oamenilor sursa de scindări și opoziții¹³⁶. Conștiința de care vorbește Sfântul Maxim este o conștiință duhovnicească, ale cărei valori de referință sunt cele ale Sfintei Tradiții, și care este iluminată de Dumnezeu. Sfântul Maxim subliniază în mai multe rânduri că principiile pe care le apără, spre deosebire de cele ale ereticilor, nu au ca scop a se distinge, nici a se opune, nu sunt invenții individuale, nu reflectă propriile sale idei, nu urmăresc realizarea unui proiect individual¹³⁷, ci sunt în întregime conforme cu Sfânta Scriptură, cu Sinoadele și cu învățătura Părinților¹³⁸ și dau mărturie despre o realitate care îl depășește și la care el însuși se supune. Pe scurt, conștiința personală reflectă conștiința eclesială, cea a Bisericii catolice, în spatele căreia aceasta se

¹³⁵ *Rel. mot.*, IX, PG 90, 124D (8) [*Audierea de la palat (655), Sfântul Maxim Mărturisorul și tovarășii săi...*, pp. 129.

¹³⁶ *Ep.*, II, PG 91, 396B-400B.

¹³⁷ *Th. Pol.*, XIX, PG 91, 224D-225A.

¹³⁸ Vezi de exemplu *Ep.*, XV, PG 91, 544D: „Nu voi spune nimic de la mine. Ci spun ceea ce am învățat de la Părinți, neschimbând nimic din învățătura lor” [PSB 81, p. 120].

șterge cu umilință și față de care se face în întregime transparent. Eu, afirmă Sfântul Maxim, n-am o dogmă proprie, ci pe cea comună a Bisericii universale. Fiindcă n-am lăsat vreo expresie ca să fie numită dogma mea proprie”¹³⁹. Această conștiință eclesială nu este o conștiință naturală. Ea se formează în Biserica catolică, în fidelitatea învățăturilor sale, în conformarea smerită (și de care dă dovadă permanent Sfântul Maxim) față de Sfânta Tradiție, și într-o viață duhovnicească în care asceza să permită inimii și duhului să fie curățite și în consecință, să primească iluminarea harului. Sfântul Maxim, după exemplul Sfinților Părinți, subliniază că, în apărarea și ilustrarea dreptei credințe, ei au fost „de Dumnezeu insuflați”¹⁴⁰, nemaivorbind de ei înșiși, ci de Hristos care locuia în ei, Hristos: „devenit suflet al sufletului lor, arătându-se prin toate faptele, cuvintele și cugetările lor, încât toți socoteau că cele ce pornesc din ei nu sunt ale lor, ci ale lui Hristos, Care Se substituie acelor prin har”¹⁴¹. Astfel încât nu se poate vorbi de o autoritate personală a Părinților, ci de cea a Adevărului care a vorbit și vorbește prin ei¹⁴².

Următoarele reflecții ale lui Vladimir Lossky exprimă foarte bine ceea ce caracterizează conștiința catolică a Părinților, conștiință la care Sfântul Maxim însuși, înconjurat de erezii, face apel ca la un ultim punct de referință: „Conștient de Adevăr este cel care nu mai e supus conștiinței sale proprii. Atunci, Adevărul pe care-l mărturisim se prezintă în obiectivitatea lui; nu ca o părere proprie, ca „propria mea teologie”, ci ceea ce este propriu Bisericii, acel

¹³⁹ *Rel. mot.*, VII, PG 90, 120C [*Audierea de la palat (655), Sfântul Maxim Mărturisitorul și tovarășii săi...*, pp. 125].

¹⁴⁰ *Pater*, PG 90, 881B, CCSG 23, p. 38 [Traducere de Părintele Dumitru Stăniloae în: Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Scurtă tâlcuire a rugăciunii Tatăl nostru*, colecția „Filocalia”, volumul 2 (FR 2), Editura Humanitas, București, 1999, p. 254].

¹⁴¹ *Ambigua ad Thomam*, Prol., PG 91, 1033A [Traducere de Părintele Dumitru Stăniloae în: Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, PSB 80, p. 45].

¹⁴² *Ambigua ad Ioannem*, 42, PG 91, 1341A [PSB 80, p. 290].

kath'olon, ca Adevăr Catolic [...] Este conștiința unora, cele câteva conștiințe care fac să biruiască Adevărul în întregul Bisericii, pentru că ele sunt curate de orice subiectivitate: căci conștiința celor care nu vorbesc în numele lor propriu, ci în numele Bisericii, este cea care vorbește, făcând din Biserică subiectul unic al conștiințelor personale multiple. Dacă voim să aplicăm noțiunea de conștiință realității bisericești, va trebui deci să găsim mai multe conștiințe personale, dar un singur subiect de conștiință, o singură „conștiință de sine”, care este Biserica. În acest sens Părinții Bisericii și toți cei care merg în pas cu ei eliberându-se de limitările individuale sunt părinții conștiinței Bisericii”^{143,144}.

Iată cât de clar ni se lămuresc toate în Biserica Catolică, în Biserica – Trupul lui Hristos, în Biserica Ortodoxă, în duhul și înțelegerea Sfinților Părinți. Vedem arătat în viața și cuvintele lor că în vremea când se cultivă confuzia și se propagă înșelarea prin care diavolul caută a ne rupe de Biserică, trebuie să fim cu luare aminte și să nu ne predăm oricui și oricum. Nici chiar ierarhilor sau preoților, rânduiți nouă păstori, nu se cade să ne predăm oricum, ci se cade să-i cercetăm cu foarte mare luare aminte, ca să nu fim ruși de Biserică – de Hristos. După cum am văzut, neascultând de aceștia, când ei învață împotriva Bisericii, nu înseamnă că ne rupem de Biserică. Tocmai pentru ca să nu fim ruși de Biserică ne despărțim de aceștia. Este de datoria noastră a ne păzi credincioșia față de Dumnezeu, a avea conștiința Bisericii și a nu ne pleca urechea, a nu avea legătură cu cei care își permit să spună orice, cu cei care amestecă adevărul

¹⁴³ *A l'image et a la ressemblance de Dieu*, cap. X: „La conscience catholique”, pp. 190-192. [„Conștiința catolică. Implicații antropologice ale dogmei Bisericii” în Vladimir Lossky, *După chipul și asemănarea lui Dumnezeu*, trad. de Anca Manolache, Ed. Humanitas, București, 1998, pp. 185-187].

¹⁴⁴ Jean – Claude Larchet, *Sfântul Maxim Mărturisorul mediator între Răsărit și Apus*, Problema primatului roman, Mărturisirea credinței ortodoxe ca și criteriu eclesiologic esențial, pp. 199-215.

cu minciuna. Al nostru este a asculta numai de Sfinții și de adevărații noștri Părinți în Biserică. Sfântul Ioan Scărarul ne face atenți că nu ne putem preda, pentru ascultare, oricui.

„Având de gând să ne plecăm grumazul în Domnul și să credem altuia, în scopul smeritei cugetări sau al mântuirii de la Domnul, înainte de intrare (în stadion), zice, dacă se află în noi vreo neîncredere și vreun gând (de îndoială), să cercetăm pe întâistător și să-l judecăm și, ca să zic așa, să-l cercăm, ca nu cumva încredințându-ne corăbierului ca unui cârmaci și celui pătimaș ca unuia fără patimă și mării ca portului, să ne pricinuim un naufragiu sigur”¹⁴⁵.

Și un alt Părinte din Pateric zice că: „Trebuie să-i alungăm pe toți făcătorii de nedreptate, fie ei prieteni sau chiar neamuri, chiar de vor fi preoți ori chiar prinți; căci fuga de tovărășia lor ne va aduce apropierea și prietenia lui Dumnezeu”¹⁴⁶.

Acum, în aceste vremuri, desigur că nu este al nostru a umbla de colo colo, a căuta să găsim scăpările și căderile de la dreapta credință și de la rânduielele Bisericii, ale unora și ale altora și a căuta să îi îndreptăm, amăgindu-ne pe noi înșine că am putea și că am fi un fel de mărturisitori, cum vedem pe unii având aceasta pe primul plan, căci și aceasta este o înșelare mare care ne abate de la calea cea dreaptă. Acum înșelările sunt de multe feluri și este firesc să fie așa când până și unii din „slujitorii Bisericii” nu știu în adevăr ce este Biserica, când nu cunosc „legătura” ei și au ajuns să propage erezia împotriva ei. În aceste vremuri duplicitatea și viclenia a pus stăpânire pe mulți. Neînțelegând că a fi în Biserică, cu adevărat, înseamnă a fi în Hristos, cel care se numește mădular al Bisericii, lăsându-se stăpânit de mândrie se fățarnicește, petrece în duh pervertit: acum se arată

¹⁴⁵ *Filocalia* 9, Scara, Capitolul IV, *Despre fericita și pururea pomenita ascultare*, Cuvântul 7, p. 81.

¹⁴⁶ *Pateric*, Ziceri inedite ale Părinților pustiei, Fundația Anastasia, 2009, p. 183.

dreptcredincios, acum negociază cu cele ale credinței, acum disprețuiește pe ecumeniști, acum îi laudă, acum este cu „Da”, acum este cu „Nu”, este după placul oamenilor, este cu toți, nu este cu nici unul, nu este nici cu Dumnezeu. Iar alții înainte de a căuta sincer mântuirea, împinși și de slava deșartă, neavând conștiința Bisericii, cu conștiința lor naturală, arătându-se temători de toți și de toate și neîncrezându-se în purtarea de grijă a lui Hristos pentru mădularele Trupului Său, caută ei să-i „îndrepte” și să-i „mântuiască” pe toți, crezând minții lor și impunându-și părerile.

6. Având conștiința Bisericii conștientizăm că suntem cei mai păcătoși oameni de pe pământ și înțelegem datoria noastră de a mărturisi, prin unirea noastră cu Hristos, că mântuirea a toată lumea poate fi numai în unitatea credinței, în Biserică – Trupul lui Hristos

Iată, noi toți ne arătăm că avem conștiință și că ascultăm glasul ei. Dar ce fel este această conștiință? Este ea conștiința Bisericii? Din păcate, cei mai mulți dintre noi ne amăgim pentru că, după cum am văzut, înainte de a căuta cu adevărat a avea conștiința Bisericii ne încredem în conștiința noastră căzută, „conștiința individuală, conștiința strâns legată de propria voință sau ceea ce Sfântul Maxim numește *gnome*, conștiința particularizată, prin care fiecare individ tinde să se pună în valoare, să-și afirme originalitatea sau superioritatea și să se opună astfel celorlalți, ceea ce constituie în rândul oamenilor sursa de scindări și opoziții”.

Sfântul Apostol Pavel ne arată că se cade nouă ca „*având taina credinței întru καθαρή συνειδήσει curată conștiință*¹⁴⁷ ... să ne ispitim și să ne cunoaștem mai întâi pe noi

¹⁴⁷ *Συνειδήσει* se traduce conștiință nu cunoștință precum eronat îl găsim tradus acest cuvânt în unele din cărțile noastre. *Γνώσεις* se traduce cunoștință,

înșine, căutând să trăim cucernic, fiind necleветitori, nelimbuți, fără de prihană, trezvitori și credincioși întru toate, știind cum trebuie în casa lui Dumnezeu a petrece, care este Biserica Dumnezeului celui viu, stâlp și întărire a adevărului...; mărturisind că: μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον mare este bunacinstire a tainei: Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul, S-a văzut de îngeri, S-a propovăduit întru neamuri, S-a crezut în lume, S-a înălțat întru slavă”.

Sfântul Apostol, cunoscând starea în care am ajuns noi astăzi, pentru că nu am bine-cinstit această mare taină a întrupării lui Dumnezeu, a Bisericii, punându-ne în gardă zice mai departe:

„Iar Duhul arătat grăiește, că în vremile cele de apoi se vor depărta unii de la credință, luând aminte la duhurile cele înșelătoare și la învățăturile cele drăcești ale celor ce întru fățarnicie grăiesc minciuni; arși fiind la a lor συνείδησιν conștiință...

Acestea toate de le vei spune fraților, bun slujitor vei fi lui Iisus Hristos, hrănindu-te cu cuvintele credinței și ale bune învățături căreia ai urmat; iar de basmele cele spurcate și băbești te ferește și te nevoiește pe tine spre εὐσέβειαν bunacinstire. Că nevoieșta cea trupească spre puțin este folositoare, iară εὐσέβεια bunacinstire spre toate este folositoare, făgăduință având a vieții celei de acum și a celei viitoare. Credincios este cuvântul și de toată primirea vrednic. Că spre aceasta ne și ostenim și suntem ocărăți, căci am nădărdit întru Dumnezeul cel viu, carele este Mântuitor tuturor oamenilor, mai vărtos celor credincioși” (1Timotei 3, 9-11, 15-16; 4, 1-2, 6-10).

Prin urmare, înțelegem că mântuirea nu stă în a ne arăta dreptcredincioși în fața oamenilor, ci în faptul de a fi dreptcredincioși cu adevărat, adică în a fi bine-cinstitori. Bine-cinstitorii se unesc cu Dumnezeu. În Dumnezeiasca

Liturghie, înainte de a ne împărtăși cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos, în Duhul Sfânt ne rugăm: „*Κύριε σῶσον τοὺς ἐνσεβεῖς* Doamne mântuiește pe cei binecinstitori”.

Acum înșelarea caută să pună stăpânire pe noi în diferite chipuri. Este primejdios și înșelare a rămâne numai și a ne fâli cu o dreaptă credință, pe care ne închipuim că o avem și a intra în sufletul aproapelui nostru, de aceeași credință, chipurile cu durere, găsindu-i căderi și arătându-ne mântuitori. Și iar mare înșelare este a fi nepăsător față de soarta aproapelui, fie el din Biserică sau din afara Bisericii. Una este a arăta aproapelui că mântuirea este numai în Biserică, având conștiința ei, a-l ajuta când este ispitit să cadă de la legătura vie cu Dumnezeu, și alta este a face demonstrații de dreptcredincios, intrând în sufletul aproapelui impunându-mă cu psihologia și părerile mele. A arăta adevărul că mântuirea este numai în credința ortodoxă a Bisericii, aceasta nu este părere, acesta este adevărul Cuvântului Adevărului pe care avem nevoie să îl știm noi toți și să-l arătăm tuturor, aceasta este iubire. Un suflet care caută sincer mântuirea, niciodată nu va fi nepăsător față de aproapele său, înțelegând că salvarea este numai prin unirea cu Dumnezeu în credința ortodoxă a Bisericii, va dori, va face ce depinde de el și se va strădui să îi aducă pe toți la aceasta. Un suflet ca acesta nu se îndreptățește spunând că a lui este a-și vedea de pocăință și nu de unitatea credinței, căci el înțelege că aceasta este una și se lucrează în același duh. Nu există pocăință în afara unității de credință. După cum am văzut, în cele arătate de Sfântul Maxim Mărturisitorul, toți avem nevoie să dobândim „conștiința eclesială care nu este o conștiință naturală. Ea se formează în Biserica catolică, în fidelitatea învățăturilor sale, în conformarea smerită față de Sfânta Tradiție, și într-o viață duhovnicească în care asceza să permită inimii și duhului să fie curățite și în consecință, să

primească iluminarea harului”. Aceasta deci este calea cea nerătăcitoare pe care au mers Sfinții Părinți, pe aceasta este nevoie să mergem și noi și a o arăta aproapelui.

Deci noi acum, neputincioși fiind, nu putem face mai mult pentru aproapele decât a-i arăta că salvarea mea și a lui este în dreapta credință a Bisericii – Trupul lui Hristos, prin închinarea în „*duh și adevăr*”, prin unirea cu Dumnezeu, în unire cu Sfinții Părinți și cu adevăratele mădulare ale Bisericii.

Să nu ne lăsăm intimidați de nici un duh, care-i robește pe oameni, fie ei și „ai Bisericii” ci să iubim sincer, mărturisind cuvântul adevărat al celui ce este *Cuvântul și Adevărul lui Dumnezeu*, precum au făcut Sfinții Apostoli. Ei au răspuns „mai marilor Bisericii” de atunci, care le cereau să nu mai învețe adevărul: „*De este drept înaintea lui Dumnezeu a asculta pe voi mai vârtos decât pe Dumnezeu, judecați; pentru că nu putem noi cele ce am văzut și auzit să nu grăim*” (*Fapte. 4, 19-20*). Să nu ne lăsăm înșelați cu nici un chip de unii ca aceștia care, în vremea de acum, când suntem puși la încercare, își îndreptățesc atitudinile și caută să ne tragă la părerea lor, în duhul lor, aducând cuvinte din Sfânta Scriptură și de la Sfinții Părinți. Să nu ne lăsăm înșelați de cei care, când este vorba de erezie, când suntem rupți de Adevărul lui Dumnezeu, când suntem puși în situația de a da sau a nu da curs lucrării antihristice în viața noastră, când este nevoie să mărturisim adevărul și să acționăm în lepădare de sine, speculând și dezacordurile care se fac între oamenii iubitori de sine care judecă trupește, se grăbesc a ne învăța că este mai bine „să stăm liniștiți”, „să ne căutăm de trăirea noastră lăuntrică” și că „fapta bună aduce pace și unitate, nu tulburare”. Da, cu adevărat așa este! Dar când aduce fapta bună pace și unitate? Oare când este auzită de omul iubitor de sine, și când este chemat acesta să o îplinească? Nu, desigur, de cele mai multe ori nu. Puțini sunt aceia care

auzind îndemnul la fapta bună se învinovătesc, se descoperă pe ei înșiși, se pocăiesc, primesc Har și devin liberi. Apoi, chiar dacă se mai află și între oamenii iubitori de sine unii asemenea lui Irod, despre care se zice că „*ascultându-l pe Sfântul Ioan Botezătorul, multe făcea și cu dragoste îl asculta pe el*” (Marcu 6, 20), pentru că nu caută sincer mântuirea și numai mântuirea, la vreme de ispită se găsesc asemenea acestuia, trădându-și sau ucigându-și binefăcătorul. Cei mai mulți dintre oamenii iubitori de sine când aud de lepădare de sine, când aud de jertfă, de fapta bună, *pe Domnul nu-L cheamă, se tem de frică unde nu este frică* (Ps. 52,6), intră în panică, se tulbură, se înfricoșează, se îndreptătesc, viclenesc, fac zid între ei și Dumnezeu și se pierd. Dar nu se pierd numai pe ei, ci trag și pe alții de aproape ai lor și cu cât de mult se arată a fi oameni ai Bisericii, oameni duhovnicești, cu atât sunt mai periculoși.

Sigur că îndemnul la fapta bună este bine primit și aduce pace și unitate, adică unire cu Dumnezeu, celui credincios, care caută sincer mântuirea și numai mântuirea. Iar faptă bună, cu adevărat, este cea care se săvârșește după voia lui Dumnezeu, în Duhul și Adevărul Lui, în Biserică. Numai atunci fapta bună este faptă bună și pacea și unitatea pe care o aduce ea nu cade niciodată. Deci Duhul și Adevărul lui Dumnezeu sunt pacea și unitatea noastră, care se sălășluiesc în noi după război. Domnul ne-a arătat că: „*împărăția lui Dumnezeu bine se vestește și fiecare spre aceea se silește*” (Luca 16, 16); „*împărăția cerurilor se silește, și silitorii o răpesc pe ea*” (Matei 11, 12). Iar cu păruta pace și unitate, cu care diavolul îi înșeală pe oameni, noi nu trebuie să ne lăsăm amăgiți. Domnul însuși ne-a atras atenția asupra acestui fapt zicând:

„*Au vi se pare că am venit să dau pace pe pământ? Nu, zic vouă, ci împărțire. Că vor fi de acum înainte cinci întru o casă împărțiți, trei împotriva a doi, și doi împotriva a trei. Se*

va împărți tatăl împotriva feciorului și feciorul împotriva tatălui; mama împotriva fetei și fata împotriva mamei; soacra împotriva nurorii și nora împotriva soacrei. Și zicea și noroadelor: când vedeți norul ridicându-se de la apus numaidecât ziceți, că ploaie mare vine, și este așa. Și când austrul suflând, ziceți, că zăduf va să fie, și este. Fățarnicilor, fața cerului și a pământului știți a cerca; dar vremea aceasta cum n-o cercați? Căci nu judecați și întru voi ce este drept?” (Luca 12, 51-57).

Deci nu ne vom putea îndreptăți la judecată că „am făcut ascultare”, că „am ascultat sfatul celui mai mare al meu”, când era pus în joc sufletul meu, după cum vedem că Mântuitorul, cunoscând aplecare noastră, ne întreabă muștrător pe noi pe toți, spune „*noroadelor*”: „*vremea aceasta cum n-o cercați?*”, „*nu judecați și întru voi ce este drept?*”.

Așadar, să nu ne amăgim cu nici un chip și să urmăm dragostei Sfântului Apostol Pavel, care când l-a văzut pe Sfântul Apostol Petru căutând o pace și unitate înșelătoare cu cei în-creștinați dintre evrei, cei din tăierea împrejur, nu s-a îndreptățit spunând: „Cine sunt eu să îl învăț pe acesta care a fost ucenicul de aproape a lui Hristos și peste care s-a pogorât Duhul Sfânt”. Nu a zis: „Eu fac ascultare”. Sau: „Lasă că știe și el, doar Dumnezeu i-a descoperit despre chemarea neamurilor la credință (Fapte 10, 10-16), și apoi pentru faptul că a stat la masă cu cei netăiați împrejur a dat seamă înaintea Apostolilor și deci știe bine hotărârile luate cele cu privire la acestea (Fapte 11; 15, 1-29). Nu a preferat „pacea și unitatea”, nu și-a zis că a lui este a-și căuta de „faptele bune”, de „trăirea lăuntrică”, și l-a îndreptat după cum vedem că relatează în *Epistola către Galateni 2, 11-14*, unde arată că: „*Nu se îndreptățește omul din faptele legii, ci numai prin credința lui Iisus Hristos, și noi întru Hristos Iisus am crezut, ca să ne îndreptățim din credința lui Hristos, iar nu din*

faptele legii; că nu se va îndreptăți din faptele legii tot trupul” (Gal. 2, 16).

Prin urmare, numai în credința și prin credința lui Iisus Hristos putem ajunge la unirea cu Dumnezeu, la mântuire. Cine caută sincer mântuirea își dă toată silința să fie și să rămână în unitatea credinței, în unire cu Dumnezeu și așa El ne va izbăvi de dezbinare și înșelare precum a făcut-o și cu Sfinții noștri Părinți. Știm că unii Sfinți precum Ioanichie cel Mare și Gherasim de la Iordan au fost înșelați de erezie în vremea lor, dar pentru că au căutat sincer mântuirea Dumnezeu nu i-a lăsat în înșelare, s-au lepădat degrabă de ea și s-au unit cu Biserica. Cuviosul Iosif Isihastul care în viața lui a crezut, o perioadă de timp, că mai bine este să rămână pe calendarul pe stil vechi, pentru că a căutat sincer mântuirea, unirea cu Dumnezeu, a fost luminat de El și înțelegând că se află în primejdia de a fi rupt de Biserica – Trupul lui Hristos, s-a îndreptat¹⁴⁸.

Noi știm de la Sfinții Părinți că, deși instituția Bisericii se poate prăbuși, Biserica – Trupul lui Hristos însă nu se va clătina în veac. Și că grija noastră de căpetenie trebuie să fie nu atât aceea de a fi în unitate cu instituția și cu statul în care diavolul prin oamenii iubitori de sine își poate face lucrarea, ci aceea de a fi uniți cu Hristos în acest Trup al Său.

Sfântul Ignatie Briancianinov scria: **„Nu năzuiți ca ridicând mâna voastră slabă să curmați torentul stihinic al apostaziei. Evitați-o, apărați-vă de ea și aceasta vă este de ajuns. Căutați să cunoașteți duhul vremurilor, cercetați-l ca să-i puteți evita influența oricând este cu putință. Se poate presupune că instituția Bisericii, care de multă vreme se clătină, se va prăbuși cumplit și cu grăbire. Într-adevăr nimeni nu este în stare să stăvilească sau să se împotrivescă acestui lucru. Mijloacele adoptate**

¹⁴⁸ Vezi *Starețul meu Iosif Isihastul*, de Arhimandrit Efrem Filotheitul, Despre calendar, pp. 301-303.

pentru a sprijini Biserica instituțională sunt împrumutate de la stihile (elementele) acestei lumi, lucruri care-i sunt potrivnice Bisericii, iar urmarea va fi că mai curând îi vor grăbi căderea, decât s-o împiedice. Fie ca Domnul Cel Milostiv să-i apere pe cei rămași care cred în El. Însă această rămașiță este micuță și se micșorează tot mai mult”¹⁴⁹.

Nouă, celor care prin darul și mila lui Dumnezeu ne aflăm în Biserică, Toți Sfinții ne arată și ne învață, în primul rând prin însăși viața lor, ce înseamnă a fi în Biserică, și că ea a fost, este și va fi cea în care Dumnezeu ne-a mântuit, ne mântuiește și ne va mântui, până la sfârșitul vremii acesteia, pe toți cei ce vom crede drept în ea.

După înțelegerea ortodoxă, Biserica este „Trupul lui Hristos dumnezeiesc și omenesc”, „trupul lui Hristos primit de la Maica Domnului și îndumnezeit căruia sfinții și credincioșii s-au învrednicit a-i fi mădulare”¹⁵⁰. Biserica este cea în care Dumnezeu Tatăl prin Cuvântul lui Dumnezeu în Duhul Sfânt ne-a lucrat mântuirea și ne-o lucrează. În această Biserică sunt chemate la mântuire de către Capul ei Hristos, prin mădularele ei, toate popoarele. *„Mergeți în toată lumea, zice Domnul, și propovăduiți evanghelia la toată zidirea. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; iar cel ce nu va crede, se va osândi”* (Marcu 16, 15-16). Pe această Biserică zidind-o Dumnezeu Tatăl prin și în Hristos, Fiul și „Cuvântul lui Dumnezeu” când „trup s-a făcut” (Ioan 1, 14), și organizând-o prin Duhul Sfânt, mântuirea tuturor oamenilor, prin zidirea în ea, prin unirea cu Dumnezeu în credința ei, numai în ea ne-a arătat. Mai lămurit această înțelegere o vedem exprimată prin Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Efeseni.

„Cela ce s-a pogorât, zice Apostolul Pavel, Gura lui

¹⁴⁹ *Apostazia și Antihristul*, După învățăturile Sfinților Părinți, pp. 155-156.

¹⁵⁰ *Cugetul Bisericii Ortodoxe*, Mitropolitul Hierotheos Vlachos, p. 36.

Hristos, *Acela este carele s-a și suit mai presus de toate cerurile, ca să umple toate. Și Acela a dat pe unii apostoli, iar pe alții proroci, iar pe alții, evangheliști, iar pe alții păstori și dascăli, spre săvârșirea sfinților spre lucrul slujbei, spre zidirea trupului lui Hristos, până ce vom ajunge toți la unitatea credinței (εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως- eis tin enotitatis pisteos) și a cunoștinței Fiului lui Dumnezeu, întru bărbat desăvârșit, la măsura vârstei plinirii lui Hristos, ca să nu mai fim prunci, învăluindu-ne și purtându-ne de tot vântul învățaturii întru amăgitura oamenilor, întru vicleșug spre meșteșugirea înșelăciunii; ci adevărați fiind întru dragoste, să creștem toate întru El, care este capul, Hristos, din carele tot trupul potrivit alcătuindu-se și încheindu-se prin toată pipăirea dării, după lucrare întru măsura fiecărui mădular, face creșterea trupului spre zidirea Sa singur întru dragoste” (Efes. 4, 10-16).*

Precum în Biblia, ediția 1914, așa și în unele cărți mai vechi, cuvântul „εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως” care cel mai corect se traduce „*la unitatea credinței*”, îl găsim tradus „*la unirea credinței*”, sau mai corect „*la unimea credinței*”.

Dar deși cel mai corect tradus ar fi „*la unitatea credinței*”, nu sunt rele nici cele două forme de traducere, dacă le înțelegem așa cum trebuie. Numai că, din păcate, aceste cuvinte sunt înțelese greșit de cei mai mulți dintre cei ce ne numim mădulare ale Bisericii și lăsând la o parte faptul că se vrea, de către vrăjmașii Bisericii, a nu ști noi ce înseamnă aceasta în adevăr, trebuie să recunoaștem că lucrul acesta ni se întâmplă desigur, așa după cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur, din cauză că nu cunoaștem „cu exactitate legătura ce ne unește”, nu o trăim cum ar trebui, nu experimentăm această unire a credinței, care este unirea cu Dumnezeu în credință și prin credință. Toți Sfinții cunosc această legătură și ne arată că la unirea duhovnicească și sensibilă cu Dumnezeu nu putem ajunge decât în credință și prin credință. Cine se unește

cu Dumnezeu în credința și prin credința Bisericii – Trupul lui Hristos devine „*una*” cu Dumnezeu și cu toți cei uniți cu Dumnezeu în Biserică, unii ca aceștia au ajuns, cu adevărat, la unitatea credinței și sunt în unitatea Bisericii. Nu este destul să zicem că credem ca să ajungem la unitatea credinței, unitatea credinței care începe la Sfântul Botez se desăvârșește prin „desăvârșita” unire cu Dumnezeu. Deci pentru a cunoaște această legătură: „*unitatea credinței*”, avem nevoie să credem cu adevărat, adică, să trăim credința. Numai primind cuvintele Mântuitorului, cuvintele credinței și trăindu-le în Duhul Bisericii noi ne unim cu Dumnezeu și unindu-ne cu Dumnezeu ajungem „*la unitatea credinței*” și la „*cunoștința Fiului lui Dumnezeu, întru bărbat desăvârșit, la măsura vârstei plinirii lui Hristos*”. Adică devenim „*una*” cu Dumnezeu, așa după cum ne-a arătat a fi voia Lui. Numai prin *Cuvântul Lui Dumnezeu*, în credința Lui, putem deveni *una* cu Dumnezeu, putem fi vii.

La noi, în românește, găsim explicat acest cuvânt „*unirea credinței*” și de Sfântul Ioan Gură de Aur, care în cărțile mai vechi arată astfel:

„*La unirea credinței*, zice, adică, până ce vom dovedi că avem o singură credință. Aceasta e unirea credinței, când toți suntem una, când toți vom cunoaște cu exactitate legătura ce ne unește; până atunci trebuie a lucra fiecare. Deci dacă pentru aceasta ai primit harul, ca pe alții să zidești, vezi ca nu cumva să te distrugi însuși invidiind pe altul. Dumnezeu te-a cinstit, și te-a pus ca să desăvârșești pe un altul, pentru că și apostolul pentru aceasta a fost dat, și profetul ca să profetizeze și să convingă, și evanghelistul ca să evanghelizeze, pentru aceasta a dat și pe păstor și dascăl; tuturor, în fine, li s-a încredințat același lucru de îndeplinit. Când cu toții credem deopotrivă, numai atunci este unire. Cum că aceasta înțelege apostolul când ne spune despre

*bărbat desăvârșit, este mai presus de orice îndoială*¹⁵¹.

Biserica - Trupul lui Hristos a fost, este și rămâne singurul loc prin care și în care unindu-ne cu Dumnezeu devenim „*una*” cu El și prin El cu toți cei care cred și se unesc cu El. Cei care trăiesc credința Bisericii înțeleg această legătură, care este după voia și în iubirea Sfintei Treimi, așa după cum ne-a arătat Însuși Hristos, Domnul, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, Mijlocitorul nostru în *Rugăciunea Sa Arhierească*, când S-a rugat Tatălui zicând:

„Și nu mai sunt în lume, iar aceștia în lume sunt și Eu la Tine vin. Părinte Sfinte, păzește-i pe dânșii întru numele Tău pe care i-ai dat Mie, ca să fie una, precum și Noi. ...Ca toți una să fie; precum Tu, Părinte, întru Mine, și Eu întru Tine, ca și aceștia întru Noi una să fie; ca să creadă lumea că Tu M-ai trimis. Și Eu slava care Mi-ai dat-o Mie, am dat-o lor ca să fie una, precum Noi una suntem; Eu întru ei și Tu întru Mine, ca să fie ei desăvârșit întru una, și ca să cunoască lumea că Tu M-ai trimis și i-ai iubit pe ei, precum pe Mine M-ai iubit” (Ioan 17, 11, 21-23).

Prin urmare, din cele zise de Însuși Domnul nostru Iisus Hristos înțelegem că unitatea Bisericii este realizată în Dumnezeu și voia Lui este ca noi să fim „*desăvârșit întru una*”, și că prin această unitate a Bisericii se face cunoscută lumii întregi iubirea lui Dumnezeu. Unitatea Bisericii este deci slava lui Dumnezeu: „*slava care Mi-ai dat-o Mie, am dat-o lor, zice, ca să fie una, precum Noi una suntem*”. Această unitate a Bisericii este așadar dovada clară pentru toată lumea că Domnul nostru Iisus Hristos este „*Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat*”, este dovada clară că „*Hristos a venit în trup*”. În această unitate a Bisericii este arătată iubirea Tatălui unită cu a lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, unită cu a Sfântului Duh. Domnul nostru Iisus

¹⁵¹Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau Explicarea Epistolei către Efeseni*, Omilia XI, pp. 111-112.

Hristos, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu iubindu-i pe oameni împlinește voia Tatălui celui iubitor de oameni și îi unește cu El prin Duhul Sfânt și prin El cu Tatăl pe toți cei ce cred în El, prin și în Biserica – Trupul Său. Astfel, după cum vedem că zice Domnul, prin această unitate a credinței, ce se află în Biserică, poate „să cunoască lumea că Tu M-ai trimis și i-ai iubit pe ei, precum pe Mine M-ai iubit”. Adică, pe de o parte, poate să cunoască iubirea lui Dumnezeu creștinii din Biserică, prin unirea lor, prin credință și în credință, cu Dumnezeu, iar pe de altă parte, văzând lumea unitatea Bisericii, unitatea credinței noastre în Biserică și într-un cuvânt în tot chipul mărturisită fiind de noi, să vină și ei la această unitate a credinței, căci numai dobândind ei această unitate a credinței vor putea cunoaște cu adevărat iubirea Sfintei Treimi.

Dar durere cea mare este că tocmai această unitate a credinței și a Bisericii, realizată de Dumnezeu, acum a ajuns să fie tăgăduită chiar și de unii dintre cei ce se numesc mădulare și slujitori ai Bisericii, adică chiar de către cei prin care ea ar fi trebuit să se arate lumii. Tocmai prin unii ca aceștia, printre care, de ne vom cerceta sincer, vai că într-o oarecare măsură ne vom găsi și pe noi, s-a ajuns „să se hulească numele lui Dumnezeu printre neamuri”. Acum vedem împlinindu-se cele spuse în Apocalipsă la capitolul 13, acum vedem hulindu-se Dumnezeu și Biserica Sa și această lucrare antihristică este văzută bună, i se zice „de refacere a Bisericii”. Slujitorii și mădularele Bisericii au ajuns în înșelarea de a căuta „refacerea unității credinței și a Bisericii” prin unirea lor cu ereticii. Netrăind mădularele Bisericii credința și neajungând la unitatea ei, necunoscând această „legătură”, nu s-au oprit aici, ci tăgăduind unitatea Bisericii, care este „mai presus de fire”, așa după cum o numește *Învățătura de credința Ortodoxă*, s-au apucat de o „refacere” a ei, hulind prin aceasta pe Dumnezeu cel prin care ea a fost,

este și va fi. Apoi, desigur că răutatea își urmează cursul și cei care nu cred *Adevărului lui Dumnezeu*, prin care unitatea cea adevărată a fost, este și va fi, se grăbesc să îi învinuiască de dezbinare pe cei care aleg să trăiască în lepădare de sine, nefăcându-se părtași lucrării antihristice, pe cei care sunt și vor să rămână în ea. Cuvântul „*εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως*” se poate traduce și înțelege foarte bine „*în unitatea credinței*”, prepoziția *εἰς* se traduce: în, la, pe, spre. Unitatea credinței este în Biserica–Trupul lui Hristos dintru început, Biserica nu are nevoie de refacerea unității credinței ei, ci noi toți avem nevoie să ajungem la unitatea credinței în unitatea credinței ei, adică unitatea credinței noastre să fie unitatea credinței ei.

Sfinții Părinți trăind credința au ajuns la unitatea credinței și sunt în unitatea Bisericii, ei cunoscând această unitate o mărturisesc slăvind pe Dumnezeu. Între aceștia se numără Sfântul Dionisie Areopagitul și Sfântul Maxim Mărturisitorul, ei ne prezintă această minunată lucrare a lui Dumnezeu în Biserică și arată că: „*Sfânta Biserică este icoana și chipul lui Dumnezeu*”.

„Sfânta Biserică, scrie Sfântul Maxim Mărturisitorul, este așadar, cum zicea acel fericit bătrân (Sfântul Dionisie Areopagitul), după un prim înțeles spiritual, chip și icoană a lui Dumnezeu, ca una ce are aceeași lucrare ca El, prin imitare și închipuire.

Dumnezeu, după ce a făcut și a adus toate la existență cu putere nesfârșită, le susține, le adună, le cuprinde și le strânge întreolaltă și la Sine prin purtarea de grijă, atât pe cele cugetabile cât și pe cele supuse simțurilor. Ținându-le în jurul Său, ca pricină, început și scop, pe toate cele care sunt distanțate întreolaltă după fire, le face să concorde întreolaltă prin unica putere a relației față de El, ca început. Prin aceasta toate sunt aduse la identitatea nestrucată și netulburată a mișcării și a ființării, nici un lucru nerăzvrătindu-se și

nedezbînându-se la început față de altul în temeiul deosebirii după fire sau mișcare. Toate există în împreunare cu toate fără confuzie, în temeiul legăturii unice și indisolubile în care le ține începutul și cauza unică, și al pazei, căci legătura aceasta domolește și acoperă toate relațiile particulare văzute în toate după firea fiecărui lucru, nu alterându-le și desființându-le și făcându-le să nu mai fie, ci covârșindu-le și arătându-se mai presus de toate cum apare întregul față de părți, sau mai bine zis cauza întregului, în temeiul căreia se arată și există atât întregul cât și părțile întregului. Acestea arată întreaga cauză strălucind mai presus de ele și precum soarele supraluminos acoperă firea și lumina stelelor, așa cauza acelora le acoperă existența lor, ca a unor lucruri cauzate. Căci precum părțile există propriu-zis și se cunosc din întreg, așa există și se cunosc din cauză cele cauzate, și particularitatea lor ia odihnă când, fiind îmbrățișate de referința față de cauză, sunt străbătute de ea și primesc cu totul calificare ei, prin puterea cea unică a relației față de ea, precum s-a spus. Astfel Dumnezeu, Care este în măsură infinită mai presus de toate, fiind toate în toate, va fi numai El singur văzut de cei curați la înțelegere, când mintea, cugetând contemplativ sensurile lucrurilor, va sfârși la Dumnezeu Însuși, ca la cauza, începutul și scopul ultim al nașterii și devenirii tuturor, și ca la sânul adânc și nedepărtat al întregului cuprins.

În același chip și Sfânta Biserică a lui Dumnezeu ni se arată făcând aceleași lucruri cu noi ca și Dumnezeu, imitându-L cum imită o icoană modelul său. Căci sunt mulți și nesfârșiți la număr cei ce fac parte din ea și sunt renăscuți și recreați în Duh: bărbați, femei și copii, despărțiți și foarte deosebiți după gen și înfățișare, după neamuri și graiuri, după viață, vârstă, păreri, meșteșuguri, chipuri, moravuri și aptitudini, după știință și slujbe, după soartă, caracter și deprinderi. Dar tuturor Biserica le dă deopotrivă o singură

formă și numire dumnezeiască, adică existența și numele de la Hristos; și o sigură și neîmpărțită relație prin credință, simplă și fără părți, care nu lasă să fie cunoscute relațiile cele multe ale fiecăruia, nici măcar că sunt, din pricina raportării și concentrării universale a tuturor spre ea. În temeiul acestuia nici unul nu este câtuși de puțin despărțit prin nimic de ceea ce-i comun, ca să fie de sine. Toți există împreună unii cu alții și sunt uniți prin unicul Har și unica putere simplă și neîmpărțită a credinței. „*Căci era în toți, zice, o inimă și un suflet*” (Fapte 4, 32), precum din felurite mădulare este și se cunoaște un singur trup, vrednic de Hristos Însuși, Care este cu adevărat Capul nostru; „*în Care, zice dumnezeiescul apostol, nu este bărbat, nici femeie, nici iudeu, nici elin, nici tăiere împrejur, nici netăiere împrejur, nici barbar, nici scit, nici rob, nici slobod, ci toate și în toate El*” (Gal. 3, 28). Acesta le închide toate în Sine prin unica putere simplă și nesfârșit de înțeleaptă a bunătății, ca un centru al unor linii drepte pornite din El, în calitatea de cauză și putere unică și simplă, nelăsând să se despartă începuturile lucrurilor odată cu capetele lor finale și circumscriind în cerc extinderile lor și adunând la Sine Însuși distincțiile lucrurilor făcute de El. Și aceasta o face ca să nu se înstrăineze cu totul între ele și să se învrăjbească creaturile și fapăturile aceluiași Dumnezeu, nemaivând în jurul a ce și unde să-și arate iubirea și pacea și identitatea întreolaltă, și să fie primejdie ca însăși existența lor să cadă în neființă, prin despărțirea de Dumnezeu.

Prin urmare, Sfânta Biserică este icoană a lui Dumnezeu, precum s-a spus, ca una ce înfăptuiește aceeași unire ca Dumnezeu între cei credincioși, chiar dacă cei unificați în ea prin credință sunt deosebiți după însușirile lor și sunt din diferite locuri și feluri. Este aceeași unire pe care o înfăptuiește și Dumnezeu Însuși în chip neamestecat între ființele lucrurilor, îndulcind și aducând la identitate

deosebirea dintre ele, precum s-a arătat, prin raportarea lor la El și prin unirea cu El, ca pricină, început și scop”¹⁵².

Și tot Sfântul Maxim Mărturisitorul răspunzând la „Întrebarea 48”, lui Talasie ne arată, mai concret, cum se realizează unirea noastră cu Dumnezeu în credința Bisericii. Întrebarea lui Talasie este:

„A doua parte a Paralipomenelor zice despre Ozia: *„A făcut ce este drept înaintea Domnului și l-a căutat pe Domnul în zilele lui Zaharia, care îl sfătua în frica Domnului; iar Domnul i-a făcut parte de propășire... și a zidit Ozia turnuri în Ierusalim și la poarta unghiului și peste unghiul văii și peste unghiuri; și le-a întărit pe ele. Și a zidit turnuri în pustie și a săpat fântâni multe, că avea multe turme în Sefila și în câmpie și lucrători la viile din munți și din Carmel, fiindcă era lucrător de pământ”* (2Paralip. 26, 4-5, 9-10). Ce sunt turnurile, ce este poarta unghiului, ce este valea și unghiul ei și ce sunt iarăși unghiurile, și turnurile din pustie? Ce sunt fântânile săpate și turmele? Ce este Sefila și câmpia? Cine sunt lucrătorii la vie și ce este muntele și Carmelul? Și ce înseamnă: *„Că era lucrător de pământ?”*”

Răspuns

Vino, preaslăvite Cuvinte ale lui Dumnezeu, și ne împărtășește, pe măsura puterilor noastre, descoperirea cuvintelor Tale. Înlăturând grosimea învelișurilor, arată-ne, Hristoase, frumusețea înțeleșurilor spirituale. Ia-ne de mână dreaptă, adică de puterea minții noastre, și *„ne călăuzește pe cale poruncilor Tale”* (Ps. 119, 35). Și ne du *„la locul cortului Tău cel minunat, până înlăuntrul casei lui Dumnezeu”*¹⁵³, în glas de bucurie și de mărturisire a zvonului

¹⁵²Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Mistagogia Duhului Sfânt*, Capitolul I, Cum și în ce chip Sfânta Biserică este icoana și chipul lui Dumnezeu?, pp. 6-8.

¹⁵³Scolii: 1. Prin cortul minunat înțelege sfântul trup al lui Dumnezeu, pe care l-a luat din firea noastră, întrucât i-a dat existență în Sine însuși, fără de sămânță. Iar casa e sufletul Lui mintal, căci Cuvântul făcându-se om și-a unit Sieși, în chip negrăit, un trup înzestrat cu suflet mintal, ca să curețe ceea ce-i

de sărbătoare” (Ps. 42, 5), ca și noi, prin mărturisirea faptuiri și prin bucuria contemplației¹⁵⁴, să fim învredniciți a veni la locul negrăit al ospățului Tău și să ne ospătăm împreună cu cei ce prăznuiesc acolo duhovnicește, cântând cunoștința celor negraite cu glasurile netăcute ale minții. Și mă iartă pe mine, Hristoase, că îndrăznesc, la porunca slujitorilor Tăi celor învredniciți, ceea ce este peste puterea mea. Luminează cugetarea mea neluminată, spre înțelegerea locului de față, ca să fii și mai mult slăvit, ca unul ce dai „orbilor vedere și faci limba bâlbâiților să grăiască cu claritate.

Socotesc, așadar, că precum, până la un loc, Solomon a fost chipul lui Hristos Dumnezeu, așa a fost și Ozia până la un loc chipul Mântuitorului. Căci numele lui Ozia, tălmăcit în grecește, înseamnă tăria lui Dumnezeu. Iar tăria naturală și puterea ipostatică a lui Dumnezeu și Tatăl, este Domnul nostru Iisus Hristos. Acesta s-a făcut piatra cea din capul unghiului. Iar unghiul este Biserica. Căci precum unghiul face prin sine legătura dintre două ziduri, la fel Biserica lui Dumnezeu se face unirea a două popoare, a celui dintre neamuri și a celui dintre iudei. Și această unire are ca legătură

asemenea prin asemenea. Iar locul este însuși Cuvântul, care a fixat în Sine, după ipostas, firea noastră, în chip neschimbat. La acest cort sau trup să străbatem deci, sfințind trupul nostru prin virtuți. Căci prin acestea poate deveni, după harul Duhului, de aceeași formă cu trupul slavei Lui. Și să pătrundem înlăuntrul casei lui Dumnezeu, sau în contemplația curată de orice amestec, prin cunoștința simplă și neîmpărțită, ajungând la însuși sufletul mintal al Domnului, ca să avem și noi „*mintea lui Hristos*” (Filip. 3, 20; 1Cor. 2, 16), cum zice Apostolul, prin împărțășirea de Duhul Sfânt. Atunci vom fi devenit după har și noi pentru El, ceea ce s-a făcut El, prin fire, după iconomie, pentru noi (Prin virtuți, dar nu fără har, ajungem la trupul Domnului, adică trupul nostru se modelează după trupul Lui în toate simțurile sale; prin cunoștința simplă și nedivizată ajungem la sufletul Lui, sufletul nostru aflându-se într-o contemplare pură a lui Dumnezeu. Atunci avem „*mintea lui Hristos*” cea umană, adică ne urcăm până acolo, până unde s-a coborât El, ne întâlnim cu El în punctul de intersecție al dumnezeirii cu omenitatea, în starea omului îndumnezeit).

¹⁵⁴Prin cele două trepte ale urcușului.

pe Hristos¹⁵⁵. Acesta a zidit „turnurile în Ierusalim”, adică a înălțat, ca niște întărituri, „în locul de unde se vedea pacea” cele dintâi cuvinte (rațiuni) dumnezeiești și de nedărâmat ale dogmelor despre dumnezeire. Iar „la poarta unghiului” a înălțat cuvintele (rațiunile) dogmelor despre întrupare. Căci poartă și ușă a Bisericii e tot El¹⁵⁶, fiindcă zice: „Eu sunt ușa”. Această poartă este înconjurată de turnuri, adică de întăriturile dogmelor dumnezeiești despre întrupare, arătând că cei ce vreau să creadă drept trebuie să intre înăuntrul unghiului, adică în Biserică, prin întăriturile acestea și să fie apărați de ele. Căci cel ce e asigurat de turnurile dogmelor dumnezeiești, ca de niște întărituri ale adevărului, nu se teme de gândurile și de dracii care-l amenință cu pierzarea.

„Și peste unghiul văii”. Valea este trupul. Iar unghiul acestuia este unirea lui cu sufletul¹⁵⁷, prin legătura în duh¹⁵⁸. Peste această unire se zidesc turnurile, adică întăriturile poruncilor și învățăturile pe care le scoate dreapta socoteală din ele, ca prin acestea să se păzească nedesfăcută unirea trupului cu sufletul, ca un unghi.

„Și a zidit turnuri peste unghiuri”. Unghiuri poate a numit Scriptura diferitele uniri dintre faptele despărțite, care s-au realizat prin Hristos¹⁵⁹. Căci El a unit pe om înlăturând tainic în duh, deosebirea dintre bărbat și femeie, întrucât a eliberat în amândoi rațiunea firii de caracteristicile crescute din

¹⁵⁵2. Piatra din capul unghiului este legătura unghiului, adică a Bisericii.

¹⁵⁶3. Prin poarta unghiului înțelege întruparea, care e poarta Bisericii; iar prin turnuri, dogmele drepte despre întrupare.

¹⁵⁷Imaginea unghiului pentru unitatea ce se realizează între două lucruri, care totuși nu se confundă, este cât se poate de potrivită. Unghiul e un întreg, în care se disting totuși părțile unite. Linia dreaptă n-ar putea exprima această nouă, ci ar arăta o contopire a celor unite.

¹⁵⁸4. Prin unghiul văii, înțelege unirea cea după fire a trupului cu sufletul și legătura cea după duh a sufletului cu trupul, când acesta e slujitor al virtuții.

¹⁵⁹5. Unghiuri numește în general diferitele uniri ale fapturilor, adică unirile diferitelor naturi mai generale între ele, spre a da o unică armonie.

patimi¹⁶⁰. A unit apoi pământul, înlăturând deosebirea dintre paradisul sensibil și pământul pe care-l locuim¹⁶¹. A unit de asemenea pământul cu cerul, arătând astfel firea lucrurilor sensibile ca una singură ce gravitează spre ea însăși. A unit iarăși cele sensibile cu cele inteligibile, dovedind că și firea celor create este una singură, aflându-se într-o strânsă legătură printr-o oarecare rațiune tainică, în sfârșit a unit într-un mod și după o rațiune mai presus de fire toată firea creată cu Creatorul. Și peste fiecare din aceste uniuni sau unghiuri a zidit turnurile întărite ale dogmelor dumnezeiești, care să le susțină și să le lege strâns¹⁶².

„Și a zidit turnuri în pustie”. Pustia este firea celor, văzute, adică lumea aceasta în care Cuvântul a zidit drept turnuri opiniile cucernice despre lucruri, dăruindu-le celor ce le cer, cu alte cuvinte a sădit în duh rațiunile juste ale dogmelor contemplației naturale.

¹⁶⁰T ὅν ἐν τοῖς πάθεσιν ἰδιόματόν. Rațiunea firii umane e aceeași în bărbat și femeie. Dar patimile au greșit pe ea caracteristici deosebite în bărbat și femeie. De aceste caracteristici provenite din patimi curăță Hristos rațiunea firii omenești, arătând-o la fel în bărbat și femeie. Dar această uniformizare se realizează numai în duh, adică numai dacă se copleșește în ei viața trupească - a simțirii - prin duhul care s-a deschis în adâncul lor prin Duhul dumnezeiesc și-a inundat toată existența lor. În duh bărbatul și femeia sunt la fel, numai trupul cu simțurile corespunzătoare îi diferențiază.

¹⁶¹Pământul acesta poate redeveni prin viața noastră curată și prin buna înțelegere dintre oameni paradisul sensibil, care a fost la început. Nu o graniță geografică desparte paradisul original de pământul ce-l locuim, ci granița păcatului. Prin Hristos pământul a redevenit un paradis în potență și deci în dezvoltare, așa cum în om s-a inaugurat ordinea învierii.

¹⁶²**6. Fiecare unire a fapturilor pomenite se face după o rațiune a înțelepciunii. Pe acestea Scriptura le numește turnurile unghiurilor. Căci rațiunea ființială pe care o cunoaștem în fiecare faptură** (ὅ τε κατ'ουσίαν τῆς ἐπ' αὐτῶν γνώσεω. Deci s-ar putea traduce și așa: rațiunea cea după ființă, pe baza căreia cunoaștem fapta respectivă. Fie într-un sens, fie într-altul, rațiunea oricărei fături e o fortificație care nu poate fi dărâmată, sau alterată. Rațiunea aceasta ține laolaltă ca un turn părțile unei fături. Tot așa face și rațiunea mai generală a mai multor lucruri, că acestea ca un turn al fiecăreia dintre fături) **și rațiunea care le leagă pe toate împreună într-o singură armonie, e ca o fortificație și ca un turn al fiecăreia dintre fături.**

„Și a săpat fântâni multe, că avea multe turme în Sefila și în câmpie și lucrători la viile din munți și din Carmel, fiindcă era lucrător de pământ”. Pustia este, cum am spus, lumea sau firea oamenilor, în aceasta a săpat fântâni, prin aceea că a scos pământul din inimile celor vrednici, le-a curățit de greutatea și de cugetul pământului și le-a lărgit ca să poată primi ploile dumnezeiești ale înțelepciunii și ale cunoștinței, ca să adape turmele lui Hristos, adică pe cei ce au nevoie, pentru pruncia sufletului, de învățătura morală¹⁶³.

„Turmele din Sefila”. Sefila se tâlcuiește căldare strâmtă. Acestea indică pe cei ce se curățesc prin încercările fără voie și se spală de întinăciunile sufletului și ale trupului. Aceștia au nevoie să bea ca pe o apă învățătura despre răbdare¹⁶⁴.

Iar turmele „din câmpie” arată pe cei ce propășesc, bucurându-se de lărgime, întrucât lucrurile cele de-a dreapta își desfășoară cursul potrivit cu dorința lor; sau pe cei ce propășesc în bine pe drumul virtuților și se lărgesc fără patimă în împlinirea poruncilor, umblând pe calea sau în legea lor. Aceștia încă au nevoie să se adape din cuvântul care îi adapă la smerenie, la comuniunea și la împreuna pătimire cu cei mai neputincioși și la mulțumirea pentru cele hărăzite lor¹⁶⁵.

„Lucrători la viile din munți” sunt cei ce cultivă pe culmile contemplației rațiunea dumnezeiască și extatică a cunoștinței, care înveselește inima¹⁶⁶. Iar „lucrătorii la viile

¹⁶³7. Fântâni a numit inimile care primesc darurile cerești ale sfintei cunoștințe, după ce au fost săpate prin cuvântul tare al poruncilor. Ele au lepădat ca pe niște bolovani, iubirea față de patimi și afecțiunea firii față de lucrurile sensibile și s-au umplut de cunoștința cea în duh, venită de sus, care spală patimile și dă viață virtuților.

¹⁶⁴8. Turmele din Sefila sunt cei ce învață prin multe strâmtorări filosofia morală și au nevoie de cuvintele (rațiunile) care îndeamnă la răbdare.

¹⁶⁵9. Turmele din câmpie sunt cei ce înaintează lesnicios pe drumul virtuților și rămân nevătămați de rău. Aceștia au nevoie de cuvintele (rațiunile) care îndeamnă la mulțumire.

¹⁶⁶10. Prin munți în general înțelege contemplarea înaltă a naturii în duh. Pe

din Carmel” sunt cei ce prin contemplație se exercită în chip înalt în știința desăvârșitei curățiri, cu înlăturarea totală a celor create. Căci Carmelul se tâlcuiește: „recunoașterea (acceptarea) tăierii împrejur”. Deci cel ce cultivă via în el, cultivă ideea mistică a tăierii împrejur prin cunoaștere, tăind dimprejurul minții tot ce e materie și toate cele materiale, dar fără să-și socotească în chip iudaic rușinea drept slavă¹⁶⁷. Scriptura zice că și aceștia au trebuință de apa dumnezeieștii înțelepciuni din fântânile săpate în pustie, ca, pe măsura credinței, fiecare să primească cuvântul potrivit pentru cele crezute, adică harul prin care să învețe pe alții cuvântul mântuitor¹⁶⁸. Căci prin acesta Domnul nostru Iisus Hristos îngrijește în chip minunat de sufletul fiecăruia, dat fiind că El este și se face fără încetare agricultorul cel bun și priceput, care lucrează toate cele spuse mai înainte pentru mântuirea noastră.

Acesta este pe scurt unul din înțelesurile cuvintelor de mai înainte. Acest înțeles are în centru pe Iisus Hristos. După alt înțeles ele se referă la mintea fiecăruia, descriind desăvârșirea celor întăriți de frica și de iubirea lui Dumnezeu¹⁶⁹. Înainte însă de a înfățișa acest înțeles al cuvintelor, trebuie să-mi arăt

aceasta o cultivă cei ce au lepădat nălucirile sensibile și au străbătut la rațiuni, prin mijlocirea virtuților.

¹⁶⁷**11. Carmelul e înălțimea recunoașterii tăierii împrejur** (Înălțimea recunoașterii necesității tăierii împrejur). **Iar tăierea împrejur e înlăturarea afecțiunii naturale față de cele ce se schimbă** (ή της κατά φύσιν σχέσεως προς γένησιν αφαίρεσις. E plăcerea pentru lucrurile prinse în șuvoiul devenirii. Sau plăcerea pentru fenomenul apariției și creșterii lucrurilor și tristețea pentru fenomenul vestejirii și dispariției lor) **și suprimarea legăturii afectuoase a minții față de fapte. Vița de vie a acestei stări este rațiunea Providenței, care hărăzește extazul sobru. Pe aceasta o cultivă bărbații sau gândurile ce se mișcă numai în jurul monadei simple și fără de început. Căci cel ce se mișcă numai spre aceasta a tăiat de la sine, ca pe un prepuț, afecțiunea care acoperă cauza creării lucrurilor.**

¹⁶⁸S-ar putea traduce și așa: „ca, pe măsura credinței, fiecare să primească rațiunea cuvenită din cele crezute, adică harul învățaturii mântuitoare”.

¹⁶⁹**12. Alt înțeles al acestora.**

mirarea că s-a putut spune de Ozia, care, potrivit istoriei, era regele Iudeii, că avea lucrători la viile din Carmel, știut fiind că acest munte nu se afla în împărăția lui Iuda, ci cădea în împărăția lui Israel, însăși capitala lui Israel fiind zidită pe vârful lui¹⁷⁰. Dar, precum se vede, Scriptura, vrând să stârnească cugetarea noastră leneșă la cercetarea adevărului, a amestecat în țesătura istoriei ceea ce n-a existat niciodată.

Ozia, așadar, e mintea care a dobândit tăria dumnezeiască în vederea fapturii și a contemplației¹⁷¹. Căci, precum am spus, Ozia se talmăcește prin „*tăria lui Dumnezeu*”. „*Și l-a căutat*, zice, *Ozia pe Domnul în zilele lui Zaharia, care îl sfătuia în frica Domnului*”. Zaharia se talmăcește: „*pomenirea lui Dumnezeu*”. Deci mintea, până are în ea vie pomenirea lui Dumnezeu, caută prin contemplație pe Domnul. Dar nu oricum, ci în frica Domnului, adică prin împlinirea poruncilor¹⁷². Căci cel ce îl caută printr-o contemplație fără fapte, nu află pe Domnul, pentru că nu l-a căutat în frica Domnului.

„*Iar Domnul i-a făcut parte de propășire*”. Domnul hărăzește propășire oricui săvârșește fapte întru cunoștință¹⁷³, învățându-l modurile poruncilor și descoperindu-i rațiunile adevărate ale lucrurilor¹⁷⁴.

„*Și a zidit Ozia turnuri în Ierusalim*”. Cel ce propășește în căutarea Domnului prin contemplație, împreună cu frică, adică cu împlinirea poruncilor, zidește turnuri în Ierusalim, înălțând adică, în starea simplă și pașnică a sufletului

¹⁷⁰13. Se arată cu curaj că e cu neputință să se fi petrecut istoria lucrurilor în conformitate cu acest loc.

¹⁷¹În vederea celor două trepte ale urcușului duhovnicesc.

¹⁷²14. Prin frica lui Dumnezeu a indicat filosofia activă, arătând sfârșitul prin început. Căci „*începutul înțelepciunii este frica lui Dumnezeu*”(*Prov. 1, 7*).

¹⁷³Sau: oricui împreună făptuirea cu cunoștința, sau caută să pătrundă înțelesul poruncilor pe care le împlinește.

¹⁷⁴Modurile poruncilor: modurile de aplicare practică; rațiunile lor sau ale lucrurilor: înțelesurile, rosturile lor în ansamblul Universului și al existenței.

rațiunile despre Dumnezeire¹⁷⁵.

„Și peste poarta unghiului”. Poarta unghiului, adică a credinței bisericești, este viața evlavioasă¹⁷⁶. Căci prin aceasta intrăm la moștenirea bunurilor. Deasupra ei mintea gnostică (ce se îndeletnicește cu cunoașterea) zidește, ca niște turnuri puternice și nebiruite, întăriturile dogmelor despre întrupare, constând din diferite învățături, ca în tot atâtea pietre; de asemenea diferitele moduri ale virtuților, prin care se asigură împlinirea poruncilor.

„Și peste unghiul văii”. Valea este trupul. Iar unghiul acestuia e unirea lui cu sufletul prin legea poruncilor. Peste această unire zidește mintea, ca pe un turn, cunoștința, care supune trupul sufletului, prin legea duhului¹⁷⁷.

„Și peste unghiuri”. Multe, zice, sunt unghiurile peste care mintea cea puternic întărită în Dumnezeu a zidit turnurile. Unul din aceste unghiuri este unirea celor particulare cu cele generale de aceeași fire, prin aceeași rațiune a existenței. Așa se unesc de pildă indivizii cu speciile, speciile cu genurile și genurile cu ființa. În felul acesta marginile se împreună în chip unic¹⁷⁸. Peste aceste concretizări particulare și prin ele se străvād rațiunile generale, realizându-se, ca niște unghiuri, unirile multe și variate ale celor ce se deosebesc între ele¹⁷⁹. Un altfel de unghi este unirea minții cu simțirea, a cerului cu pământul, a celor sensibile cu cele inteligibile și a firii cu

¹⁷⁵15. Gândul înalt despre Dumnezeire este turn în suflet, întărit prin implicarea poruncilor.

¹⁷⁶16. Ce este poarta unghiului?

¹⁷⁷Cunoștința de aici nu e gnoza în general, prin care e cunoscut Dumnezeu, ci δίαγνωσις, prin care omul recunoaște unirea dintre trup și suflet și drept urmare necesitatea ca trupul să se supună sufletului.

¹⁷⁸Μοναδικός. În fiecare individ se întâlnește particularul cu universalul într-un chip unic, care nu se mai repetă.

¹⁷⁹17. Rațiunile celor particulare, în împreunare cu cele generale, înfăptuiesc unirea celor deosebite, deoarece rațiunile mai generale îmbrățișează în chip unitar rațiunile celor particulare, la care se referă în mod firesc lucrurile particulare.

rațiunea ei¹⁸⁰. Peste toate acestea mintea contemplativă își înalță concepțiile adevărate prin știința ei, zidind cu înțelepciune turnurile spirituale peste aceste unghiuri, adică ridicând deasupra acestor uniuni dogmele care le susțin¹⁸¹.

„Și le-a întărit pe ele, și a zidit turnuri în pustie și a săpat fântâni multe”. Cel ce a putut să-și elibereze simțurile de patimi și să-și izbăvească sufletul din robia simțurilor, a reușit să ridice zid în calea intrării diavolului în minte prin mijlocirea simțurilor. De aceea se spune că a înălțat în pustie, adică în contemplația naturală, ca pe niște turnuri întărite, opiniile evlavioase despre lucruri, în care refugiindu-se, nu se teme de dracii, care tâlhăresc în pustia aceasta, adică în firea celor văzute și amăgesc mintea prin simțuri, trăgând-o spre întunericul neștiinței¹⁸².

„Și a săpat fântâni multe”, adică diferite deprinderi în cele bune, capabile să primească prin cunoștință (prin gnoză) pentru a le împărtăși altora, învățăturile hărăzite de sus. „Că avea multe turme în Sefila și în câmpie și lucrători la viile din munți și din Carmel, fiindcă era lucrător de pământ”. Cel ce luptă după lege pentru adevăr, prin armele de-a dreapta și de-a stânga, înprospătează puterea de răbdare a turmelor din Sefila, adică mișcările sufletului dedicate trupului, care se exercită în purtarea încercărilor fără de voie, adăpându-le cu temeuri de rezistență din deprinderile felurite ale virtuții și ale cunoștinței, ca niște fântâni săpate; iar pe cele din câmpie, adică mișcările sufletului care prosperă în cele de-a dreapta, sau în lărgimea virtuților, le adapă cu rațiuni (cu gânduri) de smerenie și de cumpătare, ca să nu cadă nici în cele de-a stânga și să nu fie scoase nici din cele de-a dreapta.

¹⁸⁰18. Există și între acestea o rațiune a relației în duh, care înfăptuiește unirea lor întreolaltă.

¹⁸¹19. Observă cum trebuie să se înțeleagă cuvântul „a întărit”.

¹⁸²20. Cel ce a dobândit o opinie cucernică despre fiecare lucru, nu se mai teme de dracii care înșală pe oameni prin cele văzute.

„Și lucrători la viile din munți și din Carmel”. Lucrătorii de la viile din munți sunt gândurile¹⁸³ evlavioase ale contemplației, care zăbovesc pe înălțime și cultivă cunoștința extatică și tainică¹⁸⁴. Iar cei din Carmel sunt gândurile care cultivă știința nepătimirii și a curățirii desăvârșite, prin înlăturarea tuturor lucrurilor și a grijilor, ca pe prepuț ce trebuie tăiat, întrucât învăluie puterea de rodire a sufletului. Aceste gânduri taie cu totul dimprejurul minții, prin cunoștință, afecțiunea ei față de lucrurile pământești¹⁸⁵. Căci Carmelul înseamnă „acceptarea (recunoașterea) tăierii împrejur”.

La sfârșit se spune de Ozia că e agricultor. Aceasta pentru că toată mintea, care a dobândit tăria lui Dumnezeu în vederea contemplației, este ca un agricultor adevărat, păzind curate de neghină semințele dumnezeiești ale celor bune, prin silința și prin îngrijirea sa, până ce are în sine pomenirea lui Dumnezeu care o susține. Căci zice: „și era căutând pe Domnul în zilele lui Zaharia, întru frica Domnului”. Iar Zaharia tălmăcit în limba grecească, înseamnă pomenirea lui Dumnezeu. De aceea să ne rugăm neîncetat Domnului, ca pomenirea lui mântuitoare să rămână în noi pururea, pentru ca izbânzile noastre duhovnicești să nu ne strice sufletul, făcându-l să se înalțe cu mândrie și să îndrăznească lucruri mai presus de fire, ca Ozia¹⁸⁶.

Înțelegem deci cu toții, din cele arătate nouă de Sfinții Părinți, că de vom căuta și noi unirea cu Dumnezeu, în unitatea credinței, în Biserică, precum au făcut ei, bunul Dumnezeu ne va putea trece peste toate cursele care vor veni

¹⁸³În grecește gândurile sunt de genul masculin λογισμοί.

¹⁸⁴21. Via face vin, vinul produce beție, iar beția extaz. Prin urmare și rațiunea activă, care este via, cultivată prin virtuți, naște cunoștința; iar cunoștința, extazul fericit, care scoate mintea din legătura cu simțirea (lucrarea simțurilor).

¹⁸⁵Relația sau legătura minții cu lucrurile pământești.

¹⁸⁶Sfântul Maxim Mărturisitorul, Răspunsuri către Talasie, Filocalia 3, pp. 198-209.

și ne va mântui. Precum până acum, prin credință, cu Harul Lui Dumnezeu, în Biserică am fost izbăviți din toate cursele vrăjmașului, la fel vom putea fi izbăviți și de acum încolo din toate câte vin asupra noastră. Noi nu avem nevoie de alți izbăvitori, de cei ce se arată a fi izbăvitorii lumii. Noi nu trebuie să ascultăm de oamenii care „rânduiesc” și ne robesc împotriva lui Dumnezeu. Noi toți suntem chemați să devenim liberi, să dobândim „*mintea lui Hristos*” (1Cor. 2, 16), în Biserica care este Trupul Său. Înainte de a se înălța la ceruri Domnul nostru Iisus Hristos ne-a încredințat de acest adevăr pe care îl găsim foarte frumos exprimat de Părinții Bisericii în *Troparul Praznicului*. Acest adevăr:

„*Înălțatu-Te-ai întru slavă Hristoase Dumnezeul nostru bucurie făcând ucenicilor cu făgăduința Sfântului Duh; încredințându-se ei prin binecuvântare, că Tu ești Fiul lui Dumnezeu, ὁ λυτρωτής τοῦ κόσμου Izbăvitorul lumii*”, l-au înțeles și îl înțeleg, l-au trăit și îl trăiesc mădularele Bisericii. Ei nu au căutat, nu caută și nu vor căuta altă izbăvire sau alt izbăvitor, decât pe aceasta adevărată care ne-a venit prin Acesta, care ne-a izbăvit și ne izbăvește „*ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ în toiag de fier*” (Ps. 2, 7), adică în Crucea Sa. Domnul, Păstorul nostru, adevăratul izbăvitor, nu ne forțează libertatea și nu ne-o ia, tocmai și atunci când se arată că ne-o dă, precum fac acești mincinoși izbăvitori. Libertatea și izbăvirea Lui și toate darurile, pe care le avem în Biserică, sunt adevărate, ele ne-au venit prin patima Sa de bunăvoie pe Cruce și noi le putem avea prin lepădare de sine, cinstind Sfânta Cruce, ducându-ne împreună cu El a noastră cruce. Izbăvitoare ne-a făcut-o nouă pe Maica Sa. Dacă Maica Domnului și Maica noastră nu se învrednicea să-L nască pe Cel ce este Viața noastră și nu se ruga pentru noi lumea aceasta se pierdea demult. Întru adevăr și cu dreptate îi cântăm și ne rugăm ei până la sfârșitul veacului în Biserică:

„*Întru naștere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu o*

ai părăsit, de Dumnezeu Născătoare. Mutatu-te-ai la viață, fiind Maica Vieții, și cu rugăciunile tale λυτρουμένη izbăvești din moarte sufletele noastre”¹⁸⁷.

B. Nimeni nu poate vătăma pe cel ce mai înainte nu se vatămă el însuși

Cine nu înțelege acum cât de bine era, pentru noi toți, dacă ascultam primul sfat al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, și anume: „*Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie*” (Marcu 1, 15); „*Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor*” (Matei 4, 18)?

Iată că de îl ascultam pe Domnul nostru ajungeam toți uniți cu Dumnezeu, Cel în Sfânta Treime slăvit și închinat, în Biserica - Trupul Său, aveam cunoștința Sa și toate dumnezeieștile daruri. Sfinții L-au ascultat și se bucură de toate întru El în veci. Dar cei mai mulți dintre noi pentru că nu L-am ascultat și ne-am plecat, mai mult spre „știința care este izvodirea diavolului”, după cum arată Sfântul Nil Izvorătorul de Mir, căutând a ne aranja mai bine în lumea aceasta, am ajuns să fim robiți de cel viclean. Noi, cei făcuți liberi de Dumnezeu am ajuns iarăși robi și morți cu grija nebună de a ne aranja bine pe pământ.

Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan fiindu-i descoperite cele despre vremurile acestea de acum a zis:

„Și am stătut pe nisipul mării, și am văzut suindu-se din mare o fiară, care avea capete șapte și coarne zece, și peste coarnele ei zece steme, și peste capetele ei nume de hulă. Și fiara care o am văzut era asemenea pardosului și picioarele ei ca și ale ursului și gura ei ca gura leului. Și a dat ei balaurul puterea sa și scaunul său și stăpânire mare. Și am văzut unul din capetele ei ca și cum ar fi junghiat spre

¹⁸⁷ Troparul la praznicul Adormirea Preasfintei, slăvitei, Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și pururea Fecioarei Maria, 15 August.

moarte, și rana morții ei s-a vindecat. Și s-a mirat tot pământul dinapoi a fiarei și s-au închinat balaurului, celui ce a dat stăpânire fiarei, și s-au închinat fiarei zicând: Cine este asemenea fiarei? Cine poate să se bată cu ea? Și s-a dat ei gură care grăia mari și hule și s-a dat ei stăpânire să facă război luni patruzeci și două. Și a deschis gura sa spre hulă asupra lui Dumnezeu, ca să hulească numele lui și cortul lui, și pe cei ce locuiesc în cer. Și s-a dat ei să facă război cu sfinții și să biruiască pe ei, și s-a dat ei stăpânire peste toată seminția și limba și neamul. Și se vor închina ei toți cei ce locuiesc pe pământ, ale căror nume nu sunt scrise în cartea vieții Mielului celui înjunghiat de la întemeierea lumii. De are cineva ureche, auză. De va duce cineva în robie, în robie va merge; de va ucide cineva cu sabia, trebuie și el de sabie să seucidă. Aici este răbdarea și credința sfinților. Și am văzut altă fiară suindu-se de pe pământ, și avea două coarne asemenea mielului și grăia ca un balaur. Și toată stăpânirea fiarei celei dintâi o face înaintea ei, și face pământul și pe cei ce locuiesc pe dânsul ca să se închine fiarei celei dintâi, a căreia rana cea de moarte s-a vindecat. Și face semne mari, ca și foc să facă să se pogoare din cer pe pământ înaintea oamenilor, și înșeală pe cei ce locuiesc pe pământ pentru semnele carele i s-au dat ei să facă înaintea fiarei, zicând celor ce locuiesc pe pământ să facă chip fiarei, care are rana sabiei și a trăit și s-a dat ei a da duh chipului fiarei, ca să și grăiască chipul fiarei, și să facă ca câți nu se vor închina chipului fiarei să se omoare. Și face pe toți, pe cei mici și pe cei mari, și pe cei bogați și pe cei săraci, și pe cei slobozi și pe cei robi, ca să le dea lor semn peste mâna lor cea dreaptă sau peste frunțile lor și ca nimeni să nu poată cumpăra sau vinde, fără numai cel ce are semnul sau numele fiarei, sau numărul numelui ei. Aici este înțelepciunea. Cel ce are minte socotească numărul fiarei, că număr de om este, și numărul ei șase sute șazeci și șase” (Apocalipsa 13, 1-18).

Iată, aşadar, aceasta este vremea în care fiara „și-a deschis gura sa spre hulă asupra lui Dumnezeu, ca să hulească numele Lui și cortul lui, și pe cei ce locuiesc în cer”. Adică, ea hulește pe Dumnezeu și Biserica Sa.

Sfântul Andrei al Cezareei în Comentariu la Apocalipsă, tâlcuind aceste cuvânt zice că: „Cortul lui Dumnezeu este sălășluirea Cuvântului în trup, adică întruparea Sa, și odihna Sa întru sfinți, împotriva căroră, precum și împotriva îngerilor, își va îndrepta fiara blasfemia ei”¹⁸⁸. Acestea sunt vremurile în care s-au înmulțit cei care, tăgăduind unitatea Bisericii, tăgăduiesc întruparea lui Hristos și hulesc pe Dumnezeu. Și mai mult decât toți oamenii aceasta o face Papa, cel care de atâta timp spune că el este „locțiitorul lui Hristos”, că el este „Capul Bisericii”, că el este „Biserica”, că el este Hristos, că el este Dumnezeu. Papa Pius al XI-lea (1922-1939) a ajuns la atâta nebunie încât a spus: „Voi știți că sunt Sfântul Părinte, reprezentantul lui Dumnezeu pe pământ, Vicarul lui Hristos, ceea ce înseamnă că eu sunt Dumnezeu pe pământ.”¹⁸⁹

„Substratul dogmei catolice despre plenitudinea și supremația autorității papale în Biserică și în întreaga lume, îl constituie tendința papalității spre expansiune și dominare universală. Căci contaminându-se de duhul Romei imperialiste și lăsându-se inspirați și conduși de pornirile cele mai josnice ale naturii omenești: orgoliul sau înfumurarea trufașe lumească, iubire de stăpânire, lăcomia, - papii s-au lăsat să fie stăpâniți cu totul de tendința spre dominație totală.

Sub impulsul tendinței de dominare imperialistă absolută, papalitatea nu se limitează la dominația bisericească, ci tinde să-și extindă influența sa și asupra autorității civile. Căci din dogma infailibilității papale, ea a tras concluzia că nu numai

¹⁸⁸Sfântul Andrei al Cezareei, *Comentariu la Apocalipsă*, cap. 36.

¹⁸⁹Cf *Viața și nevoințele celui între sfinți Părintelui nostru Marcu Evghenicul Mitropolitul Efesului*, Ed. Cartea Ortodoxă, Ed. Egumenița, p. 196-197.

toate Bisericile trebuie să cadă în genunchi în fața papei, ca în fața lui Dumnezeu, ci și toate popoarele, pentru că nimeni altul nu poate să guverneze popoarele decât tocmai acela care este infailibil. De aceea papii vor să domine toată lumea.”¹⁹⁰

Iată dar, acestuia, care a rupt de la Biserica - Trupul lui Hristos și a adus la închinarea la el, la apostazie și înșelare o lume întreagă, au ajuns să i se închine și să-i sărute mâna până și „ierarhi ortodocși”, cerșind unire cu el, recunoscându-l deocamdată ca „primul între egali” și „cap Bisericii”. Și acestea toate s-au făcut și se fac, chipurile, pentru refacerea unității credinței și a Bisericii. Adică, într-un fel ni se spune: „Iată Mântuitorul Bisericii, să ascultăm de el și de cine ne zice el, ca să fim în unitate și să avem prosperitate în toate”.

Dacă Papa nu se făcea antihrist și nu făcea această lucrare antihristică, adică, de a se rupe și de a-i rupe pe oameni de Biserică, de Har, de lumină, de Hristos și a-i lega de el - omul înșelat și de lumea aceasta, Antihrist nu ar fi putut să-i înșele pe oameni. De asemenea dacă păstorii ortodocși nu ar fi acceptat hula împotriva lui Dumnezeu și a Bisericii Sale, și și-ar fi făcut datoria, lumea nu s-ar fi aflat astăzi în întunericul în care se află și ar fi putut recunoaște lucrarea duhului lui antihrist (1Ioan 4, 3). Acestea ne-au fost arătate de Sfântul Apostol Pavel, în *Epistola a doua către Tesaloniceni, capitolul 2*.

„Și vă rugăm pe voi, fraților, zice, pentru venirea Domnului nostru Iisus Hristos, și a noastră adunare la Dânsul, ca nu degrab să vă clătiți voi din minte, nici să vă spăimântați, nici prin duh, nici prin cuvânt, nici prin epistolie ca și cum ar fi trimisă de la noi, cum că ar fi sosit ziua lui Hristos. Să nu vă amăgească cineva pe voi nici într-un chip că va veni, de nu va veni ἢ ἀποστασία πρῶτον mai întâi apostazia (depărtarea de credință), și de nu se va arăta omul

¹⁹⁰*Ibidem*, p. 542.

păcatului, fiul pieririi, protivnicul și care se va înălța mai presus de tot cel ce se zice Dumnezeu, sau închinăciune; așa cât să șadă el în biserica lui Dumnezeu, ca un Dumnezeu, arătându-se pe sine cum că ar fi el Dumnezeu. Au nu vă aduceți aminte că încă fiind eu la voi acestea am zis vouă? Și acum ce îl oprește știți, ca să se arate el la vremea sa. Că iată taina fărădelegii se lucrează; numai cel ce oprește acum până se va lua din mijloc. Și atunci se va arăta acel fărădelege, pe care Domnul îl va omori cu duhul gurii sale, și îl va pierde cu arătarea venirii sale; a căruia venire este după lucrarea satanei întru toată puterea și semne și minuni ale minciunii, și întru toată amăgirea nedreptății întru cei pieritori; pentru că dragostea adevărului n-au primit ei ca să se mântuiască. Și pentru aceea va trimite lor Dumnezeu lucrarea înșelăciunii, ca să creadă ei minciunii; ca să se judece toți care n-au crezut adevărului, ci au binevoit întru nedreptate. Iar noi datori suntem pururea a mulțumii lui Dumnezeu pentru voi, fraților iubiți de Domnul, căci au ales pe voi Dumnezeu din început spre mântuire întru sfințirea Duhului și întru credința adevărului; la care au chemat pe voi prin evanghelia noastră, spre câștigarea slavei Domnului nostru Iisus Hristos. Drept aceea, fraților, stați, și țineți predaniile care v-ați învățat, ori prin cuvânt, ori prin epistolia noastră. Iar însuși Domnul nostru Iisus Hristos, și Dumnezeu și Tatăl nostru, carele au iubit pe noi, și ne-au dat mângâiere vecinică și nădejde bună prin har, să mângâie inimile voastre, și să întărească pe voi întru tot cuvântul și lucrul bun.”

Și Arhiepiscopul Averchie Tașev comentând cele scrise, mai departe, în capitolul 13 la *Apocalipsă* zice: „În aceste versete este descris modul în care își va desfășura activitatea Antihristul. Se va remarca prin blasfemii și violențe împotriva celor care nu i se supun; „i s-a dat să facă război asupra sfinților și să-i biruie”, adică i s-a dat putere să-i

constrângă să i se supună, desigur, într-un mod cu totul exterior, fiindcă doar aceia „*ale căror nume nu sunt scrise în cartea vieții Mielului*” i se vor închina lui Antihrist. Sfinții vor putea să se apere de Antihrist doar prin răbdare și credință. Ei sunt mângâiați de Sfântul Ioan cu încredințarea că „*cine ucide cu sabia, de sabie trebuie ucis*”, ceea ce înseamnă că pe Antihrist îl așteaptă o dreapta răsplată (vezi Matei 10, 22: „*Cel ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui*”) ¹⁹¹.

Acestate le vedem lucrându-se, în duhul lui antihrist, și acum în vremea noastră. Cei ce caută sincer mântuirea, cei ce țin să se unească cu Dumnezeu în dreapta credință a Bisericii, prin buna-cinstire, în harul Lui fiind, recunosc lucrarea antihristică și îi îndeamnă pe cei de aproape ai lor să nu se teamă de cei ce pot ucide trupul și să acționeze în lepădare de sine ca să nu-și piardă sufletul (Matei 10, 28; 16, 24-26; Marcu 8, 34-36; Luca 9, 23-25; Ioan 12, 25), să nu se lase cuprinși de apostazie și să nu dea curs, sub nici un chip, lucrării antihristice în viața lor, care se face și prin actele biometrice cu cip și prin cele ce au să mai vină, să nu se robească duhului lui antihrist (1Ioan 4, 1-3). Însă aceștia sunt arătați a fi dezbinători și tulburători, sunt prizoniți și lepădați, sunt chiar și pedepsiți cu oprirea de la lucrarea lor duhovnicească și amenințați cu caterisirea de unii din marii lor, care deși se numesc slujitori și păstori ai Bisericii și afișează o duhovnicie, au ales să slujească și să se închine instituției, statului, organizațiilor, uniunilor, partidelor, omului și nu lui Dumnezeu, Cel care prin ei, de ar fi crezut Lui, de ar fi căutat numai unirea cu El în Biserica Sa ar fi putut să ajute, în adevăr, întregii lumi.

Iată, vedem astăzi câtă dreptate avea Părintele nostru Cleopa când ne zicea că este o „prostie” să ne așteptăm la

¹⁹¹ Arhiepiscop Averchie Taușev, *Apocalipsa Sfântului Ioan, Un comentariu ortodox*, pp. 179-180.

punerea pecetei cu 666 cu forța pe frunțile și mâinile noastre și că cel mai bine este să ne păzim, acum, să nu ne ștampilăm cu 666 nevăzut, care este răutatea din draci. Sfinția sa, zicea că: „După cum arată Sfinții Părinți, între care se numără și Sfântul Maxim Mărturisitorul, când ne lăsăm stăpâniți de „pofa fără de minte” (adică când alegem, acționăm, trăim viața în iubire de sine), de „închipuire pripită” (adică când nu trăim viața în „*duh și adevăr*”, în credința Bisericii, ci în afara ei în înșelare), de „mânie fără de judecată” (adică de ură și răutate de tot felul și în primul rând de aceasta care este îndreptată împotriva adevăratelor mădulare ale Bisericii care mărturisesc adevărul)¹⁹², ne lăsăm pecetluiți cu 666. Iar, după cum arăta, Sfinția sa, așa și vedem împlinindu-se, că de ne lăsăm stăpâniți de aceste patimi nu mai vedem rea lucrarea antihristică, ci chiar bună și nevinovată.

Acum cei care au fost indiferenți și au acceptat erezia că Biserica este dezbinată nu văd nici un rău în acceptarea actelor biometrice cu cip și spun că „doar nu ni se cere lepădare de credință”, „să nu speriem lumea degeaba”, „să ne căutăm de pacea și rugăciunea noastră și să nu ne intereseze despre cip”. Dar, unde scrie în Sfânta Scriptură că mai înainte de a pune pecetea, Antihrist, cere lepădare de credință? Pentru a ne lepăda de credință „*duhul lui Antihrist*” lucrează de la întemeierea Bisericii (1 Ioan 4, 3), și este arătat clar în Apocalipsa că oamenii cei slabi în credință, cei care mai-naite s-au lăsat stăpâniți de patimi, au dus o viață în iubire de sine, acționează și în acel moment tot în iubire de sine și acceptă pecetea, cu îndreptățirea, pentru ca să „*poată cumpăra sau vinde*” (*Apoc. 13, 15-18*).

Iată că, după cum vedem, neprețuind noi ortodoxia, credința lui Hristos și neținând mai mult decât orice a fi în El, acest dar neprețuit dăruit nouă în Biserica – Trupul Său, de

¹⁹² *Ne vorbește Părintele Cleopa*, vol. 3, p. 69.

Dumnezeu – Tatăl și nemărturisind-o prin buna-cinstire, nu putem fi decât în „închipuire pripită” (Ioan 12, 46-50), alegem în iubire de sine, alegem să plăcem lumii, suntem stăpâniți de „pofta fără de minte”, nu vrem și nu putem să vedea lucrarea antihristică și ajungem să-i socotim fără de discernământ, dezbinători, înșelați, răi, răzvrățiți și ne „mâniem fără de judecată” pe cei sinceri, care caută, mai mult decât orice, unirea cu Dumnezeu și prin El pricep și mărturisesc adevărul.

Deci, avem nevoie de mare atenție, ca să nu fim prinși în cursa „*duhului lui Antihrist*”, care, după cum ne arăta Sfântul Ioan Apostolul Dragostei, de atunci, de la întemeierea Bisericii, în lume este și își face lucrarea de rupere a noastră de Biserica – Trupul lui Hristos, prin tăgăduirea unității Ei, adică, prin tăgăduirea lucrării Lui în Ea și deci prin tăgăduirea venirii Lui în trup (1 Ioan 4, 3). Apostolul ne face atenți că avem nevoie să cercetăm toate cu duhul nostru, luminat de Duhul lui Dumnezeu, în ce duh se lucrează, și acest dar îl putem avea numai dacă rămânem în unitatea credinței, în unitatea Bisericii, în Hristos, în Duhul Adevărului. A „*umbla cu duhul*” înseamnă a ne cunoaște starea noastră de păcătoșenie și a petrece toată viața în pocăință, a împlini lucrarea noastră firească în care ne-a pus Dumnezeu, adică, aceea de mărturisitori, a mărturisi tot timpul, în orice împrejurare, în orice încercare că suntem făcuți după chipul Său, adică, cu minte, cu cuvânt, cu duh, „cu rațiune și liber arbitru”¹⁹³ și căutarea noastră de a ne asemena cu El (Facere 1, 26-27).

Sfântul Apostol Pavel zice: „*Cu duhul să umblați, și pofta trupului nu o veți săvârși*” (Gal. 5, 16). Sfaturi de genul acesta: „Să nu vă intereseze, fiți indiferenți față de lucrarea antihristică, nu vă pot vătăma cu nimic cipurile,

¹⁹³ Sfântul Ioan Damaschin, Dogmatica, Cap. XII, *Despre om*, p. 59.

da-ți Cezarului cele ce sunt ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt a lui Dumnezeu, fiți oameni ai inimii, oameni de rugăciune, nu vă tulburați cu acestea” nu sunt în Duhul lui Dumnezeu, cum nu este nici frica, întristarea peste măsură, deznădejdea. Sfaturile acestea sunt în duhul iubiri de sine. Nu poți sfătui pe cineva, care are de umblat o cale, cu multe curse întinse de vrăjmași, să meargă, numai rugându-se, și să nu se uite deloc pe unde calcă. Este nevoie de rugăciune și trezvie, și acestea sunt roade ale credinței și fricii lui Dumnezeu. Mântuitorul zice: „*Βλέπετε, Vedeți, ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε· privegheați și vă rugați*” (Marcu 13, 33) și că: „*tot cel ce va mărturisi întru Mine înaintea oamenilor, și Fiul Omului va mărturisi întru dânsul înaintea îngerilor lui Dumnezeu. Iar cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, lepădat va fi înaintea îngerilor lui Dumnezeu*” (Luca 12, 8-9). După cum vedem, avem nevoie să fim întru Domnul nostru Iisus Hristos, adică, în Biserica – Trupul Său, uniți cu El prin credință, ca să putem vedea toate cum sunt, ca să putem judeca duhovnicește cu mintea Lui (1 Cor. 2, 15-16), ca să mărturisim adevărul. Viața noastră nu poate fi în necunoștință, în indiferență, în frică, ci viața noastră poate fi viață numai întru mărturisire întru Hristos. Ἀμαρτία amartia¹⁹⁴ - păcat, după cum arată cuvântul grecesc, este lipsa armoniei, a mărturisiri noastre întru Hristos, Adevărul lui Dumnezeu.

Așadar, lucrarea noastră este să cercetăm toate în ce duh sunt și să dăm mărturia cu gândul, cuvântul și fapta că suntem în Hristos, mântuirea noastră. Suntem chemați, tot timpul, să mărturisim și totodată să-L lăudăm pe Dumnezeu, precum Prorocul David: „*Ἐδωκάς μοι ὑπερασπισμὸν*¹⁹⁵ *σωτηρίας μου Mi-ai dat mie apărător mântuirea mea, și dreapta Ta m-a sprijinit*” (Ps. 17, 35).

¹⁹⁴ Μαρτυρία-martiria se traduce mărturie.

¹⁹⁵ Ὑπερασπισμὸς se traduce apărare cu scutul, ocrotire, patronare.

Cu mintea, cu cuvântul, cu duhul este nevoie, aceasta este firesc, să ne rugăm, să ne mărturisim și să-L mărturisim, adică, să-L lăudăm pe Dumnezeu și aceasta n-o putem face, cu adevărat, decât în Biserica – Trupul lui Hristos, decât în Duhul Adevărului în Ea.

Domnul „*a spus către toți: Oricine va vrea să vie după Mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea sa în toate zilele și să-Mi urmeze Mie*” (Luca 9, 23). Noi conștientizăm și mărturisim că iubitori de sine fiind nu suntem în stare decât a ne lepăda de Dumnezeu și că lepădarea de sine o putem face numai prin dragostea Sa, prin care suntem aduși la simțirea cea sănătoasă. În greutate avem nevoie să ne mărturisim Lui, în rugăciune, neputința noastră, precum ne-a arătat, cu fapta, în grădina Ghetsimani (Matei 26, 39-44), să ne predăm voi Lui și nu frici și deznădejdi. Așa făcând noi, în deznădejdea noastră, El, „*ușa cea strâmtă*” (Matei 7, 13-14; Luca 13, 24), „*ușa oilor*” (Ioan 10, 7), ne va fi nădejdea, ne va mântui.

Altfel de vom face, de vom da curs lucrări antihristice în viața noastră, după cum arată Părintele nostru Iustin Pârvu, degeaba ne spovedim, degeaba ni se face dezlegarea de către preoții care se tem și acționează în iubire de sine ca și noi, care se arată că „ne înțeleg” și ne împărtășesc. Nu ne putem îndreptăți că ne spovedim, ne împărtășim, ne rugăm și nu ne vatămă cu nimic dacă suntem indiferenți față de lucrarea antihristică, dacă îi dăm curs în viața noastră. Noi nu putem rămâne indiferenți. Menirea noastră a oamenilor, dată de Dumnezeu, este să fim icoană a Lui, „*adică gânditor și liber*”¹⁹⁶, să mărturisim. Dacă noi rămânem indiferenți „*duhul lui antihrist*” nu rămâne indiferent față de noi, ba, tocmai indiferența noastră dovedește că i-am dat drepturi asupra noastră. Cei care nu aleg să trăiască ca

¹⁹⁶ Sfântul Ioan Damaschin, Dogmatica, Cap. IV, p. 130; Cap. XV, p. 152; Cap. XVI, p. 154.

adevărate mădulare ale Bisericii lui Hristos, cei care aleg să trăiască bine în viața aceasta, robiți fiind de iubirea de sine, de plăceri, de slavă deșartă, se fac uneltele diavolului și al slugilor lui care fac lucrul lui. Diavolul și slugile lui, care au pus stăpânire pe bogățiile pământului, cu înșelăciune, sunt bucuroși să controleze lumea și s-o supună; dar cei ai lui Hristos se supun Lui, nu se sperie de vremurile care vin, învățați de Duhul Sfânt îi mărturisesc puterea, zicând, cu Prorocul David: „*Împrejur necinstitorii umblă; după înălțimea Ta ai înmulțit pe fiii oamenilor*” (Ps. 11, 8)¹⁹⁷. Diavolul și slugile lui au înșelat și înșelă lumea că mântuirea vine prin oameni, prin legiuirile lor, prin Antihrist, dar, creștinii cred și mărturisesc că mântuirea lor este în Biserica – Trupul lui Hristos, prin ascultare de Hristos și slujitorii Lui, cei uniți cu El, a căror viață este viața Lui, care se socotesc „*slugi netrebnice*” (Luca 17, 10). Niciodată printr-un om, chiar de ar fi el și slujitor în

¹⁹⁷ Vezi tâlcuirea acestui Psalm din *Psaltirea în tâlcuirile Sfinților Părinți*, vol. I, p.164.

Puterea acestor cuvinte, insuflăte de Duhul Sfânt, înțelegând-o diavolul a avut grijă ca prin cei necinstitori să le scoată și să bage în locul lor cuvintele în „*duhul lui Antihrist*”: „*Căci, atunci când se ridică sus oamenii de nimic, nelegiuții mișună pretutindeni*” (Ps.11, 8). Acestea se găsesc scrise în Psaltirea ediție nouă, versiunea masoretică.

„Masoreții au fost evrei din primele veacuri creștine, care în polemica anticreștină, au respins versiunea grecească a Septuagintei (deși ea a fost tradusă tot de învățați ai poporului evreu din secolul III î.Hr.), deoarece aceasta era o foarte bună mărturie a proorocirilor mesianice care s-au împlinit în Hristos, respective a adevărului hristologic revelat în general, mărturii despre valoarea ei fiind de găsit în tot Noul Testament. Versiunea lor s-a definitivat cândva după secolul VIII d.Hr. În demersul lor, ei n-au avut la bază textul original paleoebraic (acesta fiind pierdut cu mult timp înaintea venirei lui Hristos), ci pe cel aramaic, o versiune târzie, Septuaginta fiind în schimb o variantă în limba greacă a textului paleoebraic. Nu întâmplător această polemică anticreștină, sau mai bine zis antitraditională, a renăscut o dată cu Reforma protestantă, ai cărei corifei au luat de bază textul Aramaic, „îndreptat” de masoreți. Masoreții (de la *masora* = însemnări marginale pe marginea textului) n-au făcut decât să adauge vocalele, punctuația și paragrafele textului Scripturii în versiunea aramaică” (Vezi: Psaltirea în tâlcuirile Sfinților Părinți, vol. I, p. 10).

Biserică! Știm că Antihrist, întru început, se va arăta credincios Bisericii, binefăcător și că va câștiga încrederea multora din Biserică¹⁹⁸.

După cum vedem, și acum este văzută bine de unii din Biserică, mai ales, de cei care și-au făcut studiile în școli străine de ortodoxie, „ordinea” ce se face, în lume, în „*duhul lui antihrist*”. Dar cei care caută sincer mântuirea înțeleg primejdia, aleg se lepede de sine și ajung să se bucure precum Sfinții că li s-a oferit cinstea să trăiască în aceste vremuri, nu se tem de greu, ci se tem să nu fie despărțiți în vreun chip de Hristos.

Din toate cele arătate nouă înțelegem adevărul că numai cei scriși „*în cartea vieții Mielului celui înjunghiat de la întemeierea lumii*”, numai cei care caută sincer mântuirea și numai mântuirea, numai cei ce se unesc cu El în Sfânt Trupul Său – Biserica, prin credință și răbdare, află mântuirea. Dezbinarea, frica și nestatornicia, care au fost și sunt astăzi între cei din Biserica Ortodoxă, se datorează tocmai faptului că nu căutăm și nu trăim în adevăr această „*legătură*”- „*unitatea credinței*” (*Efes. 4, 13*).

Deci nu avem de ce să ne temem, vedem că Bunul Dumnezeu a zidit Biserica Sa și în ea poate să mântuiască toată lumea într-o clipită. Numai viclenia din noi nu-L lasă s-o facă. Aceasta o știm bine, El ne-a arătat (Luca 9, 23). Decât numai noi, căci am ales în iubire de sine, am ales să trăim cum vrem și cum ne place, după poftele inimii noastre pătimase, îndreptățind aceasta, la nu vreau spunând nu pot, făcând zid între noi și El.

Cel care, cu adevărat, înțelege că este păcătos, că este nimic și nu poate nimic, înțelege că nu este în stare decât a se lepăda, dar nu dă înapoi, nu se încrede în el însuși, nu se

¹⁹⁸ Vezi: Tâlcuire la Apocalipsă a Sfântului Ierarh Ermoghen, *Antihristul și pecetea lui*, Ed. Centrul de Misiune „Sfântul Ioan Maximovici”, pp. 53-55. În pragul sclaviei universale sau ultima pagină din istoria libertății, pp. 113-115.

încrede în oameni și nu deznădăjduiește, se aruncă în brațele lui Dumnezeu, se predă cu totul Lui, printr-o viață trăită în lepădare de sine și viața lui prin cruce devine o minune.

1. Izbăvirea din cursele duhului lui antihrist o putem avea, după cum ne învață Părintele Cleopa într-un Duh cu Sfinții Părinți, numai în Biserica - Trupul lui Hristos, lepădându-ne de sine și îngrădindu-ne cu Sfânta Cruce

Asemenea Sfinților Părinți, Părintele Cleopa, arată că reușita noastră împotriva tuturor uneltirilor duhului antihristic este credința noastră în Biserică și trăirea în Duhul ei. Referindu-se la lucrarea antihristică care se grăbește a se face acum Sfinția sa, spunea încă de atunci că:

„Aceștia vor să pună acum pecetea cu 666, semnul lui antihrist pe oameni, dar „*Domnul risipește sfaturile neamurilor și leapădă sfatul boierilor, iar sfatul Domnului rămâne în veac și gândurile inimii Lui, în neam și în neam*” (Ps 32, 10). Nu va fi acum aceasta, vine mai întâi războiul”.

Și prin aceasta se arată a fi într-o înțelegere cu alți Sfinți Părinți și cu Sfântul Lavrentie care de mai înainte a zis că:

„În timpurile acelea nu va mai fi draci în iad, ci toți vor fi pe pământ și în oameni. Va fi o mare calamitate atunci pe pământ, nici măcar apă nu va mai fi, apoi va fi războiul mondial (al treilea). Vor fi niște bombe atât de puternice, încât și fierul și pietrele se vor topi. Focul și fumul se vor ridica până la cer și pământul va arde, vor rămâne foarte puțini oameni, și atunci ei vor striga: „Terminați cu războiul și să ne alegem un singur împărat pe tot globul!”.

Și vor alege de împărat pe unul ce va fi născut dintr-o desfrânată evreică din cel de-al doisprezecelea neam de desfrânați,...

Antihrist va fi foarte învățat și va cunoaște toate vicleniile satanicești și va face multe minuni false și semne amăgitoare.

Pe el îl vor vedea toți și îl va auzi lumea întregă (prin televiziune, radio, etc.). Pe oamenii săi el îi va ștampila cu semnul său. Însă pe adevărații creștini, care i se vor opune, are să-i urască cu ură mare. Atunci va începe ultima și cea mai mare prigoană a creștinilor care vor refuza ștampila satanei (semnul 666)”¹⁹⁹.

Pentru a ne pregăti mai bine pe noi cei de acum în privința numărului 666, despre care se auzea de pe atunci că se vrea a se pune în buletinele de identitate (nu se știa lămurit despre aceste acte biometrice cu micro-cip și lucrarea antihristică care se vrea și se poate face prin ele), Părintele Cleopa pune accentul pe faptul ca noi să ținem legătura vie cu Dumnezeu, să ne ținem în dreapta-credință, să ducem viața în lepădare de sine, să nu ne lăsăm însemnați cu semnele răutății fiarei, care după cum arată Sfinții Părinți Dionisie Areopagitul și Maxim Mărturisitorul sunt: poftă fără de minte, închipuire pripită și mânie fără de judecată.

A nu ne lăsa însemnați cu un 6, care este poftă fără de minte înseamnă a nu ne lăsa stăpâniți de iubirea de sine, de iubirea nerațională față de trup, a nu căuta să ne aranjăm bine pe pământ și a nu ajunge robi patimilor desfrâului, beției, iubirii de argint și tuturor celorlalte patimi...

A nu ne lăsa însemnați cu celălalt 6, care este închipuire pripită înseamnă a nu ne abate de la dreapta credință, a nu cădea în erezie, înșelare, lepădare de credință, dezbinări de tot felul, boli sufletești, vrăjitorie, deznădejde și sinucidere.

Apoi a nu ne lăsa însemnați cu al treilea 6, care este mânie fără judecată înseamnă a nu ne lăsa stăpâniți de ură, a nu ne face părtași la războaie, răzbunare, crime de tot felul, ceartă și tulburare între creștini, între părinți și copii, așa cum scrie la Sfânta Evanghelie²⁰⁰.

Este clar deci pentru oricine care caută sincer mântuirea,

¹⁹⁹*Ibidem*, pp.169-180.

²⁰⁰*Ne vorbește Părintele Cleopa*, vol. 3, p. 69.

că pierzând credința Bisericii, pierzând harul Duhului Sfânt, trăind viața în iubire de sine, nimeni nu poate scăpa de această „ștampilare” și nu se poate împotrivi antihristului. Aceasta o putem vedea întâmplându-se și acum cu cei care au acceptat că Biserica este dezbinată, ei nu văd nici un pericol în toată lucrarea antihristică și chiar o lucrează. Pentru ei unirea împotriva Adevărului lui Dumnezeu și acceptarea cipurilor în actele de identitate nu se arată a fi nici un pericol, ba dimpotrivă niște lucruri folositoare. Nemaivând conștiința Bisericii omul nu mai poate face nimic, nici măcar să conștientizeze pericolul. Omul care nu caută sincer unirea și numai unirea cu Dumnezeu în Biserică printr-o viață trăită în lepădare de sine este firesc să se îndreptățească, să deznădăjduiască, să se piardă.

Atunci, la vremea aceea, Părintele Cleopa, nu a putut zice mai multe cu privire la actele cu cipuri, nu se știa despre acestea prin care se face lucrare antihristică vădită, dar a spus ce este mai important. Dacă astăzi, când este atât de lămurit cât de mult rău poate face diavolul prin cei robiți de el celor care acceptă să ia cipul, unii l-au înțeles greșit pe Părintele Iustin prin care ne-a vorbit Dumnezeu, cât de greu îi era Părintelui Cleopa să ne lămurească aceasta atunci. Dar Părintele Cleopa ne-a arătat ce este mai important, lucrul care ne izbăvește din toate cursele duhului lui antihrist de acum până la sfârșit. Asemenea Părintelui Iustin și altor părinți contemporani cu noi și Sfinția sa arată că cine alege să trăiască o viața în nepăsare și iubire de sine și dă curs lucrării antihristice, aceea de dezbinare de Biserică și de acceptare a actelor biometrice cu cip, ajunge desigur mai devreme sau mai târziu (după moarte) să vadă că nu i-a folosit la nimic spovedania, dezlegarea de păcate, împărtășirea și nici chiar însemnarea cu Sfânta Cruce. Primind cineva erezia împotriva Bisericii și dând curs lucrării antihristice, însemnându-se cu semnul fiarei cel nevăzut, degeaba se îndreptățește că se

spovedește, se împărtășește și că ascultă de un preot asemenea lui. Și unii eretici zic că se împărtășesc și acei „ortodocși” care au acceptat că „Biserica lui Hristos este dezbinată și are nevoie de refacere”, dar cu toate acestea vedem că rămân întru întuneric și nu vin la lumina lui Hristos.

Știm că Părintele Cleopa când era întrebat despre buletinele care urmau a se da, despre care nu aveam o înțelegere deplină precum o avem acum, răspundea de obicei: „Nu vă temeți, faceți Sfânta Cruce cu credință. Căci ce zicem în Acatistul Sfintei Cruci la Pesna 7? *Bucură-te pecete pe care oameni o au luat!*” Dar, după cum am văzut, a face Sfânta Cruce cu credință înseamnă a acționa în lepădare de sine și nu cu dorința de a ne aranja bine pe pământ. Cu credință înseamnă a nu lua nici aceste acte cu cip, când am înțeles cu darul lui Dumnezeu că prin ele dăm curs lucrării antihristice în viața noastră. Căci dacă noi acum cunoaștem, cu darul lui Dumnezeu, lucrarea pe care vrea și poate diavolul să o facă prin cei care acceptă să ia aceste acte cu cip și cu toate acestea din iubire de sine, căutând mai mult decât orice să ducem o viață tihnită, îndrăznim să le luăm se înțelege că nevăzut acceptăm ștampilarea. Pentru aceasta a spus Sfinția sa că este o prostie să așteptăm o ștampilare cu 666, făcută cu forța, pe mână și pe frunte și că mai bine este a ne păzi de ștampilarea cu 666 care se face nevăzut când acceptăm să fim în poftă fără de minte, închipuire pripită și mânie fără de judecată. Cine a fost pecetluit cu Sfânta Cruce se păzește de acestea, nu dă curs lucrării antihristice în viața sa sub nici un chip, a făcut și face Sfânta Cruce cu credință și văzând biruința prin ea cu bucurie poate să zică „Bucură-te pecete pe care oameni o au luat!” Ca să biruim cu Sfânta Cruce trebuie să acceptăm a ne duce crucea. Nu se poate să acceptăm lucrarea antihristică în viața noastră cu nădejdea că ne izbăvește Sfânta Cruce. Părintele Cleopa ne-a arătat clar că

trebuie să punem accentul pe trăirea interioară, să căutăm unirea cu Dumnezeu și în lumina Lui și cu El fiind, prin El biruim, El biruiește, El ne mântuiește. A pune accentul pe trăirea interioară nu înseamnă a fi indiferenți față de lucrarea antihristică și a o accepta ca pe una care nu ne poate vătăma pe noi care, chipurile, spunem că ne rugăm și căutăm mântuirea, după cum vedem că învață unii astăzi și sunt crezuți de mulți. Cine are lucrare interioară nu acționează în iubire de sine, nu zice că chipurile sunt nimic, nu zice că pot fi luate fără nici o problemă. Să nu ne lăsăm înșelați, nu există lucrare duhovnicească cu mâna întinsă la lucrarea antihristică! Nu putem zice că de vom căuta să fim oameni duhovnicești cu nimic nu ne pot vătăma chipurile. După cum știm de la Apocalipsă se caută să se ajungă acolo încât *„nimeni să nu poată cumpăra sau vinde, fără numai cel ce are semnul sau numele fiarei, sau numărul numelui ei”* (Apoc. 13, 17).

Deci om duhovnicesc nu înseamnă ceea ce îmi închipui eu, omul duhovnicesc nu acționează în iubire de sine, ci în lepădare de sine. Nu putem zice că punem accentul pe trăirea interioară și luăm acestea că nu avem ce face. Trăire interioară înseamnă să îmbrățișăm greul, să alegem jertfa. Părintele Cleopa încă de atunci, pentru că cunoștea mersul evenimentelor, pe cei ce înțelegeau mai bine ce au de făcut, i-a binecuvântat și i-a îndreptățit să ia calea „nebuniei”, i-a binecuvântat să nu mai ia nici un fel de act și iată că au trecut atâția ani în care aceștia se bucură de purtarea de grijă a lui Dumnezeu, se învață pe ei și urmașii lor pentru vremurile grele care vor mai veni.

Deci Părintele Cleopa care învăța tot timpul după Apostolul: *supuneți-vă stăpânilor că și ele sunt de la Dumnezeu*, înțelegând că acum a venit vremea când aceste „stăpâni” au ales, mai mult decât oricând, să facă lucrare antihristică, ne învață și ne binecuvântează să ne punem la

adăpost pe noi și urmașii noștri.

Deci, fără nici o teamă, acum se cade a alege mai mult a muri pentru Hristos, a trăi viața întru frica lui Dumnezeu, lepădați de lume și uniți cu Dumnezeu în Sfântă Biserica Sa, așa după cum vedem că ne învață acest Sfânt Apostol.

„Iubiților, zice, rogu-vă ca pe niște nemernici și străini să vă feriți de poftetele cele trupești care se oțtesc asupra sufletului; petrecerea voastră avându-o bună întru neamuri, ca, întru care vă clevetesc pe voi ca pe niște făcători de rău, din faptele voastre cele bune văzând, să slăvească pe Dumnezeu în ziua cercetării. Deci supuneți-vă la toată omeneasca zidire pentru Domnul, ori împăratului, ca celui ce este mai presus, ori domnilor, ca celor ce sunt de el trimiși spre izbânda făcătorilor de rău și spre lauda făcătorilor de bine: Că așa este voia lui Dumnezeu, ca bine făcând, să înfrânați necunoștința oamenilor celor fără de minte, ca cei slobozi și nu ca și cum ați avea slobozenia acoperământ răutății, ci ca robii lui Dumnezeu” (1Petru 2, 11-16).

E clar, supunere se cade „celor ce sunt de El trimiși spre izbânda făcătorilor de rău și spre lauda făcătorilor de bine”. Cunoaștem și din *Viețile Sfinților* că Sfinții nu s-au supus tuturor împăraților, nu au dat tuturor cezarilor ce au vrut și tocmai așa s-au mântuit. Și noi în vremurile de acum nu ne putem îndreptăți că o supunere fără discernământ. Acum cei răi sunt ajutați să facă rău și cei buni sunt scoși de răi. Acum unii îndreptățindu-se cu supunerea își fac „acoperământ răutății”.

Deci lucru lămurit se arată că dacă până acum s-au mântuit cei ce au ieșit din mijlocul lumii și s-au oșebit, cu mult mai mult avem nevoie astăzi să facem acest lucru. Sfântul Apostol Pavel zice:

„Că voi sunteți biserica lui Dumnezeu celui viu, precum a zis Dumnezeu: Voi locui întru ei și voi umbla întru ei, și voi fi lor Dumnezeu și ei îmi vor fi Mie norod. Pentru aceea ieșiți

din mijlocul lor și vă osebiți, zice Domnul, și de necurăție să nu vă atingeți; și Eu vă voi primi pe voi. Și voi fi vouă întru Tată, și voi veți fi Mie spre fii și fiice, zice Domnul atotțitorul” (2Cor. 6, 16-18). Și Sfântul Apostol Iacov zice: „Supuneți-vă, drept aceea, lui Dumnezeu, stați împotriva diavolului, și va fugi de la voi, apropiați-vă de Dumnezeu și se va apropia de voi” (Iacov 4, 7-8).

Vedem că la Apocalipsă nu ni se arată că ni se cere lepădare de credință, lepădare de Dumnezeu, chiar înainte de punerea peceții cu 666 a lui Antihrist, ci se arată că se cere închinare la fiara care mai înainte „a deschis gura sa spre hulă asupra lui Dumnezeu, ca să hulească numele Lui și cortul Lui, și pe cei ce locuiesc în cer” (Apoc. 13, 6). Iar această acceptare a semnului fiarei cei mai mulți o primesc îndreptățindu-se că nu pot să vândă și să cumpere și acceptarea ei este închinare la ea.

Deci lepădarea de credință, de Biserică, se lucrează mai dinainte în sufletele oamenilor. Cine acceptă de acum hulele care se fac în duhul fiarei împotriva Bisericii și a lui Dumnezeu, cine nu se îngrijește a fi în unitatea credinței în Biserică, părăsit fiind de Har, lepădat de credință se duce de „*bună voie*”, constrâns fiind de situație, neavând răbdare, nevrând să se jertfească, nevrând să se lepede de sine, văzând că „*nu va putea să vândă și să cumpere*” și primește semnul fiarei cu care crede că se poate descurca. Deci cine este indiferent față de credință, acceptă ușor semnul fiarei și acceptându-l se închină ei.

Așadar, ne trebuie mare atenție. De unde știm noi că tocmai primirea actului de identitate cu cip, fără de care este arătat că nu vom putea face nimic, ca și cum l-am avea în loc de cap și de mâna dreaptă, nu este semnul fiarei? Cine nu înțelege acum ce duh și ce oameni țin să introducă aceste cipuri și de ce? Oricât de mari și de multe îndreptățiri ar arăta aceștia ei rămân tot robi ai duhului lui antihrist, iar noi de

vrem să fim liberi și să ne mântuim nu ne rămâne decât a ne înarma cu răbdarea. „*Aici este răbdarea și credința sfinților*” (Apoc. 13, 10). Adică, acum și aici suntem chemați să dovedim credința noastră prin răbdare. Să nu ne amăgim așteptând alte vremuri în care să dăm dovadă că nu ne lepădăm de credință, că nu ne însemnăm cu semnul fiarei, acum e vremea noastră de mântuire. Acum este vremea noastră, să ne salvăm prin unirea cu Dumnezeu pe noi înșine, pe urmașii și aproapele nostru. Conștienți fiind că nu suntem în stare decât a ne lepăda, de vom alege de acum a ne lepăda de sine, a ne lua crucea și a ne uni cu Dumnezeu, prin credința Bisericii, vom putea vedea biruința Lui în noi și în lume. De ne vom lăsa amăgiți de diavolul, care ne poate amăgi prin iubirea de sine și prin unii din cei de aproape ai noștri care ne pun tot felul de vini și de motive nu vom putea face nimic.

De unele „certuri” și „dezbinări” nu ne putem izbăvi, ele se întâmplă fără să vrem noi, acestea I s-au întâmplat și Mântuitorului nostru. Despre Domnul Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos lumea spunea că este eretic și că are drac (Ioan 8, 48), că îl are pe „*veelzevul, domnul dracilor*” (Matei 9, 34; 12, 24; Marcu 3, 22; Luca 11, 15), că este „*veelzevul*” (Matei 10, 25) „*și cârtire multă era pentru Dânsul între noroade*” și era învinuit și este că „*amăgește norodul*” (Ioan 7, 12) și multe învinuiri i se aduceau și i se aduc. Iar noi acum căutând să ne lepădăm de lume și să ne unim cu El nu avem cum să scăpăm de ele. Domnul ne-a atenționat să nu ne lăsăm amăgiți de cei de aproape ai noștri, de lume, cu nici un chip.

„*Să nu socotiți, zice, că am venit să pun pace pe pământ; n-am venit să pun pace, ci sabie. Că am venit să despart pe om de tatăl său și pe fiică de mama sa și pe noră de soacra sa. Și vrăjmași omului, casnicii lui*” (Matei 10, 34-35). „*Dacă pe stăpânul casei l-au numit veelzevul, cu cât mai*

vârtos pe casnicii lui? Deci nu vă temeți de dânșii, că nimic nu este acoperit, care să nu se descopere, și ascuns, care să nu se cunoască” (Matei 10, 25-26).

Pentru aceste vremuri și Sfântul Efreem Sirul ne-a pregătit zicând:

„Va fi trebuință de un suflet curajos, care va putea sa-și păstreze viața în mijlocul ispitelor acestora. Căci dacă un om se dovedește a fi chiar și în mică măsură nepăsător va fi ușor de biruit și va fi robit semnelor răutății și fiarei cele viciene”²⁰¹.

Deci este nevoie să fim atenți, să ne lepădăm de lume ca să nu fim „robiți semnelor răutății și fiarei cele viciene”. Lumea este cu treaba ei, sau mai bine zis nu mai știe care este treaba ei, robește vrăjmașului, noi, cu ajutorul lui Dumnezeu, să ne vedem de treaba noastră. Suntem chemați să ne pocăim, să ne unim voia cu voia lui Dumnezeu spre mântuirea noastră și a aproapelui nostru.

Nouă ne este lămurit că numai Sfânta Cruce făcută cu nepăsare și iubire de sine pe fețele noastre și pe actele de identitate nu ne izbăvește de robia celui viclean. Numai lepădându-ne de sine, îmbrățișând greul, jertfindu-ne, alegând mai bine a muri decât a ne face părtași lucrării antihristice, decât a ne lepăda în vreun fel de Hristos, deci cinstind Sfânta Cruce a Domnului cu adevărat, cu ea, asemenea Lui, prin El, vom învinge.

După cum arată Părintele Cleopa și toți Sfinții, nu greutatea care ne vin de pe urma faptului ca nu acceptăm lucrarea antihristică sunt necazul, de acestea ar trebui să ne bucurăm căci ne duc la mântuire, necazul este lepădarea de credință, este pierderea harului Duhului Sfânt, este despărțirea de Dumnezeu și pogorârea în iad cu dracii.

²⁰¹ Apostazia și antihristul după învățăturile Sfinților Părinți, Sfântul Efreem Sirul, Cuvânt pentru a doua venire a Domnului, sfârșitul lumii și venirea lui antihrist, p. 230.

Avem nevoie să ne rugăm tot timpul lui Dumnezeu să ne izbăvească de înșelarea care caută să pună stăpânire pe noi, să ne izbăvească de iubirea de sine, de viclenie care pune stăpânire pe noi când ne îndreptăm și nu dă voie Harului și puterii lui Dumnezeu să lucreze în noi.

În deznădejdea noastră, adică convinși că nu putem nimic, de ne vom pune nădejdea în Dumnezeu care ne-a mântuit și ne mântuiește în Trupul lui Hristos – Biserica, vom vedea izbăvirea. Iar de va fi așa de greu, după cum este prorocit, încât să nu mai avem posibilitatea să ajungem așa ușor la o Sfântă Liturghie, la vreo biserică, pentru că vor fi căzute în apostazie, căutând sincer mântuirea și preferând mai bine moartea decât să ne lepădăm de Dumnezeu în vreun fel, Harul Bisericii va fi cu noi oriunde și nu ne va lipsi de împărtășirea Dumnezeieștilor Taine.

Așa ne-a pregătit Părintele Cleopa, cu cuvintele Sfinților Părinți și ale Sfinției sale, de Dumnezeu insuflate:

„Să nu ne speriem! Noi una să știm: că Piatra Hristos este temelie Bisericii și porțile iadului nu o vor birui.” „Să nu vă temeți când se vor înmulți vrăjmașii Bisericii! Că și în vremea sfârșitului și oricând Hristos va sprijini pe cei credincioși”.

*Dumnezeului nostru slavă în Biserica cea întru Hristos
Iisus în toate neamurile veacului veacurilor. Amin.*

Dumnezeu-Tatăl, prin Duhul Său Cel Sfânt, să-i învrednicească de curățire, de luminare și îndumnezeire, să-i bucure cu mântuirea Sa, în Biserica – Trupul lui Hristos, Fiul și Cuvântul Lui, pe toți cei ce au ajutat și ajută la corectarea și tipărirea acestei cărți, pe toți cei pomeniți de ei în smeritele lor rugăciuni și pe noi pe toți. Amin.
Cei ce se vor folosi de această carte sunt rugați să-i pomenească și pe cei care au contribuit la apariția ei.

*Slavă Ție Preasfântă Treime,
Dumnezeul nostru, slavă Ție.
Slavă Doamne Crucii și Învierii Tale, slavă Ție.
Slavă Doamne Bisericii și Maicii Tale,
icoană a Bisericii, slavă Ție.*